

591736795

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

09.33129. Pe

RHB

EX LIBRIS

KØBENHAVN
RAADHUS
BIBLIOTEK

EH

09.33129

Re

ELEKTRIKERNES FAGFORENING
AFD. 1

80 ÅR

1893 - 22. OKTOBER - 1973

Forord

80 år er måske ikke et egentlig jubilæum, men i vort unge fag er det trods alt mange år og en rund mærkedag.

Det var derfor bestyrelsen en glæde, at generalforsamlingen den 6. november 1972 modtog Arne Petersens tilbud om at skrive afdelingens historie over de forløbne 80 år. Han skulle jo have alle forudsætninger for det, da han selv har været medlem i mere end 50 år og afdelingens formand fra 1939—1954. Derefter forbundssekretær og sidst forbundets formand fra 1958—1971.

Manuskriptet til bogen er en gave til afdelingen, og det har været et meget stort arbejde at få samling på stoffet fra de mange forskellige klub- og afdelingsprotokoller, kopibøger, fagblade o. m. a. fra de mange år. Vi har haft lejlighed til at læse en del af manuskriptet og er overbevist om, at alle kolleger vil have interesse og glæde af at læse bogen, som nu er en kendsgerning, og som vi siger Arne tak for.

Bestyrelsen

Arne Petersen.

Det er ret vanskeligt at skrive organisationshistorie om en fagforening, da det historiske område er begrænset, og det er ofte vanskeligt at finde frem til de rigtige oplysninger. Det skyldes delvis, at der ikke er opbevaret ret meget af det gamle, og delvis at de gamle protokoller og kopibøger — i det omfang de forefindes — som regel er for lidt oplysende. Meget af stoffet kunne uddybes mere, end jeg har gjort, men da det kun har interesse for forholdsvis få, har jeg valgt — hist og her — at angive hvor kildestoffet findes. Dermed er der åbnet adgang for nærmere studium.

Indholdsfortegnelse skulle ikke være nødvendig. Begivenhederne gennem de 80 år er stort set omtalt i rækkefølge — år efter år, og bag i bogen er der en liste over samtlige formænd og kasserere gennem alle årene og over de lønnede næstformænd fra 1938. Ud fra det skulle det være forholdsvis let at finde frem til begivenhederne, i det omfang de er taget med.

I øvrigt håber jeg, at min opfattelse og gengivelse af afdeling 1's historie gennem de 80 år er blevet så læseværdig, at mange kolleger kan få fornøjelse af det. Det har været en glæde for mig at skrive om vort fag, som jeg har været medinteresseret i på så mange måder og forskellige områder, fra jeg kom i lære i 1918 — blandt andet 33 år som lønnet tillidsmand.

Med venlig hilsen

1770 *Arne Petersen.*

Mel: Kejseren af Kinesiens land.

Vort fag misundt af mange er,
just derfor har vi det så kær.
Vi fløjter en lystig melodi
og aser og maser og hænger i,
og er vi besat af arbejdsånden,
så glider arbejdet let fra hånden:
„Det g'r guld til kone og børn
og eventuelt til en lille bjørn“.

Visen er fra 1920 og er elektrikernes slagsang den dag i dag. Da vor kollega Bernhard Bendiksen (653) skrev de 4 vers, havde han sikkert også fagets første svære år i tankerne. — Vanskelighederne ved at samle fagets udøvere i en fagforening, afdeling 1, der blev starten til Dansk Elektriker Forbund.

De første elektriske symptomer af almen dansk interesse fandt sted i 1857. I „Elektricitetens Historie“ findes interessante afsnit herom. Elektrisk lys — elektrisk springvand — hornmusik på Christiansborg slots ridebane 27. august 1857. Billet 16 skilling*). Valfart og begejstring. I 1871 buelampelys ved skøjteløberforeningens fest på Sortedamssøen — imponerende.

Da elektriciteten så kom til Danmark i begyndelsen af firserne, blev det opfattet som luksus for velhavere. Det var da også mest private værker i de først år. Siemens & Halske fra Berlin installerede en del på Orlogsværftet i årene 1882—1888. Bl. a. den gamle hjuldamper, Kongeskibet „Danmark“.

En række danske virksomheder blev hurtigt interesserede og så en fremtid i det magiske lys.

Kemp & Lauritzen åbnede den 16. december 1882 installationsforretning på Amagertorv 24, 1. sal. Installerede bl. a. „Familie-Journalen“ i 1886. Titan installerede eget værk i 1884, installerede også Gl. Carlsberg og en række andre virksomheder.

Det var mekanisk betonedede virksomheder, der tog chancen med installationsarbejde. Hassel & Teudt, gørtlere — Schæbel, smed — Lauritz Knudsen, urmager — Cornelius Knudsen, instrumentmager. Professor C. P. Jürgensen var vist nok en af de få, der også forstod sig på teknik og fabrikation, bl. a. fabrikerede han dynamoer og

*) 16 skilling var på det nærmeste en halv dagløn for en arbejder, så festen var ikke for småkårsfolk.

kulbuelamper fra 1870. Han installerede hovedbanegården i 1889 med kulbuelamper. Her var en tømrer Albert Humble med som hjælpearbejder. Han blev senere et af vore kendte og afholdte medlemmer og fik medlemsnummer 2, han nåede også at få 50 års jubilæum som medlem i afdelingen — 80 år gammel. Vor mangeårige forbundsformand Valdemar Jensen udlærte i øvrigt hos professoren den 15. september 1903 og fik nr. 98.

Den store udstilling i Tivoli 1888 var „elektrisk illumineret“ og vakte stor opsigt. Københavns kommune byggede „Gothersgadeværket“ som åbnede med stor festivitas i 1892. Det kan for os virke noget kuriøst, at der blev nedlagt særlige kabler fra el-værket til Det Kongelige Teater, idet man ikke stolede på dette nymodens påfund, og af samme årsag beholdt man da også gasanlægget i en årrække frem — som sikker reserve.

Så kom der fart på — DFDS, Magasin du Nord, Store Nordiske Telegrafsekskab. Derefter restaurationer, forretninger og private velhavere.

De første elektrikere her i landet var tyske specialuddannede maskinarbejdere, og først i halvfemserne kom der også en del svende oplærte som montører i Sverige.

Der opstod hurtigt et „fagaristokrati“ (i egen bevidsthed næsten at sammenligne med akademikerne nu 80 år senere). Disse montører følte sig hævet op over alle andre faglærte og ufaglærte arbejdere. De skulle tiltales med De — Hr. — Hr. montør — men de sagde selv du og fornavn til deres hjælpemontører. Også indbyrdes var de særdeles fornemme. — Hr. og De — det fremgår bl. a. af brevkopier, og selv i protokoller refereres ofte „Hr.“, når der er tale om en montør.

Hjælpemontørsystemet var en overlevering fra Tyskland, og arbejdsgiverne forstod straks at udnytte det. Når d'hr. montører fik 40 øre pr. time, så fik hjælpemontørerne fra 20 til 30 øre i timen gennem 3 år — og som regel var der tale om faglærte smede, snedkere, tømrere, stukkatører o. a. Da man begyndte at tage lærlinge i faget, var det til helt elendige lønninger, ofte måtte der endda betales kontant for at få „lærdom“ gennem 5 lange år med 10—11 timers arbejdsdag. Hjælpemontørordningen skulle være afskaffet i 1911 men fortsatte delvis helt op til 1920.

Montørerne var fine folk. Rigtig påklædning var jaket (spidskjole) og sribede benklæder, løse manchetter og „klipfisk“ med

*Hr. montøren
med lærling.*

„humbug“ (fastbundet med elastik). Som regel var det gummiflip, den var let at vaske af. Enkelte af disse gamle montører holdt fast ved denne uniform helt frem til 1920—22.

Montørerne blev da også respekterede — nogle steder. Hassel & Teudt var blevet Kgl. Hof. Vor gamle ven og medlem, nr. 48 Bastrup, var slotselektriker, og når han kom på besøg (lærling med værktøj 3 skridt efter) på Amalienborg for at reparere f. eks. en

Medlem nr. 48 Bastrup.

lysekrone — så kom der straks en galloneret tjener og stillede bord med vandstel og håndklæde til rådighed for „doktoren“. Nå, nu var Bastrup ikke en helt almindelig elektriker, han var udlært gørtler men lidt en af kunstner og en personlighed. Han malede bl. a. — På forbundskontoret hænger et af hans små, fine arbejder, et maleri af det lille slot Aldershvile i Bagsværd. Det var nu ikke alle montører, der var lige velsete, og i arbejderkredse var de ofte populære. De fleste montører og hjæl-

pemontører var jo udlært i andre fag og ønskede ikke at skifte, hvis de stod i en fagforening. Det var en af årsagerne til, at det varede så længe at få startet en fagforening for elektrikere.

1893 - 1900 Der var flere forgæves forsøg i 1891—92. Den 11. oktober 1893 lykkedes det at samle 20 mand i „Hr. Johansens lokale“ i Vendersgade, og endelig søndag den 22. oktober 1893 startede 30 montører „Elektrikernes Fagforening“. Foreningens første formand var Magnus Håkonsson — tidligere knivsmed i Eskilstuna, udsendt til København som elektriker fra firmaet Luth & Roseen, Stockholm. Næstformand H. Bønnelyche og kasserer J. Jensen. Desuden var der tre repræsentanter og to revisorer.

Der skulle holdes møde hver 14. dag, det skete også, men der var ofte dårligt besøg, og referaterne er meget korte, som regel kun et par linier — f. eks. 16. januar 1894: „Alm. møde. Ingen diskussion eller forhandling“ — det var hele referatet fra det møde.

Installatørerne så ikke med velvilje på den nye fagforening, og det medførte da også, at Håkonsson fik sin afsked, fordi han tog formandsjobbet. Han blev senere overmontør i firmaet „Professor Jürgensen“.

Foreningen holdt til i en lille restauration i Læderstræde, men den faldt så at sige fra hinanden, og der er ingen referater ført i næsten et år. Den 25. marts 1896 refereres generalforsamlingen, der blev holdt Gammelstrand 50. Man valgte ny bestyrelse. Hr. C. C. Werner blev formand og hr. Dam kasserer. Der var øjensynligt indgået en del kontingent i den sløje tid, for man vedtog at betale en gæld på 52 kroner til „De samvirkende Fagforeninger“. Det var strejkebidrag til skomagerne. Man eftergav derefter alle kontingentrestancer, dog skulle alle betale fra 1. september 1895. Desværre er størrelsen på kontingentet ikke anført.

Den 2. juni 1897 valgtes igen ny formand. Det blev C. W. Schmidt (se foto 1943) fra Hassel & Teudt, og på baggrund af lock-out i „Jernet“ fastsattes ekstrakontingent på 5 pct. af udbetalt løn (5 pct. af 28—30 kr.) at indbetale til kasserer Dam lørdag eller søndag. Den 2. juli vedtog generalforsamlingen, at kassereren skulle have 2 pct. af indbetalt kontingent som løn.

Medlemstallet har været mellem 50 og 80, men det er ikke til at finde frem til tallet. Der var en del uorganiserede, og den 3. februar 1898 holdt foreningen et offentligt møde med folketingsmand A. C. Meyer som taler. Der var ca. 150 deltagere ialt, og foreningen fik ved den lejlighed 20 nye medlemmer.

Det blev et uroligt forår. Uroen kulminerede, da installatørerne nægtede at skrive under på den af fagforeningen udarbejdede løn-tarif.

Der blev holdt en lang række møder, og så blev der holdt en stormende strejke-generalforsamling den 19. april. Den varede fra kl. 4 eftermiddag til kl. 12 nat. Man vedtog at nedlægge arbejdet i fir-maet Siemens & Halske og forsøge forhandling med de øvrige fir-maer. Der er nok opnået enighed, for der er ikke refereret noget om det.

Den 27. april blev hr. Wantzin valgt til formand og hr. Jäger til kasserer. Medlemstallet svingede mellem 100 og 130. Den 12. oktober var der generalforsamling om arbejdsforholdene. Hr. Løfgren og hr. Christensen stillede forslag om, at bestyrelsen skulle være kontingentfri, og formand og kasserer lønnes hver med 5 pct. af kontingentindtægten. Vedtaget med stor majoritet.

Så valgte man igen ny formand — hr. W. Møller, men han holdt ikke ret længe. Han følte sig groft generet af installatørerne og af smedenes forening. Han nedlagde hvervet på generalforsamlingen den 15. april 1899, og den nye formand blev Emilius Møller.

Den 18. april var der igen generalforsamling, nu om forslag til løntarif. Man krævede forhøjelse til 55 øre for montører og til 40 øre for hjælpemontører. Der var god aktivitet i afdelingen.

Der var anskaffet flotte emblemer — stor sølvnål med buelampe og med rød-hvid plisseret rosette til festlige lejligheder.

I en af afdelingens gamle kopibøger findes et referat — måske det første — af et mæglingmøde mellem fagforeningen og „Foreningen for aut. Installatører ved Frederiksberg Elektricitetsværk“ sålydende:

Arbejdet genoptages fredag den 21. april morgen af alle elektrikere, som har nedlagt arbejdet hos Glørfeldt Petersen. Denne forpligter sig til førstkomende lørdag at udbetale disse daglønstimer for tirsdag, onsdag og torsdag samtidig med indestående ugeløn.

Tillige vedtages, at ingen strejke eller lock-out kan erklæres uden forudgående forhandling — begge foreningers bestyrelser imellem.

Stridens årsag skal straks anmeldes til dette forum, og der er gensidig pligt til forhandling inden 2×24 timer. Sidstnævnte del af forliget er bindende, til det opsiges af en af parterne med en måneds varsel. Forliget er udfærdiget i 2 eksemplarer, der underskrives af begge forningers formænd.

Frederiksberg, den 19. april 1899.

Glørfeldt Petersen.

G. Schæbel, formand. *Emilius Møller*, fagforeningen.

(NB. Lønudbetaling fandt normalt sted lørdag ved fyraften. Butikkerne var åbne hver dag til kl. 18, fredag til kl. 20, lørdag til kl. 23; mange forretninger, bl. a. barberer og frisører havde også åbent søndag formiddag, hvor det var almindelig skik, at arbejderne gik formiddagstur til barber og stamcafé. Den skik var almindelig i hvert fald til 1918, hvor der blev mere fart på krav om kortere arbejdstid og lønudbetaling om fredagen).

Den 26. april opsagde fagforeningen overenskomsten:

Ifølge beslutning af dags dato opsiges herved den mellem „Foreningen for installatører for elektrisk lys og kraftoverføring i København“ og „Elektrikerne Fagforening“ gældende løntarif ifølge sammes ordlyd med tre måneders varsel den 1. maj 1899, således at nævnte tarif udløber 1. august 1899.

På bestyrelsens vegne / *E. Møller.*

På installatørernes vegne kvitterede ingeniør Joh. Hovitz for modtagelsen.

Der blev holdt mange møder. 1. maj var hel fridag, men der var sendt brev til alle medlemmer, at der var mødepligt — først til medlemsmøde, hvor alle blev opført med navn i forhandlingsprotokollen (mange af disse medlemmer var aktive højt op i trediverne). — Kl. 3 om eftermiddagen gik man så med orkester i spidsen til Fælledparken, og mødet gik ikke stille af.

Der havde været strejker i mange fag, og nu trak det op til stor-kamp. Den 2. maj 1899 kom snedker-lock-outen. Den 24. maj udvidedes til Jernet og samtlige byggefag — ialt ca. 40.000 arbejdere.

LO, „De samvirkende Fagforbund“, fik noget at se til. Der var ialt 73.000 medlemmer. Arbejdskampen varede i 19 uger og sluttede

med det meget omtalte „Septemberforlig“, der — trods megen modstand — så at sige blev „Arbejdets Grundlov“ gennem mere end 60 år.

Bestyrelsen var virkelig aktiv. Man indkaldte kolleger — firma for firma — til information og for at få dannet klubber. Søndag den 14. maj mødte svendene fra Kemp & Lauritzen. De valgte N. C. Petersen til formand og indstillede E. Prior og E. L. Lange til optagelse i fagforeningen. — Man optog ikke alle og enhver, optagelser fandt sted på generalforsamlingerne.

Gennem et par år var der samlet ind blandt medlemmerne til køb af et foreningsbanner. Det var nu færdigt — byens tårne og lysets

Afdelingens første banner.

gudinde med lampe i hånden malet på silke af malermester Monrad. Banneret blev indviet ved en medlemsfest på „Gimle“ den 3. juni 1899, og den 5. juni blev det præsenteret ved grundlovsfesten. Medlemmer mødte i café „Bou langer“, og så marcherede man sammen med familien ad Boulevarden til Søndermarken. Bannerfører og 4 mand til at holde styrelinerne — det så flot ud. Der står da også i protokollen, at banneret gjorde stor lykke og blev placeret til venstre for talerstolen. Banneret er fortsat afdelingens klenodie, men det er så gammelt, at det er imprægneret og bliver opbevaret i et særligt faneskab i mødelokalet, hvor alle kan nyde synet af det. Som en lille morsom ting kan nævnes, at banneret blev lappet, inden det kom i brug. Der blev sat en lap på. — 1892 blev rettet til 1893 — starten i 1892 blev jo ikke til noget, men det var glemt i første omgang.

Det skal nævnes, at formanden havde ansvaret for banneret. Han måtte opbevare det i sit hjem, men foreningen betalte „Assurance for brand og vandalisme“. — Det var iøvrigt en stor ære at blive bannerfører. På generalforsamlingerne valgte man ham og 4 mand til at bære de røde barduner med de flotte kvaster.

Det var vanskeligt at holde sammen på medlemmerne, særlig under den store lock-out. Der blev afholdt mange møder i „Bou langer“, og det var til forargelse for nogle af medlemmerne, at bestyrelsen på disse møder oplæste „Tavlen over restancer“.

Søndag den 9. juli var der stor ståhej på generalforsamlingen. Nu var bestyrelsen gået for vidt! Tænk, de havde offentliggjort slettede medlemmer på tavlen — stor diskussion, lang talerrække. Alle navne er ført i protokollen, men ikke et ord om, hvad de sagde, før G. Olsen stillede et genialt forslag: „Man billiger bestyrelsens handlemåde, dog med det forbehold, at det ikke gentages fra bestyrelsen oftere“. Vedtaget med majoritet af 43 deltagere. — Så kom der en ny brokke i festsalen. Det var jo tidligere vedtaget, at bestyrelsen var kontingentfri, og ud fra det havde de heller ikke betalt de 5 pct. strejkekontingent. Ny diskussion. Bestyrelsen indgik så på at efterbetale.

Strejkeunderstøttelsen fra LO var 6 kroner om ugen efter en uges karenstid. Man vedtog, at afdelingen skulle betale gifte medlemmer et tillæg på 2 kroner for indeværende uge.

Så ville Emilius Møller ikke mere. Han nedlagde hvervet, og den 25. juli 1899 blev nr. 77 Chr. Jensen formand for afdelingen. Lock-

outen fortsatte, det var umuligt at komme til enighed med installatørerne. Til slut blev man enige om at lade lønproblemet afgøre ved voldgift, men så var det ikke til at blive enige om opmand. Men! Så skete der det i vore øjne mærkelige — at 82 medlemmer på generalforsamling den 8. september 1899 blev enige om at anmode installatør C. Andersen, fra firmaet Andersen & Meyer, om at være opmand. Det viste sig iøvrigt, at valget ikke var så dårligt endda — resultatet set i forhold til de stillede krav.

På samme generalforsamling oplyste formanden, hvor de lockede medlemmer kunne hente naturalforplejning — mælk, brød, flæsk m. m.

„Ingen bør genere sig“, sagde formanden. Understøttelsen var fortsat kun 6 kroner pr. uge plus af og til en daler fra afdelingen.

I tiden fra den 1. november 1898 til den 31. oktober 1899 var der holdt 32 bestyrelsesmøder, 8 medlemsmøder og 9 generalforsamlinger. Dertil kom alle forhandlingsmøderne.

Formanden Chr. Jensen kunne ikke få arbejde. Han var sortlistet, også i de firmaer, der ikke deltog i lock-outen. Man forstår bestyrelsens vanskeligheder. Kontingentet var 75 øre om ugen, men der var som regel altid et eller andet ekstrakontingent.

Klub C. F. Riedels strejkebanner fra 1899, „Uenighed gør stærk“.

1900 Den nye løntarif blev fastlagt ved voldgiftskendelse den 8. januar 1900. Som nævnt var installatør C. Andersen opmand.

Minimalløn for montører 50 øre pr. time, hjælpemontører 35 øre, første år dog 33 øre (selv om det var faglærte). De skulle være hjælpemontører i 3 år. Man fik ligeledes en kostpengeordning — 235 øre pr. døgn.

Afdelingen dækkede faktisk hele landet. Formanden foretog bl. a. en agitationsrejse til Ålborg og Århus. I Århus var der dannet klub, som blev selvstændig afdeling år 1900.

De organisationsmæssige vanskeligheder medførte, at der blev nedsat et udvalg, der skulle finde frem til retningslinier for at ansætte lønnet formand. Det blev strenge betingelser: „*Han skal som forretningsfører have kontortid i sit hjem hver dag kl. 12—14. Fredag og lørdag desuden kl. 19—21, samt på søndagene kl. 9—12. I øvrigt skal han være til rådighed og deltage i møder og forhandlinger, ligesom han skal føre foreningens regnskab. Løn 800 kroner pr. år*“. — Senere ændret til 27 kroner om ugen.

Den ordinære generalforsamling den 18. april konfirmerede beslutningen — men sikke da en halløj! Montørerne havde gennem et par år haft en selvstændig „montørklub“, og de var modstandere af Chr. Jensen. Der var 42 talere. — Afstemning! 26 for forretningsfører, 24 mod. — Ny afstemning viste 31 for og 22 mod.

Et leve for „Elektrikerens Fagforening“ — og så stærk tumult. Dirigenten og sekretæren nedlagde deres hverv, og alle d'hr. montører forlod mødet i protest og proklamerede udmeldelse. (De blev slettede). De tilbageblevne 28 medlemmer valgte en ny dirigent og konstaterede, at Chr. Jensen var enstemmigt valgt til forretningsfører, og så sluttede generalforsamlingen kl. 5 morgen.

Splittelsen medførte bitter og langvarig strid. Der var nu kun 53 medlemmer (40 blev slettet), men det var jo fagforeningen, der havde overenskomsten med installatørerne. Andre faglærte regnede da også „Montørforening“ som værende en „gul“ forening.

Der var fortsat uro i afdelingen, og allerede den 10. juni blev Chr. Jensen afsat ved en skriftlig kort besked — underskrevet af F. Thiim og Emmanuel Sørensen. Årsagen blev senere opgivet som værende uorden.

Den 20. juni vedtog en generalforsamling med $\frac{2}{3}$ majoritet — 39 mand — at tilslutte sig det daværende „Dansk Metalarbejderforbund“ (ikke at forveksle med DSMF) som selvstændig afdeling. Århuselektrikerne — afdelingen var på 6 mand — tilsluttede sig også som en selvstændig afdeling. Her var minimaltimelønnen 40 øre, udlærlinge 35. De øvrige afdelinger i „Metal“ var gørtlere, slibere og metalarbejdere.

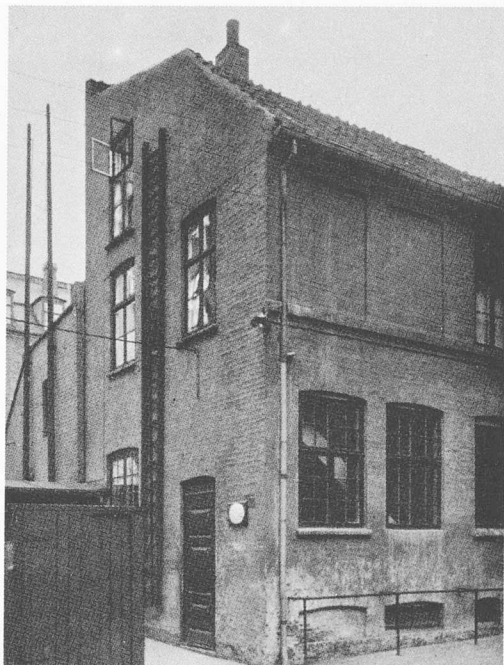
Såvidt man kan forstå, var de 2 elektrikerafdelinger noget vanskelige, men afdelingen i København vandt dog en 3 måneders strejke

overfor B & W, og ved en voldgift fik „Fabrikantforeningen“ en bøde på 150 kroner plus 50 kroner til sagsomkostninger for „sort-listning“ af strejkende elektrikere.

Det kneb med enigheden, og først den 4. august 1900 valgtes den ny formand, 310 Chr. Olsen. 302 Emmanuel Sørensen blev kasserer og hovedbestyrelsesmedlem i „Metal“, hvor afdelingen havde nr 8. (Metalarbejderforbundet var dog ikke levedygtigt og blev ophævet 1903).

1901 Den ordinære generalforsamling den 27. januar blev holdt i café „Solituden“, og punkt 5 på dagsordenen var et forslag om „Dannelse af et aktieselskab for udførelse af installationer under kommunens kontrol“.

Efter henstilling udgik punktet dog af dagsordenen. Man vedtog at tilslutte sig „Arbejdernes Fællesorganisation“ og at deltage i majfesten. Den 1. maj noteres 43 medlemmer i protokollen, fordi de ikke deltog i afdelingens opmarch med banneret til Fælledparken. Medlem F. Thiim har udført det fine topstykke til foreningens banner. Han høstede megen ros for det, og det blev bogført til en værdi af 35 kr.

*Korsgade 49 o. g. På 1. sal
var afdelingens første kontor.
— I 1904 flyttede forbundet
også ind.*

Afdelingen havde nu fået eget kontor Korsgade 49 o. g. — I forhuset lå café „Jochim“, der havde en lille sal på 1. etage.

Der havde i længere tid været talt om priskurant for faget, og på generalforsamlingen den 6. oktober 1901 foreslog medlem 513 W. Olsen, at der skulle udarbejdes en prisliste; men man afviste med den begrundelse, at akkord var en frivillig aftale mellem arbejder og arbejdsgiver, så der var jo frit råderum, hvis man kunne blive enige! Spiren var dog lagt til en akkordpriskurant.

I flere af de større firmaer blev der arbejdet på akkord — enten aftale pr. lampested eller fast slumpakkord, men man var så småt begyndt at aftale meter- og stykpriser. I de større klubber blev der udført et godt organisationsarbejde.

Der var ofte diskussioner om installatørvirksomheden — skal der være meget stort depositum for retten til at drive installatørvirksomhed, eller skal det være fri næring for fagets udøvere? Problemet drøftedes også af offentligheden og i Københavns Borgerrepræsentation. Det kan man bl. a. se af avisreferater. Her et fra „Dannebrog“ den 3. juni 1901:

Elektriske Installatører.

M. Olsen anbefaler ordfører for forespørgerne, at der ikke skal kræves depositum på 2000 kroner fremover, men at næringen derimod betinges af borgerskabs løsning med aflæggelse af en prøve. Der er for tiden kun 12 installatører i byen, og det er næsten alle jernfabrikanter.

Endelig anbefaler ordføreren, at kommunen anvender egne arbejdere til at indlægge ledninger til målere og forgreningsbrædt.

Borgmester Øllgaard: „Kommunen må først og fremmest have dygtige folk at holde sig til, eftersom dette nye fag kan føre så store skader med sig. Så snart det kan lade sig gøre at få fastsat betingelserne for en passende prøve, vil en sådan blive indført“.

Borgmesteren har intet mod at engagere kommunale arbejdere, men der er i øjeblikket ingen at få, da alle er optaget af arbejdet med at forandre spændingen på ledningerne fra 110 til 220 volt.

Der var mange småstridigheder i klubberne — bl. a. på grund af striden med montørklubben. Der var også en del lønsager, der dog som regel blev løst lokalt, men det skete også på den måde, at Em. Sørensen mødtes med ingeniør Kemp, der var blevet formand for

installatørerne. Hvis man så fandt det nødvendigt at tage svenden med, ja, så aftalte man altid møde til efter fyraften eller til søndag formiddag på en eller anden restauration. Man blev som regel enige, men der blev meget sjældent skrevet et referat.

Afdelingen har modtaget 200 gratis billetter til kommunens badeanstalt — til uddeling blandt de arbejdsløse.

Striden med montørklubben blev stadig mere skarp, og fra begge sider skyede man ingen midler for at genere modparten. Man kan se lidt af det i forbindelse med en strejke på Burmeister og Wain.

Elektrikerne havde krævet timelønnen forhøjet fra 35 til 42 øre pr. time, men det ville B & W ikke gå med til. Vi beskæftiger kun hjælpemontører, sagde de. Var der tale om montører, så skulle de jo have 50 øre i timen — og B & W havde ikke antaget nogen som montør, fastholdt man med støtte fra „Jernet“s forhandlere. Striden stod på i flere år med udveksling af artigheder i bladene. Social-Demokraten optog ikke artikler fra montørklubben. — Et eksempel fra Social-Demokraten den 16. oktober 1900:

Opråb til alle Arbejdere ved det elektriske Fag.

Da Stifterne af Splittelsesforeningen, medens de stod i vor Organisation, bag dennes Ryg har forhandlet med et Udvalg, nedsat af vore Arbejdsgivere, for ved en Støtte hos Mestrene at snigløbe Fagforeningen under De samvirkende Fagforbund, hvilket jo ikke lykkedes, men derimod ved deres probre Stykke Arbejde fik draget nogle Mennesker til at svingte deres Pligter og Kolleger ved at følge disse Spidser, der kun har til Formaal at gøre sig behagelige pekuniære Fordele, for senere at lade Resten være prisgiven, opfordres disse slettede Medlemmer, og de der kan indse, hvilken farlig Vej de betræder, til inden Udløbet af denne Maaned at betale deres Restance og indtræde under vort Mærke. De Hrr. Spidser, der har forsøgt det mest nederdrægtige Arbejde ved at tilbyde deres Hjælp til Arbejdsgiverne for derved at ødelægge vor Organisation, hvilket er en Haan ikke alene mod os men en Haan mod den samlede organiserede Arbejderstand, — skal vi senere henvise til ved en Række Artikler i Dagspressen.

MEDLEMSMØDE I „BOULANGER“

LØRDAG DEN 20 DS.

KL. 8¹/₂ i KOMPAGNISTRÆDE 43

Bestyrelsen for Elektrikernes Fagforening.

Således sloges man offentligt gennem flere år, men der manglede da heller ikke på krudt fra montørklubbens side. Her en lille prøve fra dagbladet „Forposten“ den 27. august 1901:

Til Elektrikerne.

I Anledning af, at den saakaldte „Elektrikerens Fagforening“ i Søndags er ude med sin forhenværende Rideknægt Hr. E. Sørensen med en Fortælling om Strejken hos B & W.

Efter hvad der er meddelt af den nævnte Fagforening, skulde Arbejdet optages af Montørforeningens Medlemmer, skal vi kun tillade os at udtale, at der næppe er mange som tror paa Hr. Sørensen og hans Røverhistorier og Væven om Klub og Splittelsesforening med Skruer For og Bag, at Hr. Sørensen, i den Tid han har været Hjælper i det elektriske Fag, næppe har den fulde Forstaaelse af, hvad en Montør i det hele taget er, og vi kan kun indstændigt anmode nævnte Herre om at holde sine Insinuationer hos sig selv, det kunde saare vel tænkes (det har Hr. Sørensen selv udtalt), at Fagforeningen overalt vilde overtage Arbejdet, naar Montørforeningen maatte strejke. Det omvendte kan derimod næppe tænkes, da vor Forening gaar ud paa at højne vort Niveau og Løn, og ikke som Fagforeningen, at nedsætte Lønnen, som den har gjort i Aarhus. — I øvrigt tror vi, at Arbejderens Interesser, som vor Forening eller „Klub“ som Hr. Sørensen kalder den, formedentlig fordi den er større end Elektrikerens Fagforening, skulde gaa ud paa at skade, dog muligvis er nok saa godt garderede hos os, som hos Hr. Sørensen. — Hans Interesser for Arbejderne var vist næppe saa stor, da han var Lakaj hos Kronprinsen.

Foreningen for Montører ved elektrisk Lys og Kraftoverføring.

A. Müller.

Trods de store vanskeligheder med at få samlet elektrikerne i en organisation optog man ikke alle og enhver. Normalt traf bestyrelsen selv beslutning, men var der nogen som helst tvivl, så blev optagelsen forelagt en generalforsamling.

Vilkårene var strenge. Til eksempel kan anføres, at et medlem — efter anmeldelse af en kollega — blev ekskluderet på en generalforsamling, fordi han var set bære en kasse om bord på et skib ved Kvæsthusbroen under søfyrbøder- og havnearbejderstrejken. Medlemmet var end ikke selv til stede. Han protesterede overfor bestyrelsen, og søndag den 7. december blev der holdt en ny generalforsamling med følgende dagsorden: „Appel fra en skruerækker om

optagelse“. Han fik ikke selv foretræde, men af protokollen fremgår det, at hans skriftlige protest blev læst op — desværre er den ikke refereret. Derefter havde 24 kolleger ordet. De er alle anført med nummer og navn, men der står ikke et ord om, hvad de sagde.

Så foretog man afstemning, og med 2 stemmers overvægt blev eksklusionen fastholdt.

Der blev arbejdet en del på akkord. Af brev vedrørende strid i firmaet Otsen & Thorstensen (kopi-bog 108) fremgår det, at medlem Nic. Schmidt var nægtet udbetaling af overskud på 15 kroner fra en opmålingsakkord på Vesterbro-gade 20. I flere af firmaerne var der firmapriskuranter, men desværre er der ikke opbevaret nogle af disse aftaler, som antagelig kun har været skrevet i få eksemplarer.

*Emmanuel Sørensen.
Kasserer 1900—06.
Forbundsformand 1906—11.*

1902 Lærlingeproblemerne drøftes af og til. På et bestyrelsesmøde den 3. marts 1902 forelægges således 8 forskellige lærlingesager, men desværre er der hverken angivet navne eller hvad det drejer sig om. Der står kun, at sagerne tages til følge.

I kommunalbestyrelsen var der åbne møder, når der skulle være budgetbehandling, og bestyrelsen fulgte disse møder, når der var faglige problemer som f. eks. sagen om „installatørnæring“. Man lukkede således kontoret mandag den 3. november kl. 9.30 aften, så bestyrelsen kunne overvære debatten.

På en generalforsamling havde man vedtaget, at nu ville man ikke længere arbejde sammen med uorganiserede. Firmaet Levring & Larsen prøvede, men svendene meddelte omgående, at pågældende straks skulle fjernes, ellers ville alle mand nedlægge arbejdet. Det virkede.

Det var dog ikke slet så lige til, når der var tale om montører fra „Montørforeningen for Lys og Kraft“. — Her undgik man så vidt muligt sammenstød på arbejdspladserne, men man arbejdede ikke sammen — og offentligt og på møder og i dagspressen generede man hinanden på det groveste.

1903 Generalforsamlingen den 18. januar 1903 valgte nr. 307 F. Thiim til formand og nr. 302 Emmanuel Sørensen til kasserer. Repræsentant nr. 310 Chr. Olsen. Voldgiftsmænd nr. 298 Lars Christensen og nr. 304 H. Østerberg. Dette meddeltes — med særdeles højagtelse — til hr. ingeniør Kemp, „Installatørforeningen for København og Omegn“, som derefter meddelte, at deres voldgiftsmænd var hr. Åge Hassel og hr. Laur. Knudsen.

Mandag den 2. marts 1903 var en stor dag. Bestyrelsen lukkede kontoret kl. 9.30 aften for at deltage i fakkeltog til ære for maler Jens Jensen, De samvirkende Fagforbunds første formand, der var valgt til borgmester i København. Han blev dermed den første socialdemokratiske borgmester i Danmark.

Søndag den 22. marts var der generalforsamling vedrørende kongres i „Dansk Metalarbejderforbund“. Hertil skulle afdelingen vælge 3 delegerede og desuden tage stilling til en række forskellige forslag. Det skete da også i skønneste orden. Alle forslagene blev læst op punkt for punkt, står der i protokollen, men der står intet om, hvad disse forslag gik ud på. Derefter havde 65 talere ordet. Alle er nævnt ved navn i protokollen. — Hvad de sagde? Ja, det står der ikke et ord om.

På en senere generalforsamling den 23. maj i „Danas Have“ gav formand F. Thiim en redegørelse over opløsningen af metalarbejderforbundet. Afdelingsbestyrelsen havde bl. a. returneret de modtagne stemmesedler som protest mod fremgangsmåden for afstemning. Opløsningen fandt sted den 24. maj (kopibog 127), og så stod afdelingerne i København og Århus igen alene.

Samarbejdet med andre fagforeninger — fraset smedene — var godt. Pudsigt er det at læse, at bestyrelsen indbød formandinden for „Kvindelige Herreskrædere“ og formandinden for „Korsetsyersker-

nes Fagforening“ til at deltage i afdelingens ordinære generalforsamling. Det var et led i agitationen for at få alle arbejdere organiserede.

Afdelingens økonomi var meget stram. Kontingentet blev forhøjet til 375 øre pr. måned. Man ville dog være med i de forskellige arrangementer og bevilgede bl. a. 50 kroner til majfesten. De 40 kroner gik til et orkester. Man købte også en aktie i forsamlingsbygningen på Enghavevej. Aktien lød på 5 kroner, men man fik den for 4,35.

Stridighederne på Burmeister & Wain medførte, at fællesklubben med smedene blev opløst, og på et senere møde i afdelingen valgte elektrikerne 478 Chr. Nielsen til tillidsmand på B & W. På Christianshavn afdelingen blev det 364 V. Petersen.

Striden med „Montørklubben“ fortsatte, men parterne begyndte at forstå, at splittelsen kun gavnede installatørerne, og man begyndte at nærme sig hinanden.

I afdeling 1 fik man travlt med at lave nye love — delvis efter „Metal“s. Understøttelsen blev sat til — efter 1 års anciennitet — 1 krone pr. dag og efter 78 uger til 1,50 pr. dag. Der var livlig kontakt med afdelingen i Århus. Afdeling 1 leverede bl. a. kontingentmærker til århusafdelingen. Man søgte også at træffe ensartede aftaler i størst muligt omfang (kopibog 132 frem).

De 2 afdelinger arbejdede bl. a. på at danne et forbund. Det blev vedtaget på generalforsamling i afdeling 1 den 8. november 1903, og så gik man omgående i gang med at udarbejde love. Der blev afholdt en række langvarige møder i udvalg, bestyrelse, og 3 ekstra generalforsamlinger den 14., 18. og 29. november, og det gik ikke stille af, men man blev da færdig og sendte lovene til godkendelse i Århus.

F. Thim.
Formand 1903—1904.

Man indbød derefter — efter beslutning i afdeling 1 — Århus afdeling til at sende 1 delegeret. Afdeling 1 skulle deltage i det stiftende møde med 10 delegerede. Dagen blev fastsat til den 20. december 1903. Mødet fandt sted i afdeling 1's lokaler — eller rettere i café „Jochim“s lille sal. Repræsentanten fra Århus var udeblevet på grund af sygdom, det var medlem nr. 530 C. Schou.

Afdeling 1 var repræsenteret af 302 Emmanuel Sørensen, 307 F. Thiim, 364 Vald. Petersen, 321 H. Brodersen, 452 C. Christensen,

320 Hj. Kreutzfeldt, 298 Lars Christensen, 421 C. Fog, 310 Chr. Olsen og 591 V. Agerup.

Forbundets stiftelse var så sikker en kendsgerning, at det end ikke var ført som punkt på dagsordenen. Man begyndte med at fastsætte strejkeunderstøttelse til 8, 10 og 12 kroner pr. uge — alt efter anciennitet. Hovedbestyrelsesmedlemmernes løn blev fastsat til 5 kroner pr. kvartal. Tidsspilde ved møder, hvor der blev sat arbejdstid til, skulle betales med 50 øre pr. time. Diæter blev sat til 3 kroner for en hel dag og 1,50 krone for en halv dag.

Dansk Elektriker Forbunds første formand blev Valdemar Peter-

*Vald. Petersen.
Afdelingskasserer 1909—14.
Forbundsformand 1904—06.*

sen, valgt med 6 stemmer. Han var faglært stukkatør, inden han blev elektriker først i halvfemserne. Hans kælenavn var „gipseren“, men det var ikke ondt ment, for han var afholdt tillidsmand i en årække — bl. a. kasserer i afdeling 1. H. Brodersen blev kasserer og V. Agerup sekretær. Repræsentanter blev F. Thiim og Emmanuel Sørensen (kaldet rideknægten). Århus afdeling skulle så senere udpege en repræsentant. Alle de her nævnte kolleger deltog i organisationsarbejdet gennem mange år,

1904 - 1905 Forbundskontoret var i orden lige fra starten, der blev fastsat til den 1. januar 1904 — det var nemlig også i

Korsgade 49 o. g. Der gik nogen tid med at finde ud af, hvad der var forbund, og hvad der var afdeling 1.

Det var et fattigt forbund, det startede uden en øre i kassen. Pudsigt virker det at læse, at afdeling 1 nægtede at låne forbundet 100 kroner. Der var nemlig en generalforsamlingsbeslutning på, at bestyrelsen ikke måtte låne penge ud. — Nå, man fandt da ud af det alligevel.

Forbundets dannelse medførte, at afdeling 1 kom på talefod med Montørforeningen. Der blev truffet et kompromis. Montørforeningen blev nedlagt ved en officiel meddelelse, og efter skriftlig ansøgning fra formanden Wilh. Müller indtrådte 54 montører igen i afdelingen mod nyt indskud på 10 kroner pr. mand (kopibog 208).

Af kopibogen side 161 og 166 fremgår det, at kontingentet var 75 øre pr. uge, og det forvirrer begreberne lidt, at afdeling 1 anviste svende til provinsen.

Et af hovedbestyrelsens første arbejder bestod i at give samtlige medlemmer nye medlemsnumre, og det var ikke så helt let at få dem fordelt rigtigt, men man fandt frem til en anciennitetsordning.

Nr. 1 måtte ingen få — derfor fik Albert Humble nr. 2 og Lars Christensen nr. 3. Forbundsformanden fik nr. 10.

Afdeling 1 fortsatte organisationsarbejdet næsten uden ændringer, men man fik større styrke overfor arbejdsgiverne, nu hvor faget var samlet igen. Man fik også lettere ved at få kontakt med de mange uorganiserede landet over.

Af indberetningerne til LO kan man se, at der næsten hele tiden var en del arbejdsløshed. I januar 1904 var der 10 ledige af 120 medlemmer, men der blev ikke udbetalt nogen understøttelse. I juni 13 ledige. I november var medlemstallet steget til 160 — Montørforeningen var vendt hjem — og der var 7 ledige i tilsammen 105 dage, men der var ikke udbetalt nogen understøttelse.

Medlemstallet svingede stærkt. September 1905 var man igen nede på 137 medlemmer. Juli 1906 var der 160, heraf 3 arbejdsløse, og de havde tilsammen fået udbetalt 27 kr. og 50 øre i understøttelse.

Det virker noget forstemmende at se, at medlemmerne på en ekstraordinær generalforsamling — umiddelbart før de 54 montører vendte tilbage til afdelingen — vedtog følgende forslag:

„Der oprettes en hjælpekasse for de kolleger, der var medlemmer pr. 31. december 1903 — og kun for dem — og afdelingens formue overføres til hjælpekasen. Afdelingen oparbejder ny formue ved indbetaling fra alle medlemmer“.

Motiveringen? Jo, vi får nu så mange nye medlemmer, der ikke har andel i vore penge! Forslaget blev vedtaget med 25 stemmer mod 3. Mon ikke denne ukollegiale handling skadede samarbejdet?

På generalforsamlingen den 16. juli 1904 afgik F. Thiim; han havde fået en overordnet stilling. Den nye formand blev medlem nr. 3 Lars Christensen (se foto 1943). Emmanuel Sørensen blev genvalgt som kasserer.

Efter krav fra 46 medlemmer var der indkaldt til generalforsamling i café „Jochim“ Korsgade, man ville nu have en ensartet priskurant. Der blev nedsat et udvalg på 10 mand — formanden og 9 mand fra de største firmaer (protokol side 346).

Selv om der var dannet forbund, fortsatte man i de første år med direkte forhandlinger mellem afdeling og installatører — eventuelt også med installatørforeningen. Man forhandlede også overenskomst og priser.

1906 - 1907 Søndag den 14. januar blev priskurantforslaget forelagt generalforsamlingen. For første gang ser man styk- og meterpriser i større omfang. I forhold til timelønningerne var det store krav f. eks. stålrør 30 øre pr. meter (protokol side 22—38).

Den 24. januar blev nr. 43 C. Jacobsen valgt til formand.

Forbundets første kongres blev holdt i „Jochim“ den 12.—13. april 1906. Forbundets 180 medlemmer var repræsenteret af hovedbestyrelsen på 5 mand, 5 delegerede fra afdeling 1, København, og 1 delegeret fra afdelingen i Århus. Desværre får man ikke ret meget ud af referatet. Forbundsformand Valdemar Petersens beretning er refereret med 6 linier, og der er kun 3 linier om hovedkasserer Em. Sørensens regnskab, der balancerede med 4991 kroner og 17 øre med en formue på ialt 2263 kroner og 48 øre. Kongressen valgte Emmanuel Sørensen til formand og kasserer — løn 50 kroner om året. Han var også kasserer i afdeling 1.

Den afgående formand Vald. Petersen og Nic. Schmith blev medlemmer af forretningsudvalget (se foto 1943).

Afdeling 1 valgte selv sine hovedbestyrelsesmedlemmer på en generalforsamling den 25. april. Det blev C. Bonn , Chr. Steensen og O. Petersen. Afdeling 2, Århus, valgte nr. 101 Andersen. På et

senere møde den 13. maj valgte man et nyt forhandlingsudvalg på 4 mand. De skulle forhandle med „Installatørforeningen for København og Omegn“ om oprettelse af fast priskurant og aflægge rapport senest den 15. august 1906. — Af de gamle kopibøger side 221 og 370 kan man se, at vi allerede i 1904 førte forhandlinger med installatør Carl Adamsen, som vi skulle slås med gennem mere end 50 år.

På generalforsamlingen den 29. juli fratrådte Em. Sørensen som kasserer i afdelingen men blev dog i bestyrelsen. Ny kasserer blev C. J. Christensen.

Em. Sørensen var et stort aktiv i bestyrelsen, meget iderig. Det første tillidsmandsmøde blev afholdt den 26. september 1906, og de fremmødte tillidsmænd vedtog, at de fremover skulle afholde møder hver 6. uge til drøftelse af faglige problemer. Der var mødt 20 mand fra 7 klubber (der var vist nok 10). Mange af de fremmødte kolleger deltog i organisationsarbejdet gennem mange år. Nævnes kan f. eks. nr. 98 Valdemar Jensen, vor senere forbundsformand gennem 30 år, og Henry Malling, vor redaktør af fagbladet gennem 30 år. Møderne var positive indslag, og tillidsmandsmøderne holdes den dag i dag — men der er desværre ikke samme idealisme blandt deltagerne.

Det var fortsat meget vanskeligt at holde sammen på medlemskaren; der var alt for mange sletninger og genoptagelser. På et bestyrelsesmøde den 19. december slettes således ikke mindre end 40 medlemmer, 2 udmeldes, og 12 fik henstand med betaling af kontingent. Det var strengt, når der kun var 150—160 medlemmer i afdelingen.

Man drøftede påny oprettelse af „Et Aktieforetagende for Installation af Lys“ og forhandlede med installatør O. Levring om overtagelse af hans forretning (kopibog 394 og 408). Det blev dog ikke til noget. Protokollen den 7. november viser, at der var oprettet et sangkor i afdelingen under ledelse af P. Wollertsen, L. Olsen og Albert Humble (se foto 1943). De fik tilskud på 15 kroner pr. måned i nogen tid.

Så skulle der igen vælges ny formand. Jacobsen ville ikke mere. Bestyrelsen havde den 14. november indkaldt suppleanten nr. 8 Chr. Olsen og konstitueret ham som formand, men generalforsamlingen den 23. januar kunne ikke godtage dette og valgte nr. 59 E. Andersen.

Fællesudvalget (installatører og afdeling) på fire mand fra hver side var nu klar med indstillingen til priskurant, dog havde installatørerne taget forbehold for visse priser. Forslaget blev behandlet på flere generalforsamlinger og gav anledning til stor diskussion, men det blev dog vedtaget — også med et vist forbehold, idet man ved en resolution af 5. maj 1907 meddelte installatørerne, at man også ville have overenskomstmæssig ordning vedrørende løntariffer (overenskomst) af 8. januar 1900, voldgiftsregler m. m. Man ville også have underskrift på, at priskuranten trådte i kraft den 1. juli og kunne opsiges med 3 måneders varsel til ophør evt. den 1. juli 1908. Det ville installatørerne imidlertid ikke, og så gik det påny i stå — der blev ikke nogen priskurant for københavnernes i den omgang.

De store firmaer havde meget arbejde, også ude i landet. Hassel & Teudt, Kemp & Lauritzen, Siemens o. a. installerede mange herregårde og slotte, mest med egne værker. Det gik ikke altid stille af når der blev invasion af de fornemme montører og hjælpemontører, men det skete da også, at nogle af dem „glemte“ at betale for kost og logi. Et brev fra gæstgiver N. Petersen i Roskilde blev oplæst på en generalforsamling, og de tre montører — nævnte ved navn — fik besked på omgående at ordne gælden på 12, 21 og 10 kroner.

Den 28. juli 1907 vedtog man en ny begravelsesordning. Hidtil havde bestyrelsen — efter anmodning fra efterladte — kunnet bevilge en hjælp på 30 kroner, og ved begravelser deltog man med banner og krans og to bestyrelsesmedlemmer. Efter den nye ordning blev hjælpen 50 kroner efter $\frac{1}{2}$ års anciennitet og 75 kroner efter 1 år. Fremover skulle der vælges 8 medlemmer — så vidt muligt lige høje — med pligt til at møde ved alle averterede begravelser. Fanebærer og et bestyrelsesmedlem skulle ligeledes deltage. Nævnte deltagere fik hver 2,50 kr. for tidsspilde. Afdelingen skulle sørge for krans.

1908 - 1909 Den 26. januar 1908 fik vi igen ny formand — nr. 137 Sofus Christensen, og den 20. maj blev den første priskurant underskrevet af ham og installatør Ludvig Lund. Når man tager timelønningerne i betragtning, var det gode priser, og de kom da også til at gælde i en årrække. Overenskomsten var også langt

om længe bragt i orden. — Her et lille eksempel på den første pris-
kurant for København, ialt kun 10 sider i et lille hæfte på 13×8 cm.

PRISKURANT

mellem

Elektrikerens Fagforening og Foreningen for Installatører
af elektrisk Lys og Kraftoverføring for København og Omegn.

	Kr.
Anbringelse af 1 Stk. Hovedblysikring paa Mur incl. Tilmeltnng	0,50
Bergmannske rør 7—13 mm pr. enkelt m.	0,20
Messingrør og Staalrør $\frac{3}{8}$ — $\frac{5}{8}$ "	0,22
Daaser pr. Stk. at opsætte	0,15
Daaser pr. Stk. at forbinde	0,20
Maalerramme incl. Forb. til Klemkasse	1,25

Forbundskongressen den 16. og 17. april 1908 tog flere vigtige beslutninger. Statsanerkendt arbejdsløshedskasse oprettedes fra 1. august 1908. — Fagblad skal udgives. — Gensidighedsoverenskomst med Svensk Elektriker Forbund. — Forbud mod at oprette afdelinger, med mindre at minimallønnen er mindst 42 øre pr. time. — Lønnen til Emmanuel Sørensen (formand og kasserer) blev fastsat til pr. år 300 kroner plus 100 kroner ekstra fra A-kassen. (Han fik desuden 50 øre pr. time, når han satte arbejdsløn til. Det var en dårlig ordning, der da også senere gav bagslag, for han kunne jo ikke få arbejde nogen steder. Der var heller ikke tid til det, når han skulle organisere landet over). De 2 forretningsudvalgsmedlemmer fik hver 5 kroner pr. kvartal, og revisorerne hver 8 kroner pr. år.

Det var så afgjort afdeling 1, der prægede kongressen. Der var 19 delegerede plus formand og 2 repræsentanter, altså ialt 22. Heraf var de 2 fra Århus, 1 fra Ålborg, 1 fra Vejle, 1 fra Horsens, 1 fra Esbjerg. De øvrige var fra afdeling 1.

Så blev der igen ballade i afdeling 1. Overenskomsten var sluttet med: Minimalløn til montører 50 øre, 35 øre til udlærlinge 1. år og 33 øre til hjælpemontører pr. time. Det fortolkede installatørerne uden at blinke, således at kun de, der blev ansat som montører, skulle have de 50 øre, medens alle andre elektrikere havde 35 øre som minimalløn. Sagen endte naturligvis ved voldgift:

„Thi Eragtes:

Udlærlinge af ældre end første Aargang og faguddannede Arbejdere af ældre end første Aargang skulde have en Timeløn af mindst

35 øre. Naar de er engagerede som Montører eller anvendes til særligt Arbejde som Montører, er deres minimale Arbejds løn 50 øre.

Sign. / C. Ussing“.

Installatørerne fik dermed ret i deres urimelige påstand, og det skabte naturligvis ikke arbejdsro. Bestyrelsen satte en voldsom kampagne ind for, at alle, der havde mere end de 3 år, skulle kræve at blive ansat som og tituleret som montør. Det medførte en masse strid både med installatørerne og indbyrdes, men det var trods alt en ganske gavnlige lærestreg. Den medførte da også bedre sammenhold på længere sigt og en hårdere kurs overfor arbejdsgiverne.

Der har været nogen arbejdsløshed i 1908, for en generalforsamling havde bevilget 1500 kroner til understøttelse af medlemmer, der havde opbrugt den ordinære understøttelse. De skulle dog have 8 nye karenstage, og så fik de 12 kroner pr. uge, når der var børn, ellers 10 kroner. Når de 1500 kroner var brugt, skulle der udskrives et passende kontingent, som igen skulle bortfalde, når der blev under 10 ledige.

ANNONCE I SOCIAL-DEMOKRATEN

Elektrikerens Fagforening - Ordinær Generalforsamling

Søndag den 26. juli Kl. 10 Fmd. Korsgade 49.

Dagsorden bekendtgøres senere.

Følgende er slettede for Restance:

(Og så kom navnene på 4 kolleger).

Medlemmer af Sangforeningen bedes bestemt give Møde Torsdag den 2. Juli, da meget vigtige Sager foreligger.

Bestyrelsen.

På generalforsamlingen den 26. juli blev der fremført klage over, at der var kolleger, som ikke overholdt tidligere vedtagelse om, at der kun måtte tjenes 80 pct. i overskud på akkorderne. Man vedtog derfor, at alle klubber fremover skulle føre bog over alle akkorder, til kontrol. Der var også en klage fra Stukkatørfagforeningen over, at elektrikerne selv reparerede gesimser og rosetter. — Svar blev overladt til formanden. (Meget af lærlingenes tid gik med at „gipse“ huller).

Man vedtog at lønne bestyrelsen: 600 kroner pr. år til deling mellem de fire mand. Desuden tidsspilde ved tilsat arbejde 75 øre pr. time. Kassereren skulle derudover lønnes med 300 kroner pr. år. Til bannerfører valgte man Holger Esberg (senere formand i 15 år).

Man forstod også at feste i afdelingen. Hvert år mindst en fest foruden julefesten.

15 AARS STIFTELSESFEST

den 24. Oktober Kl. 8 prc. i »Mygins Lokaler«,
Linnésgade 25

Fællesspisning.

Koncert af „Elektrikernes Sangkor“ med Orkesterledsagelse.

Solo for Violoncel af Kgl. Kapelmusikus L. Jensen.

Bal til Kl. 5.

Fri Buffet for Damerne under Ballet og gratis Punschesold Kl. 3.

Pris 2 Kr. 50 Øre alt iberegnet. — Emblem skal bæres.

Kontoret er lukket den 24. ds.

Bestyrelsen.

Fællesmøderne for klubbtilidsmændene fortsatte regelmæssigt og var normalt godt besøgt. Der var meget at drøfte. Af referaterne fremgår det bl. a., at Vejle og Horsens også havde fået priskuranter.

Der var mange stridigheder og mæglinger, og ofte gik det hårdt til. F. eks. lod firmaet Graucob & Co. to lærlinge arbejde alene på fire opgange, Åboulevarden 114. Klubmøde. Dagen efter krav om, at lærlingene blev fjernet inden kl. 12.00. Firmaet nægtede, svendene gik hjem, afdelingen blokerede firmaet. Sagen gik i orden en uge senere, men man kan desværre ikke se, hvad resultatet blev (kopibog 492).

Bestyrelsen opfordrede kraftigt til altid at sørge for at få en underskrevet akkordseddel, før arbejdet blev påbegyndt, og efter et forslag fra Albert Humble vedtog generalforsamlingen, at når overskud androg mere end 80 pct., skulle restbeløbet indbetales til afdelingen til anvendelse for arbejdsløse medlemmer. (Ordnningen blev afskaffet den 29. juli 1909).

Afdelingen modtog jævnligt kuponer til naturalier og spisebillerter til uddeling blandt de arbejdsløse. F. eks. den 17. marts 1909:

25 kuponer til kødfars, 10 til brød, samt 4 tønder koks fra en offentlig hjælpefond.

Juleaften 1908 blev kasserer C. J. Christensen afsat af bestyrelsen for uorden; han havde i lang tid kun ført regnskab på tilfældige lapper. Bestyrelsen havde i stedet for konstitueret Freisleben, men den 23. marts ville han ikke mere, og så overtog sekretær Wollertsen kassen.

Medlemmerne var meget utilfredse med bestyrelsesbeslutningerne, og på generalforsamlingen den 25. april valgte de tidligere forbundsformand, nr. 10 Valdemar Petersen til kasserer for afdelingen. Derefter kritiserede nr. 3 Lars Christensen afdelingsformand Sofus Kristensen og bestyrelsen så stærkt, at de stillede deres mandater til rådighed, og på fortsættelsen af generalforsamlingen den 1. maj blev de allesammen stemt ud (absolut fortjent i h. t. protokollat af den 11. maj 1909).

Den nye bestyrelse bestod derefter af formand nr. 3 Lars Christensen (se foto 1943), kasserer Vald. Petersen (genvalgt), sekretær O. Ottesen. Repræsentanter Charles Tønnesen og Arthur Møller. Suppleant nr. 163 Thorvald Hansen (senere fanebærer i 40 år).

Generalforsamlingerne blev fortrinsvis holdt på helligdage, og søndag den 24. oktober vedtog man, at klubkassererne skulle have 2 pct. af beløbet ved mærkesalg. Der blev fremsat klage over, at flere firmaer havde nedsat arbejdstiden til 8 timer om dagen; det ville man ikke finde sig i, for man kunne jo ikke leve af den løn. Afdelingen krævede derfor, at disse firmaer — bl. a. Andersen & Meyer og Laur. Knudsen — skulle overholde den overenskomstmæssige arbejdstid på 9½ time om dagen.

I året 1909 blev der holdt 61 bestyrelsesmøder, 5 tillidsmandsmøder og 9 generalforsamlinger, så der var jo livlig aktivitet.

Man drøftede mange problemer, bl. a. hvordan man skulle begrænse tilgangen af lærlinge, og hvordan man skulle beskytte dem, man havde. Afdelingen var også interesseret i oplysningsarbejde. Man arrangerede bl. a. som led i agitationen for at få medlemmer, en foredragsaften om vekselstrøm og vekselstrømsmaskiner. Vekselstrøm — det var noget nyt!

Da en overmontør senere bad en kendt montør om at tage hen og forbinde en vekselstrømsmotor, fik han følgende svar: „Hvem? Mig? Tror du jeg er troldmand? Nej! ikke mig!“

1910 Lærlingeforening! Den 24. april 1910 drøftede man igen lærlingeproblemer, og der blev nedsat et udvalg: Nr. 98 Vald. Jensen, nr. 30 Jarset og nr. 601 Mikkelsen. — Og så fik vi ny afdelingsformand igen, Martens — og Thorvald Hansen blev sekretær. Repræsentanter Ch. Tønnesen og A. Møller.

Denne stadige skiften bestyrelse var til stor skade for organisationens arbejde. Bl. a. nedlagde hele priskurantudvalget deres hverv, og bestyrelsen kom på kant med forbundsledelsen.

Den nye bestyrelse var streng. Afdelingens tidligere kasserer C. J. Christensen havde påtaget sig hele skylden for uorden og det deraf følgende kasseunderskud på små 2000 kroner. Han var indgået på en afbetalingsordning og havde ved sagfører udstedt et pantebrev med hele sit hjem som pant. Den 18. oktober refereres, at tre bestyrelsesmedlemmer havde besøgt Christensen for at se, om han havde møblerne endnu. Besøget har ikke været velset, de var blevet smidt på døren, og så vedtog bestyrelsen at overgive sagen til incasso ved „Kongens Foged“.

*Vald. Jensen.
Foto ca. 1945.*

Generalforsamlingen den 31. juli var særdeles livlig. To medlemmer blev ekskluderede for at have taget arbejde, nedlagt af andre kolleger, og den tredje fra samme sjak slap med skrækken, da han gav generalforsamlingen en undskyldning. Et medlem blev ekskluderet for nedrakning af en anden kollega, og to andre undgik med nød og næppe at komme ud.

Nr. 98 Vald. Jensen aflagde derefter udvalgsindstilling om „Det betimelige i at oprette en lærlingeafdeling“. — Generalforsamlingen besluttede at henvise problemet til overenskomstudvalget — og så var den sag igen slyttet.

Bestyrelsen brugte alt for meget tid på sletninger, eksklusioner og genoptagelser. Der var også mange faglige sager, men desværre kan man ikke se resultaterne. Protokollerne henviser som regel til kopi-berne, der er ret mangelfulde.

Den 23. oktober. Ny formand igen; det blev nr. 137 Sofus Christensen for anden gang.

1911 Den 9. marts var der ekstra generalforsamling med 278 deltagere i anledning af lock-outen, der var begyndt den 28. februar. Forslaget til ny priskurant blev stemt ned med 180 — 96. Og så drøftede man lock-outen. Kollega Kreisler udtalte: „Et lock-outudvalg er et antal medlemmer, der skal sørge for, at medlemmerne ikke lider nød — og skaffe dem fødemidler og brændsel, således at de kan holde kampen ud“. — Og så valgte man et nyt udvalg på fem mand.

Overenskomstforhandlingerne i 1911 var særdeles hårdhændede. Afdeling 1 havde sin egen overenskomst og priskurant — og der var flere forskellige aftaler og prislistes i provinsen.

Installatørerne havde en forening for København og en forening for provinsen, begge tilsluttet „Jernet“.

Forbundet opsagde efter aftale samtlige overenskomster og prislistes. Man ville arbejde hen på at få en ensartet ordning for hele landet, men det ville installatørerne ikke, de ville have tre forskellige, nemlig en for København, en for provinsbyer og en for landdistrikter. Forhandlingerne endte med stor lock-out, der varede fra den 28. februar til 17. maj 1911. Afdeling 1 var dog ude til den 1. juni — og så blev vi snydt endnu en gang. Forliget, der var underskrevet, lød på 5 øre til den laveste minimalløn og 3 øre til montørerne — altså op til henholdsvis 40 og 53 øre pr. time — og så skulle der forhøjes med 1 øre pr. time fra den 1. februar 1914, og overenskomsten var samtidigt forlænget for ikke mindre end fem år til 1916.

Så begyndte spillet. Installatørerne fastholdt, at de 53 øre kun var til de, der var antaget som „Montører“. For alle andre elektrikere var minimallønnen kun 40 øre. Dette blev fastholdt med henvisning til, at voldgiftskendelse af 1908 stadig var gældende, idet teksten fra overenskomsten af 1908 var overført uændret til overenskomsten af 1911. Installatørerne fik ret. Forbundets forhandlere var ret og slet blevet fuppet, og det medførte stor bitterhed i København og i nogle af provinsafdelingerne, hvor man havde fået ret gode

by-overenskomster i 1910. Vejle havde fået både prisliste og overenskomst — og her havde man klogeligt undgået ordet „Montør“.

Minimalløn er:	Pr. Time
For Elektrikersvende	50 Øre
Unge Svende kunde det første Aar arbejde for	40 Øre
Hjælpearbejdere 1. Aar	36 Øre
Hjælpearbejdere 2. Aar	38 Øre
Hjælpearbejdere 3. Aar	40 Øre

Som Hjælpearbejdere regnes Arbejdere, der efter det fyldte 18 Aar overgaar til Elektrikerfaget, og med hvilke der ikke er oprettet Overenskomst. Der maa ikke holdes mere end 1 Hjælper for hver 2 Svende.

Hele Vejle-overenskomsten var optrykt. — Begyndte med forsiden i fagbladet nr. 19, januar 1910. — Derfor er det ufatteligt, at forbundets forhandlere fik et så elendigt resultat. Surheden var forstæelig — og så forlænget for fem år til 1916!

Der var nu kun én overenskomst for hele faget. Provinsoverenskomsterne bortfaldt. Der var kun to priskuranter tilbage, nemlig en for København og en for provinsen.

1911 var et grimt arbejdsår. Over 3 måneders lock-out og stor arbejdsløshed. Det prægede selvfølgelig både lønudviklingen og organisationsarbejdet i alle forhold.

En af vore gamle veltjente kolleger, Harald Wehler, gav os en gang nogle papirer, som vi måtte bruge, når det kunne have interesse. Nu er Harald død for mange år siden, men hans overmontørkontrakt kan måske have interesse nu. Den kan i hvert fald vise lidt af de vilkår, selv overmontører dengang havde at arbejde under.

OVERENSKOMST

Hr. Harald Wehler er fra dags dato ansat i firmaet „Installator“ ved hr. Alb. Hansen, som overmontør, for en gage af kroner 128 pr. måned. Arbejdstiden er for tiden fra 8 morgen til 8 aften, evt. længere om lørdagen. Der betales ikke noget for overarbejde, hvad enten det falder på nat, søn- eller helligdage, ej heller fradrages der noget i lønnen for helligdage eller sygedage, når det ikke strækker sig over 14 dage.

Der indrømmes overmontøren sommerferie i lighed med kontorpersonalet, dog forudsat at han kan undværes i den tid.

1. Det påhviler overmontøren at lede arbejdet på praktisk og økonomisk måde.
2. At give lærlingene en god og praktisk uddannelse.
3. At føre kontrol og regnskab med materialer, arbejdstid, akkordregnskab fra arbejdspladserne.

4. at tage elektricitetsværksprøverne.
5. At sørge for indsendelse og rettelse af tegninger samt indsendelse af anmeldelser og færdigmeldelser af alt til værket.
6. At anvende sin fulde arbejdskraft.
7. Mulkter, som elektricitetsværket idømmer firmaet for dårligt arbejde eller i øvrigt for misligholdelse af regulativet, må betales af overmontøren.
8. Overmontøren må selv deltage i arbejdet, når dette måtte forlanges; han må ikke stå i nogen forening.

Denne overenskomst kan fra en af siderne opsiges med 3 mdrs. varsel til den 1. i en måned, dog kan overmontøren opsiges uden varsel, dersom han på noget punkt misligholder overenskomsten. Skulle hr. Wehler senere etablere sig eller overgå til andet firma, må han ikke i tre år efter fratrædelsen her besøge „Installator“s kunder hverken direkte eller indirekte.

Skulle der i denne overenskomst være glemte punkter, som normalt ville kunne regnes som hørende til overenskomsten, må disse respekteres, som om de var anført.

København, den 15. maj 1911.

Sign: *H. M. Wehler.*

„INSTALLATOR“,
sign. *Alb. Hansen.*

Som man ser, var det en meget „fin“ kontrakt, og dem var der en hel del af. Kontorpersonale blev svinebundet på samme måde, men det var næsten normalt på den tid.

Der var nu 65 installatører i Københavns Installatørforening.

Forbundets kongres april 1911 blev holdt midt under lock-outen og var derfor stærkt præget af, at tre fjerdedele af forbundets medlemmer var lock-outede. Forbundet talte ca. 700 medlemmer, heraf var ca. halvdelen i afdeling 1, hvis delegerede var nr. 3 Lars Christensen, nr. 439 Holger Esberg, nr. 449 Otto Voss, nr. 498 R. Johansen og nr. 401 C. Th. Jensen.

Desværre viste det sig, at forbundsformanden havde uorden i regnskabet, og så blev han afsat. Det var meget beklageligt, at det skulle ske, for Emmanuel Sørensen var den mand, der udviste det absolut største initiativ både i forbundet og i afdeling 1. Hans gæld blev opgjort til 3000 kroner. Han fik en ordning og betalte, men han blev naturligvis aldrig tillidsmand mere.

Et enkelt eksempel på hans initiativ: Et firma, „Dansk El-fabrik Seldan“, Frederiksborggade 36, beskæftigede kun uorganiserede folk, og de averterede meget frækt: „*Vi er 20 pct. billigere*“.

Dagen efter svarede Em. Sørensen med en annonce i Social-Demokraten:

Vi byder ikke 20 pct., men byder enhver, der skal have udført el-arbejde, en lejlighed til at få sit arbejde udført gratis. — Henvend Dem til firmaet „Seldan“ for at få Deres arbejde udført.

Afkræv den elektriker, der bliver sendt fra firmaet, hans medlemsbog. Fremviser vedkommende denne, så fratag ham samme, gå straks til Korsgade 49, og der udbetales Dem kontant 200 kroner.

Den 17. juni 1908.

Dansk Elektriker Forbund,
E. Sørensen, formand.

Annoncen vakte stor opmærksomhed og indignation i den borgerlige presse. Det kunne være sin sag at blokere et firma — men en annonce som denne? — Det var da lige stift nok!

Det var ærgerligt, at det skulle gå således for den flittige „Rideknægt“ — også hans elendige lønforhold taget i betragtning.

Det var ikke let at finde en ny forbundsformand, men så tog nr. 3 Lars Christensen dog mod foreløbigt valg. Han afgik allerede den 14. maj, og så blev Chr. J. Petersen valgt til forretningsfører, og det var han til 1922.

I afdeling 1 kunne der fortsat ikke blive ro. Generalforsamlingen den 23. april 1911 valgte P. Wollertsen til formand, men allerede en uge efter var han raget uklar med bestyrelsen og gik. Ny generalforsamling den 29. april, og så valgte man nr. 137 Sofus Christensen for tredje gang, men han var allerede ked af det tre måneder senere. Ny generalforsamling den 30. juli, og så blev Charles Tønnesen formand med 25 kroner pr. måned i løn

Afdeling 1 „regerede“ faktisk fortsat på hele Sjælland — på trods af at forbundet havde en halv snes afdelinger, dog flest i Jylland.

Det store område gjorde det ikke lettere at organisere, og det var da også vanskeligt at holde sammen på medlemmerne. Der var mange uorganiserede. Afdelingen var meget afhængig af, at der var orden i klubberne, og det var der i de fleste tilfælde. Tillidsmøderne var en væsentlig faktor.

„Kooperativ Elektriker Forretning“ havde været drøftet nogle gange og udvalg var nedsat. Den 15. oktober aflagde Segebrecht be-

retning over udvalgsarbejdet. Der var klart tilsagn om støtte bl. a. fra „Partiforeningerne“ om end nogen mente, at en sådan forretning burde lægges ind under smedenes „Aurora“ (som senere måtte lukke). — Fy — fy — det ville man ikke, det ville jo bare betyde opdrætning af nye elektrikere til skade for faget! Udvalget mente, at der skulle bruges 15.000 kroner for at starte. Problemet blev drøftet på flere møder, men da „Alliance“ blev startet den 15. oktober 1912, var det på privat initiativ — personlige aktier à 10 kroner.

*Charles Tonnesen.
Formand 1911—13.
(Bestyrer i „Alliance“ 1913—17).*

Afdelingen havde ikke penge til det, men senere tegnede man dog 1000 og forbundet 500 kroner i aktier. Det var meget vanskeligt at få den økonomiske side i orden. I 1914 medførte dette — i forbindelse med andre vanskeligheder — at forbundet overtog hele aktiekapitalen på 6140 kroner. Købet skete til kurs 150 — altså 15 kroner for hver aktie på 10 kroner, så aktionærene har jo ikke været helt dårlige forretningsfolk. For forbundet var det nu heller ikke nogen dårlig forretning. I 1913 var omsætningen 50.700 kroner med overskud 8.500 kroner, og forretningen beskæftigede 7 elektrikere. I 1970 var omsætningen på over

26 millioner med 1,7 million kroner i overskud, og forretningen havde 163 elektrikere, 10 lærlinge samt 36 ansatte på kontor, lager, overmontører o.s.v., og aktiekapitalen var på 2 millioner kroner.

Alliance er nu i 1973 en af de største installationsforretninger i Danmark, og det bør vel tilføjes, at „lillebror“ i Århus snart er lige så stor — med filialerne i Ålborg, Esbjerg og Odense.

1912 - 1915 Stiftelsesfesten i „Harmonien“, Griffenfeldsgade, medførte klage over, at der var taget overpriser — 30 øre for en pilsner (normalt 20—25 øre). Formanden lovede at finde frem til et bedre sted til julefesten.

Generalforsamlingen den 20. oktober drøftede forslag om at ansætte fastlønnet forretningsfører, men tog dog ikke endelig stilling til problemet. Man regulerede i stedet for lønningerne, således at formanden herefter fik 300, kassereren 500, sekretæren og det fjerde bestyrelsesmedlem hver 150 kroner pr. år, men så var de ikke mere kontingentfri. Forbundscontingentet var 80 øre pr. uge, heraf fik afdelingen 20 øre, men dertil kom afdelingens særlige kontingent — normalt 30-40 øre — så „lønforhøjelsen“ var noget problematisk.

Vedtagelse 31. december: Kørsel på cykle i arbejdstiden er forbudt. Det vil medføre bøde — eventuelt eksklusion.

Charles Tønnesen afgik som formand den 1. juni 1913. Han var blevet bestyrer i „Alliance“. Den nye formand blev Henry Malling (senere fagbladsredaktør i 30 år). Hans formandstid blev dog kort, for man ville have lønnet formand. Afdelingen havde 700 medlemmer, heraf 40 ledige og 50 militære. Man skulle bruge mere plads og flyttede til Griffenfeldsgade 6. Hertil flyttede forbundet også men kort tid efter til Jagtvej nr. 100.

*Henry Malling.
Formand 1913.*

Generalforsamlingen den 26. april vedtog retningslinier for valg og løn. Til forretningsfører 45 kroner pr. uge, og bestyrelsen 2 kroner pr. møde.

Forslag til forretningsfører blev indkaldt gennem annoncer i Social-Demokraten, og på anden del af generalforsamlingen den 18. juni var der afstemning over fire kandidater: Henry Malling, Vald. Petersen, Vald. Jensen — senere forbundsformand — og Holger Esberg. Der var 240 kolleger ved afstemningen, og den sluttede med, at Holger Esberg blev valgt med kvalificeret majoritet. Det tog sin tid, så først på tredje del af generalforsamlingen fik man valgt bestyrelsen. Det blev 413 Ferdinand Jensen (senere mange år overmontør i „Alliance“), 315 Axel Mortensen (senere forretningsfører i „Alliance“ i 17 år) og nr. 10 Vald. Petersen, der som tak

for de 6 år som afdelingens kasserer fik en æresgave på 200 kroner. Der blev også valgt festudvalg på 3 mand, og 10 mand til „Ligfølge-udvalget“. Man besluttede ligeledes at købe en begravelsesfane, da banneret krævede for stor omsorg og for mange reparationer. Prisen på fanen blev 145 kroner. Den blev indviet ved en medlemsfest den 16. september 1914 i „Arbejderlogen“, Blegdamsvej 26 på en særdeles festlig måde. Afsløringen blev foretaget af Holger Esberg, der sagde: „Forinden jeg begynder på denne højtidelige afsløring af vor nye fane, vil jeg foreslå, at der på forventet efterbevilning gives en genstand til alle tilstedeværende“. (Modtaget med stærkt bifald). Så holdt han sin tale og sagde bl. a., at nu håbede han ikke, at fanen blev brugt alt for tit, til det formål, for hver gang blev vi en kollega mindre. — Fanen længe leve!

*Holger Esberg.
Formand 1914—29 samt
et halvt år i 1935.*

Krigsudbruddet august 1914 medførte tilsyneladende ikke ændringer i det daglige organisationsarbejde, men det fremgår tydeligt, at valget af lønnet formand havde gavnlige indflydelse og skabte roligere forhold — i hvert fald nogle år.

Der var dog stor utilfredshed med lønforholdene. Nu hævnede det sig, at overenskomsten var forlænget for 5 år til udløb i 1916. Varepriserne steg voldsomt, men det var næsten umuligt at hæve lønningerne.

I København var der også utilfredshed med, at forbundet havde tilsluttet sig „Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark“. Kongressen i 1915 besluttede udmeldelse, men det annullerede hovedbestyrelsen som værende en misforståelse. Så blev der urafstemning, og fra april 1916 kom vi ud igen. Det var ganske givet en fejl, at forbundet blev tilsluttet med alle medlemmer, men det var også en fejl at træde helt ud. Hvis forbindelsen for industrielektrikerne var opretholdt, var mange stridigheder muligvis blevet klaret på bedre måde — nu skærpedes modsætningerne. — Mange år senere blev forbundet igen medlem med tilslutning af 2000 medlemmer.

Afdelingens anden fane,
„begravelsesfanen“ fra 1914.

Forbundskongressen august 1915 var besøgt af 34 delegerede fra 20 afdelinger plus hovedbestyrelsen på 7 mand. Desuden deltog 2 repræsentanter fra „Filmsoperatørens Fagforening“. Hovedbestyrelsen havde optaget denne som selvstændig afdeling under forbundet. Der var 50 medlemmer. Afdeling 1 var meget utilfreds med den ureglementerede optagelse. De blev iøvrigt alle slettet for resistance året efter.

Kongressen vedtog en række lovændringer, bl. a. kom forretningsudvalget til at bestå af 4 københavnere: Holger Esberg, Vald. Jensen, Ferd. Jensen og Chr. Jensen. Desuden forbundsformand Chr. Petersen.

Af afdelingens ca. 800 medlemmer var 81 arbejdsløse og 153 indkaldt til „Sikringsstyrken“ — bl. a. Esberg og Chr. Petersen.

Der var nu 118 installatører og over 200 lærlinge i København.

Så moderniserede man kontorholdet. Den 8. oktober 1915 gav generalforsamlingen grønt lys for indkøb af afdelingens første skrivemaskine, og man gik bort fra kopipresse og kopibøger.

Stiftelsesfesten blev denne gang holdt i „Prins Wilhelms Palæ“ med stor aftenunderholdning, 50 øre plus baltegn 50 øre.

I alle byggefag var der stor uro. Livsfornødenheder var steget med mere end 30 pct., men lønningerne kunne ikke følge med. Man nedsatte et udvalg med en fra hvert fag. Afdelingen havde tilsluttet sig „Byggefagenes Fællesudvalg“ — en forløber for „Byggefagenes

Samvirke“. Problemet blev senere drøftet på generalforsamlingen den 21. december, hvor man behandlede det fremsatte forslag til ny overenskomst. Man forkastede med stor majoritet og krævede omgående opsigelse af overenskomst og priskuranter.

Der var dog også kræfter i gang for at undgå den lock-out, som arbejdsgiverne truede med, og den 30. december 1915 besluttede hovedbestyrelsen — efter et afholdt repræsentantskabsmøde — at forlænge overenskomsten mod at få forhøjelser på 1, 2 og 3 øre til de lavest lønnede. Overenskomsten blev forlænget til den 1. februar 1917, men der blev nedsat et særligt udvalg til at arbejde med priskuranten. Man nåede også til enighed, men der var ikke meget sul på resultatet.

Som man kunne forvente, medførte forlængelsen af overenskomsten — også vedtaget i Centralorganisationen, hvor forbundet endnu var medlem — at der rejstes en voldsom protest i afdeling 1. Det gik så vidt, at man enedes om at sende en repræsentant for afdelingen ud til provinsen, så de der kunne få øjnene op for, at nu skulle vi ud af kartellet. Det blev Oluf Nordstrøm (se foto 1943), en farverig og ærlig kollega, som mange år senere, da han skulle på aldersrente, nægtede at modtage forbundshjælpen på den gang 30 kroner om måneden. „Nej, sagde han, i en fagforening skal man betale og være kollektiv — man skal ikke have penge“. Hans rejse kostede afdelingen 135 kroner, og hans agitation har vel også medvirket til, at udmeldelsen blev besluttet ved urafstemningen. Oluf Nordstrøm var en festlig kollega og meget lattermild. En gang sidst i fyrerne var han indlagt på kommunehospitalet med brækket ben, han var vel omkring 80 år. Han lå på en fællesstue med 14 belagte senge. Vi havde fået ham til at underskrive alle kvitteringerne og indsatte efterhånden hans penge på en bankkonto. Meningen var, at det skulle blive en hjælpefond, men det mislykkedes senere på grund af arvingers begærlighed. Når vi besøgte ham på hospitalet, havde vi gerne et par stjerneøller med til ham. Så en dag fik vi ham overtalt til at modtage lidt penge fra „Fonden“, så kunne han jo selv gøre lidt godt med dem, for der var flere der aldrig fik besøg eller havde lommepenge. Han fik så 60 kroner, og hans første gode gerning var at få alle „skægaberne“ barberet, og så fik de en ordentlig avis — nemlig „Socialen“. Det var lige noget for Nordstrøm, han fandt senere på andre fornøjelige hjælpeforanstaltninger. Desværre døde han kort tid efter, at han igen var kommet hjem.

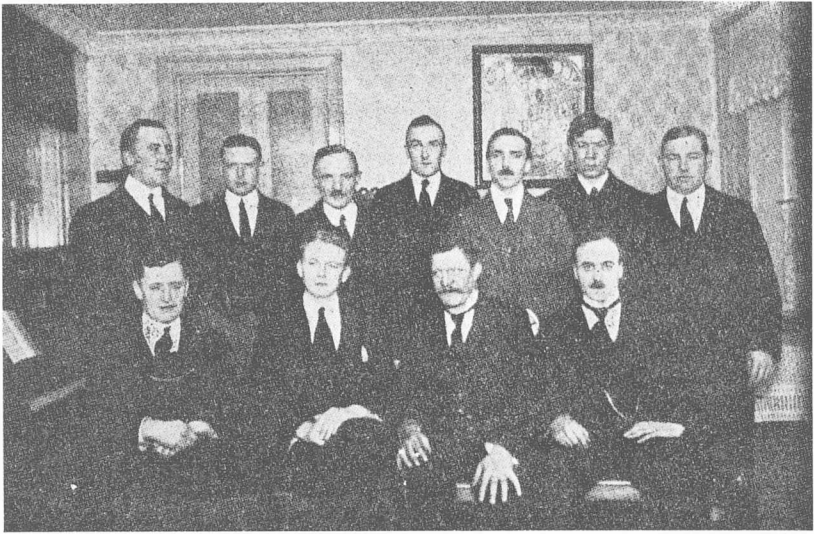
1916 I afdelingen var der nok at lave for bestyrelsen, der var næsten direkte fjendskab mellem den og installatørerne. Mange installatører søgte at snyde sig fra akkord, og der var mange blokader. F. eks. nægtede et firma, Ferdinand Jensen, at lade et stort arbejde på Christianshavn udføre i akkord. De 5 svende gik hjem, men firmaet fortsatte så arbejdet med 9 lærlinge, som for tilfældet fik 10 kroner pr. uge. Han havde også meddelt, at ethvert indgreb på arbejdspladsen ville blive mødt af politi, og af erfaring vidste man, at en sådan „politibeskyttelse“ af ejendom kunne blive både ubehagelig og kostbar. Man valgte derfor at skrive nogle artikler om forholdet, og så endte sagen selvfølgelig i „Den faste Voldgift“ den 28. april 1916. Her måtte installatøren gå på forlig. Arbejdet skulle udføres i akkord, og overskud udbetales. Desuden skulle han betale 300 kroner i bod til forbundet. Det var en af de sager, der lyste lidt op i en ellers trist tid. Ledigheden var dog mindre end årene forud, svingende fra 5—10 pct.

Det indre organisationsarbejde gik godt, og der var god søgning til alle arrangementer. Man ser bl. a., at der til et besøg på Københavns rådhus var tilmeldt 200 deltagere. Julefesterne var nu så store, at man flyttede til „Harmonien“, og i 1916 så man for første gang den store flotte tombola, som blev en fast del af alle fremtidige julefester i afdeling 1.

Lønningerne var i afdelingen fra 65—75 øre pr. time, enkelte havde op til 85 øre, men der var igen en del ledighed, og et forslag fra 1909 blev taget op til behandling på generalforsamlingen april 1916. Man vedtog, at al arbejdsanvisning skulle gå efter tur — de der havde gået længst, skulle gå først i arbejde. Ingen måtte gå i arbejde, før de havde henvendt sig på kontoret, og alle skulle have udstedt et arbejdskort, så der blev kontrol med, hvor hver mand var, og om han fik, hvad der tilkom ham. Bøde for at undlade dette var 10 kroner, næste gang 20 kroner, og hjalp det ikke, så var næste trin eksklusion.

Ligfølgeordningen med de 10 mand blev revideret, og man vedtog den såre demokratiske ordning, at alle medlemmer skulle møde efter tur. Bestyrelsen skulle skrive til 25 medlemmer efter tur, når begravelse af medlem eller hustru skulle finde sted. Der var mulkt på 5 kroner for at udeblive uden lovligt forfald.

Jo, man tog håndfast på tingene, men de mange diskussioner tog tid, så det blev en 4-leder generalforsamling den 26. april, 1. maj,

Det gamle sangkor har øjensynligt været opløst, for dette kor er oprettet i november 1916. Foto 1920.

4. maj og 16. juni 1916. Det viste sig da også hurtigt, at det var vanskeligt at få medlemmerne til at overholde de strenge bestemmelser.

På et møde den 18. oktober blev det oplyst, at alle mand var i arbejde — ingen ledige. Medlemstallet var 879 plus 50 på Frederiksberg, ialt 929. I hele forbundet var der 1539. Det store medlemstal i København — set i forhold til provinsen, skyldtes i første række afdelingens store område, og at der var kommet lønnet formand. I provinsen var det vanskeligt at få elektrikerne ind i organisationen, og der var jo heller ikke slet så meget arbejde endnu.

1917 Der opstod en nærmest komisk sag. A/S Alliance skiftede forretningsfører, og da Tønnesen rejste, tog han 3 mand med sig til sin nye forretning. De 3 svende blev anmeldt for ikke at have hentet arbejdskort og indkaldt til „klø“ i bestyrelsen — men de fastholdt, at de jo hele tiden havde arbejdet for Tønnesen — og det var jo også rigtigt. De ville ikke betale bøde. Det var et svært tilfælde! På bestyrelsesmøde meddelte Esberg, at de 3 kolleger var gået til sagfører. Samtidigt meddelte han, at 200 kolleger endnu ikke havde hentet

arbejdskort. — Hvad nu? Fristen blev så forlænget til den 11. august. Det blev averteret i Social-Demokraten.

Det viste sig, at de 3 kolleger var blevet til 4, og de havde henvendt sig til afdelingens sagfører! Det var da lettere for alle! Nogen forvirring — og det blev ikke lettere af, at Tønnesen anlagde sag mod Esberg for injurier, Nå, det hele løb ud i sandet, men arbejdskortordningen holdt og er i brug den dag i dag, dog med en del ændringer.

Ekstra-kongres i forbundet den 28. oktober 1917 drøftede først de kommende overenskomstforhandlinger og nedsatte derefter et udvalg på 12 mand, der sammen med hovedbestyrelsen skulle finde frem til kravene. — Det blev krav om 30—40 pct. til priskuranten og 25 øre til timelønningerne!

Valdemar Jensen blev på denne kongres valgt til forbundets første hovedkasserer. Samme løn som formanden 3.150 kroner pr. år. Senere fik Holger Esberg samme løn.

Overenskomstsituationen sluttede utilfredsstillende for alle fag. Elektrikerne fik dog lidt mere end de fleste. Nemlig 6 øre til akkorderne pr. time, men det var det hele — fraset forhøjelse af dyrtidstillægget med 20 øre.

Bølgerne gik højt i København, man ville ikke nøjes med det. En kreds af kolleger havde oprettet „Elektrikerens faglige Diskussions Klub“, hvor der i nogen tid var rettet kraftig kritik, og på møder og generalforsamlinger blev der stillet krav om mere aktivitet. Den stigende sæsonledighed strakte sig over længere og længere tid og var begyndt at blive til konstant ledighed — svingende, men fortsat stigende — og det medførte stor utilfredshed.

Arbejdsløsheden medførte, at de arbejdsløse i vinteren 1916—17 oprettede en klub — EAO — „Elektrikerens Arbejdsløsheds-Opposition“, som på et senere tidspunkt blev til AEK — Arbejdsløse Elektrikeres Klub“, (der holdt i mere end 30 år). Dato for oprettelsen af EAO kendes ikke, men det tredje møde blev holdt den 4. maj 1917 med 64 arbejdsløse i café „Du Prop“ på Fuglevangsvej. Dagsordenen var løn og lønkrav — ingen måtte gå i arbejde under 1 krone pr. time. — 2 mand var gået i arbejde under prisen hos Tønnesen & Kisum. 30 mand besøgte dem på arbejdspladsen og „talte med dem“.

5 mand havde været i Klampenborg i samme ærinde. Man vedtog derefter at holde møde hver lørdag kl. 14. Kontingent 10 øre om

ugen. Der blev ikke ført referater over lørdagsmøderne. Næste referat er fra den 16. april 1918. På mødet i „Proppen“ valgte man et ordensudvalg på 8 mand, og allerede den 18. april var der nyt møde. Godt besøgt, langt referat, man vedtog bl. a. at „hente“ en kollega, der var gået i arbejde for 75 øre pr. time. Man hentede også uorganiserede, som „blev fulgt op“ på fagforeningen af en delegation. EAO solgte mærker à 25 øre til fordel for arbejdsløse — specielt for kolleger, der var frataget understøttelsen, fordi de nægtede at tage arbejde til under 1 krone pr. time. EAO indbød alle elektrikere til møde i Dansk Arbejder Loge, Blegdamsvej, lørdag den 25. maj 1918, og der var mere end 400 deltagere. Aksel Sørensen-Hansen (Hik) og Villiam Møller talte varmt de arbejdsløses sag og værdien af kroneaktionen — kraftigt bifald. Valdemar Jensen gjorde gældende, at det var lige stærkt nok at kræve en krone — 22 øre på en gang. Det vandt dog ikke tilslutning i forsamlingen. Sidste referat fra EAO er fra et møde den 8. juni 1918, hvor man bl. a. talte om skovtur.

Kroneaktionen fortsatte, tanken fandt sympati, men bestyrelsen kunne naturligvis ikke støtte en ulovlig vedtagelse. Elektrikerne fulgte stort set parolen, der også smittede af i provinsen. Installatørerne og „Jernet“ gik hårdt imod, ville ikke give mere end 65 øre plus dyrtid 28 øre. Kendte toner: „Vi må ikke for vor forening“ — o.s.v., men mange betalte iøvrigt på anden måde. Så blev der indgivet klage til „Den faste Voldgift“, og afdelingen fik en bod på 400 kroner. — De var givet godt ud.

Installatørerne havde også krævet erstatning, men det blev afvist, de havde selv en del af skylden. Kroneaktionen fortsatte, og efterhånden var målet nået — ingen under 1 krone pr. time.

1918 - 1919 Pr. 31. marts 1918 havde forbundet 2.013 medlemmer. Heraf var 1583 faglærte og de 430 hjælpemontører. Der var 377 arbejdsløse. Heraf halvdelen i afdeling 1, der havde op mod 900 medlemmer.

Den næsten desperate lønaktion var naturlig set i forhold til de store prisstigninger gennem de fire år. Pristallet var steget fra 100 til 182. På forbundskongressen december 1918 udtalte forbundsformand Chr. Petersen da også, at han ikke var blind for værdien af

den solidaritet, der havde hersket blandt afdeling 1's arbejdsløse, og de frugter hele faget havde høstet heraf.

Der var dog også gjort en stor indsats i firmaklubberne i den løn-kampagne, som først var rejst i „Elektrikernes faglige Diskussions Klub“. Kravet om 8 timers arbejdsdag med lønudligning blev stadig stærkere. De fleste fag havde endnu $9\frac{1}{2}$ —10 timers arbejdsdag. (60 timer pr. uge). Afdeling 1 stod ikke i bageste række med krav — tvært om.

Der var også godt oplysningsarbejde i afdelingen — besøg og oplysende møder om forskellige emner — et af dem bør nævnes:

Den 4. juni var der stort møde i Rømersgade 22 med følgende dagsorden:

„Elektrikernes stilling til lov om civil værnepligt samt militær-nægternes kamp mod tvungen værnepligt“.

Referatet fylder 6 foliosider i protokollen (yderst sjælden foreteelse), og det er et langt og voldsomt foredrag, der indledes med, af en militærnægter, kobbersmed Niels Johnsen. Han fortalte om, hvorledes militærnægtere blev tvangsfodrede, så hals og mund var blodig, det grænsede til barbarisme. Adskillige holdt ud til de var døden nær, og så lokkede militærlægerne med lækker mad og vin. Den nye lov kunne sende militærnægterne i ensom arrest i indtil 20 måneder — medens det under Estrups provisorieregering dog kun kunne blive 6 måneder. Mødet sluttede med vedtagelse af følgende resolution:

„Elektrikernes Fagforening til møde den 4. juni udtaler, at den anser loven om civil værnepligt for en fare for den organiserede arbejderklasse, da denne lov af en tilfældig regering kan bruges mod arbejderne, når de er i kamp, at den er et skammeligt sniglob mod den antimilitaristiske kamp, og at den er en udvidelse af den tvungne værnepligt.

Forsamlingen tilsiger moralsk og økonomisk støtte i fortsat kamp mod tvungen værnepligt“.

På den forudgående ordinære generalforsamling havde der været stor diskussion, hvor Charles Jarlfred og Arthur Simonsen præsenterede sig som værende syndikalister, og da Arthur Simonsen alligevel blev indvalgt i bestyrelsen, nedlagde nr. 3 Lars Christensen sit bestyrelsesmandat som protest, og Mouritsen truede med at udtræde af fagforeningen, hvis man fortsatte den linie.

Da krigen sluttede november 1918, regnede alle med, at nu kom der gode tider. Stor optimisme trods stigende arbejdsløshed. På skovturen deltog 200 arbejdsløse, afdelingen havde bevilget et tilskud på 3 kroner pr. deltager. De ledige havde valgt et nyt udvalg til at varetage deres interesser. Det medførte bl. a., at de fik indkaldt til en ekstraordinær generalforsamling, hvor de fik vedtaget, at der skulle betales et ekstrakontingent på 1 krone om ugen i 5 uger. Beløbet skulle fordeles mellem de arbejdsløse. — „EAO“ var opløst på grund af politisk uenighed. Den 15. januar 1919 genopstod klubben, nu som EAK — Elektrikerens Arbejdsløsheds Klub — med Hans Frederiksen Renge som formand. Klubben blev på afdelingsgeneralforsamlingen den 22. januar anerkendt som ligeberettiget med firma-klubberne.

„Elektrikerens faglige Diskussions Klub“ var ret populær og fik tilskud fra afdelingen til forskellige arrangementer. Klubben var forløber for den nuværende „Oplysningssektion“, som gennem de mange år har gjort et beundringsværdigt arbejde på en lang række forskellige områder.

De gode tider udeblev. Depressionen i Amerika og Europa kom også til Danmark, men det var, som om ingen ville anerkende det. Trods stigende arbejdsløshed var der en ukuelig optimisme, og det var måske medvirkende til relativt gode resultater ved overenskomstforhandlingerne 1919. Bag det stod der dog hårde kampe. Byggefagene havde selvbestaltet indført week-end. Murernes fagforening fik en bøde på 60.000 kroner — uhørt. Denne bøde og flere andre store bøder blev dog eftergivet ved de senere forhandlinger om arbejdstidens længde. Hovedorganisationerne blev enige om nedsættelse med 1 time pr. dag med lønudligning. Elektrikerne kom ned fra 9¹/₂ til 8¹/₂ time pr. dag — 51 timer pr. uge.

Helt tilfredsstillende var det ikke, men ved en senere forhandling lykkedes det at få en ordning således, at alle skulle ned på 8 timer senest 1. januar 1920 — dog ingen lønudligning for den sidste nedsættelse.

Afdeling 1 fortsatte lønkampagnen. Mange strejker. En gang var der på samme tid strejke i 9 af de større firmaer på „Løfteparagrafen“. Det var en hård strejke, der omfattede 71 ugifte og 73 gifte med 112 børn. Samtlige strejkende havde et møde den 8. september

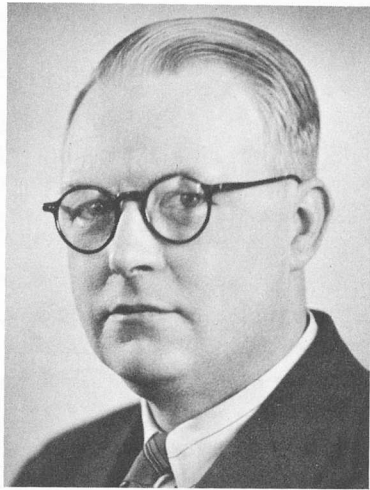
1919 og valgte et strejkeudvalg på 10 mand. — Installatørerne og „Jernet“ klagede til „Den faste Voldgift“, men her lykkedes det at opnå forlig.

Løn pr. time 120 plus akkordafsavnstillæg $33\frac{1}{3}$ pct. plus evt. personligt tillæg — dog ikke ud over 190 pr. time plus dyrtid 30 øre.

Desuden regulering af de personlige tillæg i de 9 firmaer. Reguleringen gav blod på tanden, og lønningerne blev rettet op også i en række andre firmaer.

Priskuranten blev ændret til at være en landspriskurant, og man fik sat tillægget op fra 40 til ensartet tillæg på 60 pct. mod at forlænge uændret. Afdeling 1 gik ind for det af hensyn til helheden. Det var jo også uheldigt, at provinspriskuranten var lavere end Københavns.

I efteråret 1919 var afdelingen flyttet til Hauserplads 24, st. Huslejen var 1000 kroner om året. Jørgen Jørgensen var valgt til aftenkasserer, da Esberg ikke mere kunne nå det hele alene.

*Jørgen Jørgensen.
Aftenkasserer 1919. Kasserer 1929—34.*

Afdelingen var meget utilfreds med „De samvirkende Fagforbund“ og med den statsanerkendte arbejdsløshedskasse. Det lykkedes at få kongressen 1918 til at vedtage udmeldelser, men det medførte så stærkt røre, at hovedbestyrelsen vedtog at sende problemerne ud til urafstemning, hvor det blev vedtaget med lille majoritet.

Ny utilfredshed medførte ekstrakongres den 1. maj 1920, og så vedtog man for tredje gang udmeldelserne. Kontingentet blev sat til 3 kroner pr. uge plus afdelingernes eget ekstrakontingent.

Man havde bare glemt, at der skulle være to trediedele majoritet for at udtræde af den statsanerkendte arbejdsløshedskasse, så det blev ikke til noget. Udmeldelsen af LO skete fra den 8. maj 1921. og vi var ude til april 1929.

1920 blev et meget uroligt år, og der var stor ledighed i så at sige alle fag. Overenskomsterne udløb den 1. februar, men alle forhandlinger var negative, og arbejdsgiverne varslede storlock-out fra den 9. april.

Kong Christian den X trådte lidt i spinaten, da han forsøgte sig som diktator og den 29. marts afskedigede det radikale ministerium Zahle og indsatte ministeriet Liebe, der dog kun holdt i 4 døgn.

Som modtræk dekreterede LO (De Samv. Fagforbund) generalstrejke i forbindelse med den varslede lock-out — Alt tegnede til kaos, men så fik „Statens Forligsmand“ fremsat et forslag til forlig, som blev vedtaget af parterne, men der blev et slemt rod alligevel med både spontane og tilrettelagte strejker.

Afdeling 1 havde samtidig 10 løbende strejker i større firmaer. Uroen bredte sig til provinsen, og i nogle byer erklærede installatørerne lock-out som modtræk, bl. a. i Horsens.

Den 20. april var 700 af afdeling 1's godt 900 medlemmer samlet til møde på Enghavevej og vedtog en resolution til hovedbestyrelsen og pressen:

Ingen måtte arbejde på akkord, og ingen måtte arbejde under 190 øre plus dyrtidstillæg pr. time.

Afdeling 1 nægtede akkord — og arbejdede langsomt. Installatørerne klagede, mange mæglinger. Der gik lang tid, før der igen blev nogenlunde orden i tingene. Afdeling 1 havde vedtaget et ekstra-kontingent på 5 kroner om ugen for at kunne give strejkende understøttelse, så der var intet i vejen med sammenholdet.

Arbejdsløsheden blev større, og uroen steg på arbejdspladserne. Arbejdsgiverne adviserede åbent, at de agtede at lave storlock-out, hvis de ikke fik lønningerne „normaliseret“ til et rimeligt leje. I afdeling 1 kom stemningen på kogepunktet. Ganske vist var minimal-løntallene steget ved forhandlingerne, men det var så at sige helt umuligt at hæve de personlige tillæg. Man var nået frem til en automatisk dyrtidsordning — 2 øre for hver 3 points stigning — og i august fik man et særligt reguleringstillæg på 13 øre, men alligevel faldt lønningerne.

Timeløn inkl. dyrtid pr. time:

April 1918 98 øre — Oktober 1918 118 øre
Oktober 1919 208 øre — Oktober 1920 234 øre
Oktober 1921 204 øre.

Stagnation i akkordarbejde, ledighed og mindre personlige tillæg ved nyantagelser sænkede løngennemsnittet alvorligt.

Men selv om det således var en vanskelig tid, spolerede det øjensynligt ikke humøret og festglæden hos kollegerne. Sangforeningen arrangerede bl. a. en stor aftenunderholdning i „Harmonien“. Afdelingen holdt stor stiftelsesfest. Det gjorde sangforeningen også den 11. december: Skuespil i 3 akter plus sang. Billet 1 kr. — Selvfølgelig også stor julefest, for nok var der smalhans, men børnene skulle ikke snydes.

Man var ikke uden humor. En gang var afdelingens begravelsesfane blevet borte, ingen vidste hvor den var. Nogle måneder senere kom den dog til veje igen, men affæren gav anledning til følgende lille vise (af „?“) og tegning i fagbladet:

Til hovedstaden kom en dag
Emilius Møller med banen.
For Esberg forelagde han sin sag,
det gjaldt om at låne fanen.

Forinden han igen til Holbæk tog hjem,
Han med venner måtte snakke sammen,
og drøftet blev så mangt et uløst problem,
men det skete i fryd og gammen.

Natten har trukket sit skjærmende slør
over resten af gangen i turen.
Emilius sidder i toget og kør'
og drømmer så sødt om amouren.

Dagen oprinder — og i Holbæk by
stod Emilius med udtrukken skuffe,
over panden sig lægger en mørkladen sky,
for væk var hans dejlige sluffe.

I mange uger har han ængsteligt ledt.
Han har forgæves på ånderne banket.
Mange brandere er over ham smed't
— hvad vi synes er så uhyre pjanket.

Thi i dybeste alvor han sagen har taget,
bekymret vi hans søgen har fulgt,
se, tegneren har snuppet ham i jaget,
og vil ikke for læserne holde det dulgt.

Emilius, du brave, din bøn blev hørt,
og bønnen har båret frugt:
I Roskilde du fra fanen var kørt,
på hotellet ej de havde den brugt.

Generalforsamlingerne var godt besøgte, 400—500 deltagere, men der var stor utilfredshed — nu ville man også ud af forbundet, og på en generalforsamling den 27. juni 1920 vedtog man udmeldelse bl. a. med den motivering, at provinsen altid gik mod afdeling 1. Udmeldelsen blev dog ikke til alvor, men var derimod medvirkende til, at afdeling 29 for skibsværft og industri blev dannet den 12. august 1920 med Orla Jacobsen som formand. Det vakte ikke glæde i afdeling 1, for afdelingen mistede ca. 140 medlemmer og kom ned på ca. 800. For at spare vedtog afdelingen, at så måtte Esberg selv passe indbetaling af kontingentet. Det var en dum vedtagelse, og det viste sig snart. Der blev ikke tid nok til det faglige arbejde.

Klubberne var afdelingens ryggrad.

Allerede i halvfemserne var der klubber i de større firmaer. Desværre findes der ikke referater fra dem, men af diskussioner på andre møder fremgår det, at der bl. a. var klub hos B & W. Klub Levring & Larsen startede den 13. december 1902, og af protokollen kan man se, at de fleste af disse kolleger — navngivne — var i afdelingsbestyrelsen eller på anden måde tillidsmænd i foreningen.

Klub Hassel & Teudt startede den 22. februar 1904. Også disse kolleger deltog med iver i afdelingsarbejdet, senere også i forbundet og et par af dem var med til at starte „A/S Alliance“. Efterhånden kom der klubber i alle de store firmaer — der var faktisk kun store firmaer i starten.

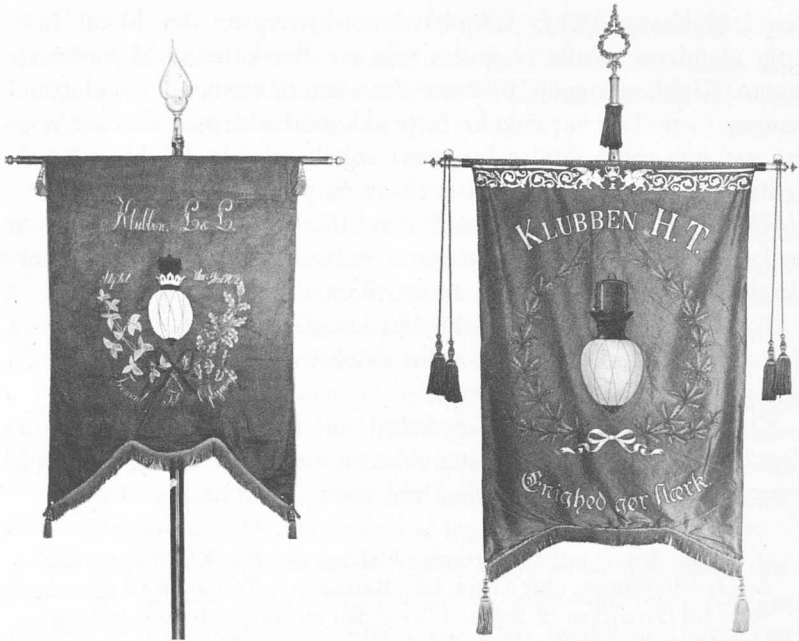
Løn- og arbejdsforhold havde naturligvis første prioritet, og der er refereret mange pudsige ting i protokollerne 1902—1915. Desværre er det kun få klubber, der har opbevaret dem.

Klubben L.L. og klub H.T. anskaffede klubbannere, som nu opbevares i afdeling 1. Bannerne var med ved hver en fest, og klub L.L. havde bøderegler for ikke at møde. Det kostede f. eks. 1 krone ikke at slutte op ved banneret, når turen gik til Fælledparken 1. maj.

Klub H.T.s banner blev tegnet af kollega Mygind, der senere blev overmontør i firmaet.

Klub L.L.s banner blev indviet på en særdeles festlig måde ved en fanefest den 24. oktober 1903. Taler og 3 trykte sange.

Der var en vise med et hip til hver af de 15 navngivne svende og en sang til ære for Sofus Christensen (Boeren) og hustru. De havde skænket banneret og selv lavet alt — tegning, broderi, banner-

Klubbannere. T.v.: Klubben L.L.s fra 1903.

T.h.: Klubben H.T.s fra 1905.

stang og spyd. Sangen skildrere på morsom måde, hvordan det gik til. Der var selvfølgelig også en fanesang, der sluttede:

Løft da blikket, hæv da stemmen,
syng med liv og lyst,
så det klinge kan igennem
salen fra vort bryst.

Fanen højt skal for os være
i vort fag et led —
„Et symbol er den med ære
for vor enighed“.

Festen varede længe og sluttede selvfølgelig med Socialistmarchen. Klublovene var udformede i hver enkelt klub, og de var strenge. Klubben L.L. havde en lov på 21 paragraffer. — Her § 4:

„Ekskluderede medlemmer skulle alligevel rette sig efter de eventuelle senere tagne bestemmelser vedrørende arbejdsforhold“.

Denne paragraf er sikkert indført, fordi klubben ikke var stærk nok til at nægte samarbejde med uorganiserede, som der var en del af. Forholdet ændrede sig senere, så strejkede alle, til de uorganiserede kom ud eller fik ordnet bogen. Der var gennemgående god or-

den i klubberne. Klub L.L. havde ordensregler, der bl. a. fastslog, at talerne skulle rejse sig, selv om der kun var få mødedeltagere. Klubkontingent 10 senere 5 øre om ugen, heraf fik klubkassereren 1 øre. Der var enkelte faste akkordaftaler med firmaet, men det var som regel aftaler for hvert enkelt arbejde. Klubben havde vedtagelse om, at der kun måtte tjenes 60 pct. overskud.

Klubberne var særdeles festligt indstillede og benyttede hver en lejlighed til at feste. — Skovture, stiftelsesfester, efterårsfester, torskegilder, og altid med muntre viser til dagen.

Torskegilde: Klubben betalte 1½ krone, men så skulle svendene da også selv indbetale 1 krone for de ekstra fornøjelser, som festen bød på.

Klub L.L. refererer særligt livligt, og et referat fra skovturen den 2. juli 1904 kan man næsten ikke stå for. De 11 deltagere betalte hver 3½ krone og brugte hele klubkassen, 20 kroner og 81 øre.

Lørdag den 2. juli 1904 foretog klubben skovtur. Kl. 9.30 startede de 11 deltagere pr. char à banc fra „Kastanien“. Turen gik ad Strandvejen og Dyrehaven til Søllerød, hvor den medbragte frokost indtoges i skovløberens smukke have. Efter 2 timers ophold kørtes videre til Rudersdals Kro, idet deltagerne på vejen efter evne konsumerede af de i vognen medbragte drikkevarer. I kroen forlystede man sig med keglespil, brydekampe m. m. Kl. 3 steg deltagerne atter til vogns med Vedbæk som mål, hvor middagen skulle indtages. I det smukke vejr gjordes selvfølgelig adskillige ophold og små udflugter, så Vedbæk nåedes først ved femtiden. På Vedbæk Hotel toges der straks fat på en udmærket dinér — grilleret lammesteg med gemyse samt koldt bord, snaps og øl. Deltagerne kom i stemning, taler og skåler i større målestok. Kaffe i haven og en pot kegler, og så vendte vi næsen hjemefter. På vejen blev vi enige om en halv time på Bakken, men da enkelte deltagere var en del animerede, blev klokken 12, før vi kom afsted igen. Vi tog et lille ophold ved Tuborgs Pavillon, hvor vi drak klubbens skål i skummende pilsner. Endelig ved 2-tiden søndag morgen nåedes „Kastanien“ igen. De fleste gik hjem, men nogle satte sig dog ind i haven og konsumerede resten af de medbragte drikkevarer, så klokken var 4, da referenten som sidste mand forlod valpladsen efter en såre fornøjelig dag.

H. Jac. Hansen, sekretær.

Sådan gik det også til i de andre klubber, selv om referaterne normalt ikke var så omfattende. På klubmøderne brugte man ofte halvdelen af tiden til at drøfte festarrangementer.

Firmaet Kemp & Lauritzen var startet i 1882, og der var klub først i halvfemserne. Den gik ned men blev genoprettet den 14. maj 1899

med montør N. C. Petersen som formand. Også denne klub blev opløst, og desværre er der ingen protokol fra den tid. Klub K.L. blev genoprettet den 25. november 1904 og har fra den tid været mellem de førende klubber.

I klubberne drøftede man også lærlingeproblemer, men det var mest utilfredshed, der kom til orde. Klub H.T. den 27. januar 1908: „De bliver så visnæsed, at de unge og nye montører dårligt kan få sat sig i respekt“. — Det blev så besluttet at holde „D’hr. drenge“ bedre i ørene. — Tiltaleformen Hr. blev ikke anført ret ofte i klubprotokollerne. Det var mere ved direkte tiltale og i breve.

Mærkeligt nok, trods den tids officielle fine tiltaleform og nogle af d’hr. montørers „fine“ påklædning — jaket, stribede benklæder, klipfisk med humbug, løse gummimanchetter, bowler eller stråhat — på søndagene måske endda høj hat — var der som i andre fag en masse øgenavne. De var ikke altid lige kønne.

Tillæg som lille, bette, lange, tykke, røde, sorte, sure, søde, døde o.s.v. var ganske almindelige, mere opfindsomme var: Kongen, kronprinsen, rideknægten, ritmesteren, den skriftkloge, den fine, gipseren, galoschen, geniet, kikseprikkeren, hestslagteren, strømpevæveren, prutten, grisetaen, kannibalen, boeren, københavneren, sognefogeden, sluppevisken, guldtand, perletand, bulder og mange andre. Der skulle ikke meget til for at få et øgenavn, og det skal erkendes, at mange af dem var rammende. Der var da også flere af disse kolleger, som bar deres øgenavn med stolthed og præsenterede sig med det. Nogle af disse øgenavn var nu så skræppe, at de ikke egner sig til gengivelse på tryk. Denne dårlige mode holdt på til op i trediverne.

Der er også mange muntre historier om disse og andre kolleger og deres færden rundt om i landet. Historisk har det vel næppe betydning, men det kunne måske alligevel være morsomt ved lejlighed at få samling på nogle af disse sandfærdige beretninger.

De gode gamle dage? Ja, hvornår var det? Ikke i dagliglivet, for det var i virkeligheden en lang række vanskelige år med relativt få lyspunkter, men nu er det jo heldigvis således, at vi normalt kun husker de lyse timer. Det var svende på valsen, det var svende på landarbejde, da elektriciteten gik sin sejrsgang over landet, der skabte myten og vel nok en del af de mange historier, som aldrig helt vil forsvinde.

1921 blev et nedgangsår. Arbejdsløsheden steg. Arbejdsgiverne var blodtørstige og stillede igen ublu krav om nedsættelse af lønninger og om længere arbejdstid.

Lock-outen kom den 18. marts. I afdeling 1 var 90 pct. ude, og tager man i betragtning, hvor plaget afdelingen var af ledighed og de mange strejker i 1919—20, var der en beundringsværdig solidaritet. Understøttelsen var pr. uge 18 kr. for ugifte og 21 kr. for forsørgere plus 2 kr. pr. uge for hvert barn. Normalt kontingent 3 kr. pr. uge. Ekstrakontingentet var 20 kr. pr. uge. Senere måtte forbundsledelsen udskrive et nyt ekstrakontingent på 3 kr. pr. uge for alle i 20 uger. De der ikke var i arbejde, måtte betale for de 20 uger senere. — Lock-outen varede til den 9. maj.

Da overenskomstforslaget blev forelagt på generalforsamlingen den 31. marts, blev det forkastet med 632 stemmer mod 20 og 3 blanke. Det vil sige, at ca. 75 pct. af medlemmerne var mødt op. — Der blev kun stemt på generalforsamlingerne.

Den 7. maj var der nyt forslag (omtrent det samme), og nu blev det vedtaget med 315 — 303 plus 16 blanke. Medvirkende til vedtagelsen var nok, at det var vedtaget i provinsen med 835 — 474. Øvrige fag havde også vedtaget. Man havde øjensynligt ikke tabt modet, for ved afslutningen af generalforsamlingen adviserede festudvalgets formand Ferdinand Jensen, at man skulle huske afdelingens aftenunderholdning og bal den følgende mandag. — Under lock-outen var der en hel del forskellig underholdning, hvor kendte kunstnere, orkestre og sangforeninger arrangerede gratis festligheder for ledige med familier. Afdelingen arrangerede også en mandeskovtur til Posemandens Hus i Dyrehaven. Medbragt frokostpakke. 200 deltagere.

Den nye aftale indeholdt alvorlig nedsættelse af lønningerne. Fra 13 til 23 øre pr. time, og de laveste lønninger fik største nedsættelse. Voldsom protest. Voldgift. Vi tabte. Hvad skrevet står, er ret at være! Akkordafsavnstillægget faldt fra $33\frac{1}{3}$ til 25 pct. Pristallet faldt i juli med 27 points, og dyrtidstillægget dermed fra 30 til 12 øre pr. time. Priskurantillægget faldt fra 60 til 45,6 pct. Kontingentet steg til 450 øre pr. uge. Afdelingskassen var tom, forbundskassen var skrabet til bunden, og medlemmernes økonomi var kort sagt helt ad H til, og der var lige ved 50 pct. ledige elektrikere i København. Ude i landet stod det ikke stort bedre til. I andre fag var ledigheden også stor.

Staten indførte nødhjælpsarbejde — mest jordarbejder — afdelingen protesterede mod, at det var til lavere betaling end de overenskomstsmæssige mindstelønninger, men der var ikke så få, der tog arbejdet af fattigdom.

1922 var også et nedgangsår. Pristallet faldt, og arbejdsgiverne var grådige, krævede 15 pct. reduktion i alle lønninger og pristalsregulering allerede i februar.

Afdeling 1 rejste en landskampagne mod forslaget, og det blev forkastet stort: Nyt forslag allerede den 17. februar, og det blev mærkeligt nok vedtaget i afdeling 1 med 256 mod 235 stemmer, men forkastet af det samlede forbundstal med svag majoritet. Lock-outen kom den 21. februar — påny 90 pct. af medlemmerne i kamp.

Så kom 3. forslag. Det var ikke stort bedre. Timelønningerne ned med 15 pct. og akkordtillæg ned fra 45,6 til 33 $\frac{1}{3}$ pct. Luftledningsliste ÷ 23 pct. Pristalsregulering 1 pct. for 1 point. Alle afdelinger vedtog. Afdeling 1 med 361—190. Fattigdom slog os ud, og så sluttede den lock-out den 19. april med endnu et nederlag.

Der var trods alt nogle skruibrækkere i alle fag — også hos elektrikerne, og de var hadet som pesten. Man forstår faktisk ikke, at nogen turde vove forsøget — selv af nød og fattigdom. De blev forfulgt skånselsløst resten af livet. Deres navne kom i fagblade og i pressen — ofte ledsaget af personlige smædeord — eller med passende følge f. eks. af Jack Londons „Strejkebyrderen“:

Da Vorherre var færdig med sit sidste arbejde — Ormen, Padden og Blodiglen — var der endnu et emne til et væsen. En ejendommelig substans, og deraf skabte han en strejkebyrder: — Et tobenet dyr med en sjæl som en proptrækker, hjerne fyldt med kartoffelgrød, og ryg af lim og gamle galoscher. På det sted, hvor mennesket har hjertet, har strejkebyrderen en kødklump af al slags råddenskab.

Når han viser sig på gaden, vender alle ham ryggen. Englene i himlen græder, selv Fanden stænger Helvedes port. Judas Ischariot var en gentleman i sammenligning med ham, han havde dog så megen skamfølelse, at han hængte sig, men det gør en strejkebyrder ikke.

Lærlingene organiseres.

Lærlingebevægelsen fik sit gennembrud den 22. februar 1922 og fejrede 50 års jubilæum i 1972. Efter ønske fik lærlingeforeningen en smuk fane med broderet emblem som gave fra afdeling 1 og 29.

Læringsforeningens bestyrelse ved 50 års jubilæet i 1972. Siddende fra v.: Bjarne Olsen, Bent Sørensen og Per Poulsen. Stående fra v.: Tom Rasmussen, Jan Olsen, Finn Nielsen. Endvidere de to nyudnævnte æresmedlemmer af læringsforeningen Svend Hansen og Ove Arlind, der på dagen fik emblemet i guld.

Der var gået mange år, før det lykkedes at starte læringsforeningen. Gennem årene var læringsproblemet ofte drøftet, men desværre mest negativt. Mange svende opfattede lærlingene som værende billige konkurrenter. Den 24. april 1910 blev der nedsat et udvalg med Valdemar Jensen som formand, og den 31. juli stillede han det første forslag til en læringsforening. Desværre er dette udkast ikke gengivet. Han kom igen den 26. oktober 1912 og den 2. december 1914. Afdelingsbestyrelsen nedsatte selv et udvalg den 26. oktober, men der skete intet. Valdemar Jensen kom igen med udkast på generalforsamlinger den 3. februar, 4. marts og 18. april 1915. — Overladt til bestyrelsen til videre behandling. Så skete der øjensynligt ikke mere.

Det fremgår af klub Levring & Larsens protokol den 5. februar 1915, at Vald Jensen og udvalget i hvert fald havde besøgt fem af klubberne, der alle var gået mod oprettelse af læringsforening.

I 1916 drøftedes problemet igen, og der blev skrevet en del i pressen om misbrug af lærlinge. På et møde i afdeling 1 den 18. oktober berettes om, at man i samråd med „Teknologisk Institut“ ville oprette en lærlinge-aftenskole. Her ville installatørerne give 1000 kro-

ner, afdeling 1 600 kroner og fra staten kunne man forvente 1600 kroner. — Det blev dog stoppet. Rigsdagen ville søge frem til ny lovgivning på hele dette forkvaklede område! — Det skete bare ikke den gang. Den 18. december omtalte Esberg oprettelsen af en lærlingeforening, gav oplysning desangående! — mere står der ikke om det. På samme møde refereres om en lærling, der var pryglet og afskediget uberettiget af en installatør L. Christiansen. Det blev dog klaret med, at pågældende fik en anden lære! Man kan vel også gå ud fra, at den stakkels installatør fik en ny lærling?

Så skete der ikke noget særligt vedrørende lærlingeproblemerne før på afdelingens generalforsamling den 15. september 1921. Der var diskussion om lærlingemisbrug. F. eks. havde firmaet Binzer 16 lærlinge og kun 4 svende — nu skulle der ske noget. Der blev nedsat et nyt udvalg, denne gang Hannibal Olsen, Charles Jarlfred og Ove Arlind. De fik til opgave at indkalde lærlinge og oprette en lærlingeforening. De skulle ligeledes samarbejde med forbundet og gennem artikler i pressen og fagblade opfordre alle afdelingerne i landet til at oprette sådanne lærlingeforeninger. De skulle dog også advare forældre kraftigt mod at sætte deres børn i lære i faget på grund af den store arbejdsløshed, som nu havde været konstant gennem en årrække.

Lærlingeforeningens første bestyrelse. Man vil i.v. i billedet genkende Ove Arlind og Svend Hansen.

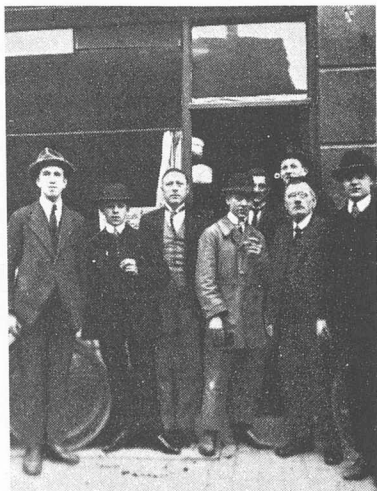
Ove Arlind forsøgte på samme måde som tidligere Valdemar Jensen, at få klubberne interesserede i at lade lærlingene blive tilsluttet svendenes klubber, men det mislykkedes.

Den 9. februar bevilgede generalforsamlingen 100 kroner til start og den 22. februar samme år var „Lærlingeforeningen“ endelig en kendsgerning.

Den 2. maj blev Ove Arlind valgt til afdelingens repræsentant i lærlingeforeningen, og den 19. oktober berettede han, at der nu var 150 lærlinge i foreningen. Der havde været 5 lærlingesager, hvoraf de 3 var vundet og 1 var gået til retssag. Der blev udført et stort arbejde.

Dette var starten i meget korte træk. Der burde skrives historie om lærlingeforeningen og dens arbejde gennem årene fra start til i dag, men det kan kun gøres rigtigt af de, der har deltaget direkte i dette arbejde.

Forbundskongressen den 28. august—2. september 1922 brugte det meste af tiden til drøftelse af de svære arbejdskampe, økonomi, og til ændringer i love og vedtægter. Lærlingeproblemet blev også drøftet. Der var forslag fremme om at ansætte en lønnet forbundsfunktionær til at samle lærlingeforeninger i alle afdelinger, men det blev ikke vedtaget af økonomiske grunde.

Foran afdelingens nye kontor i Allersgade 6. Uden hat Holger Esberg (i midten) og Carl Wandabl.

Chr. Petersen, forbundsformand gennem 12 år var gået af, kunne ikke fortsætte af private årsager. Så valgte man hovedkasserer Valdemar Jensen til formand og Jens S. Pedersen fra Kolding til ny hovedkasserer.

Afdeling 1 havde igen op mod 900 medlemmer. Det dårlige arbejdsår kan bedømmes ved mærkesalget. Fra oktober 1921—oktober 1922 blev der solgt 20.857 arbejdsmærker og 19.249 mærker til ledige. Hertil mærker til frikontingenter, militære og syge. Så flyttede vi til Allersgade 6 — en lille butik med baglokale. 45 kroner

pr. måned, men den var ikke mere værd. Der var alt for lidt plads, ofte lange køer af arbejdsløse på gaden i alt slags vejr. Jørgen Jørgensen var fortsat aftenkasserer, og gamle Wandahl var til hjælp i kontroltiden for at aflaste Esberg.

Efter forslag fra Ferd. Jensen (senere overmontør i Alliance) blev afdelingens bekendte julemærke indført første gang. Der blev købt 1000 mærker à 1 krone. Senere blev der udtrykket 10 gevinster. Overskuddet gik til børnene ved julefesten.

1923 fortsatte med stor ledighed, og der var stadig en hel del uorganiserede. Bestyrelsesmedlemmerne besøgte jævnligt arbejdspladserne for at organisere.

Der blev på forslag fra klub K.L. oprettet en idrætsklub, som virkede i nogle år. Kommunen stillede gratis gymnastiksal til rådighed to gange om ugen.

1924 begyndte med en svagt besøgt generalforsamling, hvor man forkastede overenskomstforslaget med 147 — 86 stemmer. Med nogle få ændringer blev det dog senere vedtaget — forlænget til 1. februar 1925. Den 29. april markerede man ved en lille fest, at Holger Esberg havde været formand i 10 år. Kontingentet blev nedsat til 275 øre pr. uge. Sangforeningen fik et tilskud på 165 kroner.

Den 26. juli bestemte generalforsamlingen, at afdelingen skulle medvirke til oprettelse af „Byggefagenes Samvirke“. Esberg talte varmt for sagen. Det var begyndelsen til et Bygnings-Industriforbund — sagde han.

„Byggefagenes Samvirke“ eksisterer den dag i dag, men fik aldrig den store betydning. Det skyldtes sikkert, at det i for høj grad blev anvendt politisk — i lang tid ledet kommunistisk — hvilket mødte stor modstand både i fagbevægelsen og udadtil.

For første gang blev der valgt skuemestre til fagets svendepøver. Det blev Jens S. Pedersen, H. Malling, Valdemar Hansen, Ferdinand Jensen og Ove Arlind. Nyordningen var kommet i stand efter aftale med den nyoprettede „Installatørforening af 1924“. — Nogle af „Jernet“s utilfredse installatører.

Installatørerne havde selv afholdt „Svendeprøver“ i mange år — men det var efter systemet: „Vi alene vide“, og det skal siges, at der var himmelvid forskel på denne viden og dermed også på prøverne. Normalt foregik disse prøver på den måde, at firmaet foreviste sin lærling og det færdige arbejde — som regel en mindre installation i en lejlighed — og bedømmelsen blev så foretaget af to installatører fra foreningen. Ved synet gik de som regel ret grundigt frem. Lærlingen måtte skille ad hist og her og besvare forskellige spørgsmål. Den teoretiske afhøring var nærmest en parodi — ofte på alt for højt plan, til andre tider så ringe, at det intet var værd. Derefter fik delinkventen et flot „Lærebrev“ i foliostørrelse og på tre sprog, og så blev han i de fleste tilfælde fyret for at give plads til en ny lærling.

Heldigvis var enevælden ved at være forbi, og var den nye form for prøver ikke fuldkommen, så var det et vældigt fremskridt. Der skulle dog gå nogen tid endnu, før „de store“ også indordnede sig efter sådanne regler. „Elektroinstallatørforeningen af 1924“ havde 65 medlemmer og steg til 100 — til stor gene og uro for Arbejdsgiverforeningens installatører. — Afdeling 1 havde i forvejen haft særoverenskomster med en del af 1924-installatørerne. De blev regnet som ny hovedorganisation fra vor side. Det vigtigste var mindsteløn kr. 1,40 pr. time — faste regler for lærlingetal — og svendepøverne.

Den første af disse prøver blev aflagt september 1925. Skueme-strene var installatør Jelhof og elektriker Henry Malling.

1925 blev også et kampår. Arbejdsgivernes krav var for store og havde også sigte mod regeringen Stauning af april 1924.

Lock-out den 8. marts til 8. juni. Elektrikerne kom dog først ud den 22. april, men så havde forbundet 900 i lock-out og 900 ledige ud af forbundets 2700 medlemmer.

Det lykkedes at få en lille lønforbedring på 3 pct. fra den 8. juni, men pristallet så at sige raslede ned med 25 points — og det kostede en lønnedgang på ikke mindre end 12 pct. ved augustreguleringen.

Afdeling 1 reagerede voldsomt, og på en stormende generalforsamling den 24. september vedtog man en kraftig protest, som kom i bladene og blev tilsendt forbundet. „Statistiske Efterretninger“

Klub Andersen & Meyer på lock-out-skovturen i 1925.

blev brugt som udgangspunkt og bevis for, at elektrikerne ikke var fulgt med i den almindelige lønudvikling og med tilføjesen:

1. „Generalforsamlingen i afdeling 1 den 24. september 1925 kræver af forbundet, at det til enhver tid arbejder hen til, at afdeling 1's lønforhold forbedres, således at vi i lighed med vore kolleger i provinsen er i stand til at opnå et udbytte af vort arbejde, der svarer til de stedlige gennemsnitslønninger for alle faglærte arbejdere.

Foranstående tabeller viser med tydelighed vort fags hele uheldige økonomiske stilling, og en væsentlig årsag vil være at finde i det alt for rigelige menneskemateriale. Det vil derfor være rigtigt at indføre en reform heri, tilsigtende for en tid at standse den stadige store tilgang af lærlinge. Udvalget fremsætter derfor følgende forslag:

2. „Generalforsamlingen vedtager, at det fra den 24. september 1925 er ethvert medlem forbudt under hvilken som helst form at beskæftige lærlinge på deres arbejde, dersom lærlingen er taget i lære efter denne dato.

Overtrædelse af dette forbud vil medføre bøde stor 10,00 kr. og opfetter, efter bestyrelsens skøn.“

Desuden vedtog man, at der fra den 1. november skulle betales procentkontingent, nemlig 5 pct. af fortjenesten, dog mindst 3 kr. pr. uge.

Vedtagelsen var „et slag i luften“. Punkt 1 var et helt naturligt arbejdsgrundlag, men punkt 2 var det håbløst at gennemføre over længere tid, og det holdt da heller ikke.

Installatørerne indklagede afdelingen for brud på overenskomst, det var indgreb i arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet. Det kostede 300 kroner, men de var givet godt ud, for blodomtalen var af stor værdi og bremsede lærlingetilgangen lidt i nogen tid.

Procent-kontingentet duede ikke. 7 uger senere omstødte en ny generalforsamling procentordningen. Kontingentet blev pr. uge 340 øre. Ove Arlind var indtrådt i forbundets lærlingsekretariat, og så blev Svend Hansen valgt til lærlingetilsynsførende.

Afdelingen ville have kontrol med alle installatører, så hvis de ikke var i mesterforening, blev der krævet særøverenskomst. Når de nægtede det, blev de blokerede. — I 1925 var der 26 blokerede firmaer. Et af dem var firmaet Viggo Dencker, som vi skulle få forøjelse af i mange år.

»Den lille forretning«.

Arbejdsløse kolleger fandt ud af, at de ville have en forretning, hvor de kunne købe materialerne billigt og selv udføre arbejdet — når de fandt en tjans — og så få arbejdet tilmeldt værket. På generalforsamling den 16. december 1925 vedtog man oprettelsen og ansatte H. Hansen som bestyrer. Forretningen fik navnet „Elektroreparatøren“. Holdt først til i Allersgade 6, men fik så adressen Rosenvænget nr. 8. Det var et interessent-selskab med såre enkle statutter. Enhver kollega kunne blive medlem ved at tegne en andel på mindst 10 kroner. Forbundets hovedkasserer Jens S. Pedersen blev firmaets prokurist og bestyrelsesformand. Desuden i bestyrelsen Hannibal Olsen, Jørgen Jørgensen, Henry Malling og Sv. Hansen. Afdeling 1 ydede 2000 kroner til starten. De 1000 kroner gik til depositum på elværkerne.

Allerede den 19. april 1926 skiftede man bestyrer, det blev H. Hansen-Tønnesen. Jens S. Pedersen kunne året efter, den 20. april, berette, at når man tog forholdene i betragtning, var det gået helt godt, men der var et underskud på 1278 kroner. Den 20. oktober berettede han, at der var købt materialer for 9.500 kroner og udbetalt 3.274 kroner i arbejds løn. 61 mand havde deltaget med 218 monte-

ringer og 152 installationsudvidelser. Der var dog nogle økonomiske vanskeligheder at iagttage og overvinde — sagde Jens S. Pedersen!

Forretningen klarede sig dog et par år til. Så fremgår det af afdelingsprotokollen, at „afviklingsudvalget“ havde indkaldt til at møde den 25. juli 1929 og gjort rede for „arv og gæld“. Beløbene er dog ikke angivet. Når forretningen ikke kunne trives, skyldtes det i første række usolide kolleger, der glemte at betale materialer. Man må faktisk forbavses over, at det gik så længe. (Man havde først forsøgt at få „Alliance“ interesseret, men her sagde man straks nej). De usolide restfordringer ca. 3.000 kroner blev overtaget af afdelingen. Den 5. oktober var der indrevet 900 kroner, der blev fordelt mellem indskyderne. Den 2. januar 1933 meddelte man, at nu var det slut, men man indkasserede gæld fra kolleger til 1935.

Jens S. Pedersen.

1926 forløb uden generelle arbejdskampe, men det var et elenligt arbejdsår, der startede med 1000 arbejdsløse af forbundets godt 2.500 medlemmer. Pristallet faldt til 194, og lønningerne faldt tilsvarende.

Grundløn, udlært 1 år: 77 øre + akkordafsavn 15 øre — ialt 92 øre
do. over 1 år: 110 øre + akkordafsavn 22 øre — ialt 132 øre
Tillæg til priskuranten faldt til 23 pct.

I afdeling 1 betød det faktisk, at lønningerne for alle nyantagne blev låst fast på 132 øre plus dyrtid hos installatørforeningens medlemmer, og 140 øre hos de øvrige. Det var meget vanskeligt at fastholde de personlige tillæg.

Så gik pristallet igen ned — 10 points til 184 — og det betød yderligere 5 pct. ned. De 132 øre faldt til 125 øre. Priskuranttillægget til 17 pct. og luftledningspriskuranten havde nu minus 20 pct.

I afdeling 1 lød parolen: „Bort med pristallet“, og det blev et af de generelle arbejderkrav.

Af afdelingens ca. 900 medlemmer var de 346 arbejdsløse. 300 af dem var på skovtur med „Falken“ til Helsingør. Fin sejltur. Flere kolleger kom for sent til skibet hjem, men alle nåede hjem efterhånden. Afdelingens tilskud var på 600 kroner. A/S Alliance gav også et tilskud. Det var en fin tur, som blev husket længe.

Arbejdsløshedsunderstøttelsen var nu opdelt i flere satser, efter anciennitet, forsørger og ikke-forsørger. — Laveste sats 200 øre pr. dag i 70 dage — højeste sats 400 øre i 110 dage. Når denne ordinære hjælp var opbrugt, kunne man få fortsat hjælp, nedsat til 180 øre og højst 335 øre pr. dag i henholdsvis 35 eller 70 dage. A-kasse kontingentet var 250 øre pr. uge, det blev fradraget ved udbetaling.

Afdeling 1 var fattig men traf alligevel aftale med Arbejdernes Fællesorganisations Brændselsforretning om at garantere for medlemmers indkøb af brændsel til særlige rabatpriser. Den ordning havde vi til 1938.

Knuste London-koks	pr. hl	290 øre
Nøddekul	pr. hl	400 øre
Optændingsbrænde	pr. kg	10 øre
Frit nedbåret — at betale over 10 uger.		

„Installatørforeningen af 1924“ var blevet utilfreds med at skulle betale 6 øre mere i timen end den gamle installatørforening. Det var medårsag til, at de lukkede foreningen og tilsluttede sig den gamle installatørforening under „Jernet“s beskyttende vinger. De kom dog ikke af med de 6 øre, der blev personligt tillæg for de kolleger, der var i firmaerne, men de har jo nok sparet de 6 øre ved nyantagelserne.

Valdemar Jensen skrev i september fagbladet bl. a.: „At installatørerne anvender al deres energi og kraft på at trykke lønningerne — alt imens de selv synker længere og længere ned i den økonomiske afgrund, som inden længe lukker sig over hovedet på de fleste. Nuvel, lad dem da dø, når de ikke vil leve, men vi skal ikke forlænge dødsqualerne ved at læske dem fra vor egen barm. Vi skal ikke belønne dem ved at skænke dem vor retmæssige løn“.

1927 forløb også uden arbejdskamp, fraset de lokale opgør. Resultatet af overenskomstforhandlingerne var meget magert. Mini-

malløn blev forhøjet med 2 øre til 127 øre. Priskuranterne uændrede. Men! — Alle lønninger skulle til gengæld nedsættes med 4 pct. — dog ikke til under 149 øre. Overenskomsten forlænget for 2 år.

Der var stor utilfredshed i afdelingen, men ved generalforsamlingen var der kun mødt 274 mand, og de vedtog forslaget med 218 — 56, og alle afdelinger vedtog. Arbejdsløshedens svøbe var over hovedet på alle. Der blev stor uro i klubberne og blandt de arbejdsløse, og den 20. april stillede Fr. V. Noll på klub H.T.s vegne et forslag om udmeldelse af forbundet. Det blev dog ikke til noget.

Den vanskelige tid kan anskueliggøres med nogle få tal fra forbundets regnskabsår 1927—28.

Medlemstallet var — inkl. syge, hv.ret, militære og gamle kolleger — 2588.

Der havde været 278.550 arbejdsløshedsdage i faget, men kun de 110.706 dage var understøttelsesberettigede. Altså var kolleger for 167.844 dages vedkommende henvist til de kommunale hjælpe-kasser — ofte med fattighjælps virkning — alene i det år.

Der var fortsat over 300 arbejdsløse i afdelingen. Klub EAK arrangerede både „Soire“ og andre ting for at underholde og for at få penge i kassen (uden større held). De arrangerede også en god skovtur med tilskud fra afdelingen og fra Alliance. Hertil indbetalte hver mand 1 krone med 25 øre om ugen i 4 uger. — Men! De krævede også arbejde, og det var jo det vanskeligste problem.

Så rygtedes det og omtaltes også i fagbladet, at der var brug for elektrikere i Rusland. Det bevirkede, at afdelingens generalforsamling den 20. oktober bevilgede Ove Arlind 700 kroner til en studierejse til Moskva. Så vidt vides, var han den eneste fra afdeling 1, der kom til Sovjet. Han var der i 4 uger og skrev lidt om det i fagbladene for februar og marts 1928.

Der var nu over 500 el-installatører i København, heraf ca. 150 med særøverenskomst og i snit 25 blokerede.

Forbundet havde købt ejendom Skt. Knudsvej 34. Det var en ret stor garageejendom med kontorer på 1. sal. Afdeling 1 og 29 flyttede med. Det var en forandring til det bedre, men der var alligevel for lidt plads med så mange ledige kolleger. Forhuset var beboelse, lejet ud.

1928 Afdeling 1 havde mere end 350 arbejdsløse. Overenskomsten var forlænget uændret til 1929. Der var stærk uro både udad- og indadtil. Afdelingen krævede indkaldt til et repræsentantskabsmøde — en ny foreteelse af rådgivende art — en mand fra hver afdeling plus hovedbestyrelsen. Mødet blev holdt den 31. december.

Dagsorden: Den faglige situation.

Der var mange forslag. — Priskuranten ændres — Septemberforliget bort — Lærlingetilgangen — Overarbejde forbydes — Arbejde fordeles, evt. med eget værktøj? — Fagblad — Procentkontingent — Ændret administration i forbundet og meget mere. Da mødet kun skulle vare en dag, forstår man, at der ikke kunne ske ret meget. Man enedes om, at man måtte se at komme i LO igen, og da der var stor uenighed om det meste af de øvrige problemer, ja, så nedsatte man som sædvanligt et udvalg til at rede trådene ud. Der blev i den tid nedsat alt for mange udvalg. De fleste hørte man aldrig fra, og kom der noget fra udvalgene, så blev det som regel stemt ned, og nyt udvalg nedsat. Dette udvalg kom til at bestå af fire mand fra provinsen, en fra afdeling 1 plus repræsentation fra hovedkontoret.

„Da Fanden ville intet skulle ske,
så valgte han den første komité“.

Hvis der i det hele taget kom nogen indstilling fra dette udvalg, er det i hvert fald ikke protokolleret, men nogle af forslagene gik naturligvis igen ved andre lejligheder.

1929 begyndte i øvrigt festligt. Allerede nytårsaften fejrede afdelingen 35 år og forbundet 25 års jubilæum ved en stor medlemsfest i Weinolds lokaler, Nørrevold 23. Festen varede lige til den lyse morgen, som blev indledning til et noget bedre arbejdsår.

Priskuranttillægget på 17 pct. var nu indregnet i den nye priskurant, ingen andre tillæg eller forhøjelser, men — når man selv betalte, så havde vi nu ret til at holde 4 dages ferie.

4 dages ferie!

Det var et større fremskridt, end vi i dag er i stand til at forstå fuldt ud, og arbejdsgiverne var da også i mange tilfælde forargede.

— Ferie! Hvad er det nu for et nymodens påfund? — De som altid råber på mere i løn! Har de råd til det?

Der var også mange af svendene, som havde svært ved at forstå, at det var begyndelsen til ferie med løn, men selv optimisterne dengang havde vist ikke drømt om en udvikling til 4 ugers ferie med løn. I klubberne var der stor utilfredshed med, at der ikke var noget løntillæg, og på tillidsmandsmødet den 4. juli rejste Hans Peter Asnæs — støttet af Poul Berthelsen og Ove Arlind — et kraftigt angreb på forbundet, Alliance og på afdelingens virke. Ove Arlind fastholdt, at Esberg helt måtte frigøres fra kontorarbejde, han hørte til ude på arbejdspladserne. Fra anden side blev dog gjort gældende, at man jo selv havde bundet ham til kontorarbejde ved ikke at sørge for fast kasserer. De mange sager og arbejdsreferater på bestyrelsesmøderne taler da også for, at angrebet ikke var helt berettiget.

Den 25. juli — EAK's udvalg for „besøg på arbejdspladserne“ fik en lille forhøjelse af diæterne — og desuden en aftale om, at de skulle have 10 kroner i dusør for hver uorganiseret elektriker, de fik „indfanget“ og indmeldt.

Tillidsmandsmødet den 8. august fortsatte med at drøfte utilfredsstillende forhold. De arbejdsløse krævede aktion. A. Schøne ønskede nedsat et nyt reorganisationsudvalg, og så blev der krævet afholdt en generalforsamling. Den fandt sted den 20. august. A. Schøne rejste en voldsom kritik af Holger Esberg og hans virke, erklærede ham som værende komplet uegnet som formand og stillede et mistillidsvotum. Efter kraftig og lang diskussion blev det dog afvist med 166 stemmer (145 for og 15 ugyldige). Derefter angreb Hans Peter Asnæs i en lang kritisk tale det økonomiske. Han ville have alle diæter og formandens løn nedsat og stillede så et forslag om nedsættelse af et 5 mands udvalg, der skulle gennemgå alt fra A til Z og give forslag til sanering. Udvalget kom til at bestå af Asnæs, Poul Berthelsen, Ove Arlind, A. Schøne og Oluf Nordstrøm.

Ove Arlind.
Formand 1929—34.

Generalforsamlingen fortsatte den 1. november — ca. 200 deltagere. Nyt skarpt udfald medførte, at Holger Esberg nægtede at modtage genvalg til afdelingsformand. Der blev så fire kandidater til formandsposten, og Ove Arlind blev valgt med 74 stemmer. De øvrige fik 44, 40 og 9 stemmer.

Formandens løn blev sat ned fra 125 kr. til 100 kr. pr. uge, og Jørgen Jørgensen blev valgt til kasserer — 90 kr. pr. uge. Han havde været aftenkasserer i 10 år fra 24. november 1919. Bestyrelsesmedlemmer blev H. P. Asnæs, Poul Berthelsen og Sv. Christensen (tilidsmand i „Alliance“).

Esberg havde været afdelingens formand i mere end 15 år. Hans afgang medførte uro og vrede i store kredse, som mente, at man havde behandlet ham uretfærdigt. Den nye formand, Ove Arlind, og hans bestyrelse fik derfor store indre vanskeligheder lige fra start. Der var også utilfredshed med, at Ove Arlind var formand i en anden organisation — „Scenefunktionærernes Fagforening“ — det havde han været i et par år. Den nye bestyrelse satte kraftigt ind i lønkampen, bl. a. ved at indkalde klubberne enkeltvis til information. På senere bestyrelsesmøder refereres da også resultater i de forskellige firmaer — og der skete fremskridt mange steder, selv om det ofte var vanskeligt og kun med små resultater.

Statistik, Fagbladet januar 1929.

Tilsammen for akkord og timeløn ekskl. dyrtid.

År.	Pristal.	København.	Provinsen.
1914	100	66	61
1915	116	68	63
1916	135	79	72
1917	155	85	74
1918	179	106	93
1919	215	181	171
1920	261	223	213
1921	232	212	197
1922	200	168	158
1923	206	163	161
1924	216	168	155
1925	211	175	163
1926	184	160	143
1927	177	150	135
1928	176	149	134

Opadgående tider.
 Hr. installatør
 Sv. Hassing er ved
 mægling indgået på at
 forhøje sine 2 montørers
 timeløn fra 118 til
 121 øre. (Satirisk tegning
 fra fagbladet 1929).

Sammenligning af pristal og løn 1918—1928 viser, at der er sket en reallønsforbedring, men man ville ikke anerkende pristallets beregningsgrundlag. Krævede derfor bortfald af pristalsreguleringen. Da pristallet steg, var det arbejdsgivernes argumentation.

Dannelsen af lærlingeforeningen medførte, at der kom flere sager frem til behandling, men det var et meget vanskeligt område, og en lærling blev næsten ikke regnet for noget. En enkelt sag kan belyse det. En lærling var bortvist fra lærepladsen, fordi han havde været for længe om at gå byærinder. Der var ikke kontrakt, på trods af at han havde været i lære i 7 måneder. Striden endte som retssag, og lærlingen fik ret, der var ikke grundlag for afskeden, men en lærlings værdi var øjensynlig heller ikke stor i retskredse. Dommen lød:

Thi eragtes.

Lærlingeforholdet mellem installatør Knud Petersen og Immanuel Jørgensen ophæves. Mesteren erlægger inden 14 dage fra dato under executionstvang en erstatning til lærlingen på 200 kroner.

Amnitzbøl. | Wiimb.

1930 blev et relativt godt år. Afdelingens medlemstal blev opgivet til 975 med 165 ledige i februar, men i oktober var der kun 5 ledige, og det var noget helt nyt.

Der var nu 34 klubber plus AEK — „Arbejdsløse Elektrikers Klub“ (tidligere EAK) — som dog var sygnet helt hen med de små ledighedstal, men den kom desværre igen. På en sløjt besøgt generalforsamling den 15. april godkendte man ensartede love for alle klubber. Nu skulle de nye love respekteres, selv om enkelte klubber alligevel havde særskilte bestemmelser. Der blev ligeledes godkendt nye love for AEK. Højeste stemmetal var 54, og næste generalforsamling var lige så sløjt besøgt. Medlemmerne var øjensynligt mødetrætte ovenpå de mange møder og al det postyr, der havde været i afdelingen.

Overenskomsten var forlænget, og det var lykkedes at komme af med pristalsreguleringen. Der var dog stor utilfredshed med lønnen, og i særdeleshed med priskuranten. Der var nedsat et udvalg til at se nærmere på den.

Afdelingen var fortsat festligt indstillet. I marts måned afholdtes stort karneval i Weinolds lokaler. „En nat i Venedig“ for 2½ krone.

Der var også flere studiekredse, møder og kurser — bl. a. om radio.

Forbundskongressen august 1930 beskæftigede sig mest med lovændringer og med A/S Alliance, som afdelingen ville have mere hånd i hanke med hvad anvisning af elektrikere angik. Esberg trak sig tilbage fra hovedbestyrelsen. Ove Arlind og Valdemar Hansen (senere overmontør i Alliance) blev valgt.

Forbundets medlemstal var på 4 år gået tilbage fra 2604 til 2532, og i afdeling 1 stagnerede medlemstallet også.

1931 Der var igen 210 arbejdsløse ved årsskifte, og bestyrelsen ansatte Poul Berthelsen som assistent, 72 kr. pr. uge. Han var uberegtiget afskediget som tillidsmand i firmaet Kemp & Lauritzen. Ved voldgift fik han senere 1000 kroner i erstatning. Hans afsked medførte en ulovlig strejke hos K & L. Sideløbende havde vi en ulovlig strejke i forbindelse med et lønkrav overfor firmaet O!af Laue. Bestyrelsen arbejdede kraftigt med lønkravene — ofte lidt uforsigtigt — og denne gang kostede det 2000 kroner. Mest ærgerligt, fordi

det var firmaet Olaf Laue, som ligefrem var forhadet som løntrykker og lærlingeudklækker.

Bestyrelsen var hård i lakken, ofte for hård. Der blev givet store bøder, og mange bøder, for alt hvad der kunne forbindes med ukollegialitet.

Overenskomstforhandlingerne blev som sædvanlig vanskelige. Pristalsreguleringen var bortfaldet, men pristallet var faldet til 154, og det udnyttede arbejdsgiverne, for de stillede et urimeligt krav om helt op til 20 pct. nedsættelse af lønningerne og 15 pct. nedsættelse af priskuranten. Forligsmanden stillede et forslag der betød 5—8 pct. nedskæring. Den 3. april og 15. april blev forslaget stemt ned i alle afdelinger — i afdeling 1 med 419 — 45. Der blev kun stemt på generalforsamlingerne.

Ved den tredje afstemning blev forslaget vedtaget med nogen surhed. Det var ændret således, at i vort fag var det kun industriens elektrikere, der gik ned i løn. — Der var dog en god ting i forslaget — ferie med løn. 4 dage uden løn blev nu til 4 dage med løn i 1931, og fra 1932 skulle vi have 6 dages ferie med 4 pct. feriegodtgørelse. — Atter et fremskridt.

Lønforholdene var ikke tilfredsstillende, og de arbejdsløse gik i aktion. De krævede, at bestyrelsen ikke måtte anvise arbejde til under 150 øre pr. time. Bestyrelsen kunne selysagt ikke anvise med den klausul, men klub AEK gav ikke op. De besøgte arbejdspladser og firmaklubberne i deres agitation, og man var ikke altid loyal overfor afdelingsbestyrelsen.

De ledige kolleger nægtede at gå i arbejde til 130—140 øre pr. time. Det medførte, at bestyrelsen — med beklagelse — måtte fratage en række kolleger deres understøttelse. Så forsøgte bestyrelsen at begrænse det ved stadig at anvise de samme kolleger, men det var vanskeligt at styre, og der var også skarp reaktion fra arbejdsgiverne. Kollegerne i AEK var indbyrdes meget solidariske. De splejsede til hjælp for de, der havde fået understøttelsen inddraget, men det var uholdbart i det lange løb.

Den 7. september krævede og fik AEK ophængt lister over alle ledige, hvorefter arbejdsanvisning gik efter tur. — Dog slap man ikke ideen med mindsteløn på 150 øre pr. time.

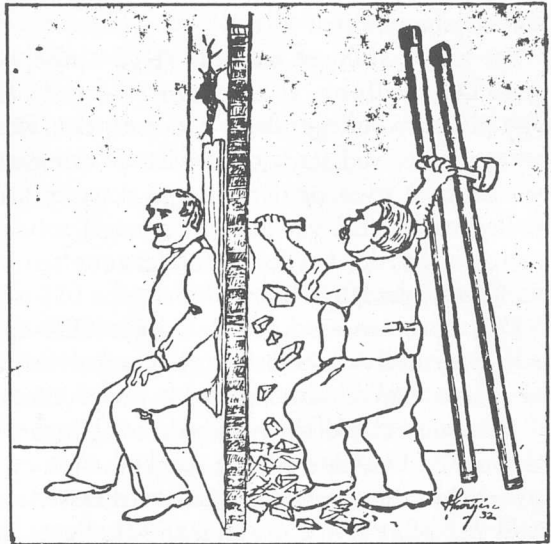
Afdelingsbestyrelsen begærede mæglinger — næsten en gros — på lønkrav. Der blev afsendt strejkevarsler, og der blev strejket uden varsler. Installatørerne klagede til Arbejdsretten, men så lykkedes det at få et forlig: 2, 4, 6 øre til mange kolleger med løn på fra 120 øre

til højst 140 øre pr. time. Det standsede naturligvis ikke utilfreds-
heden eller den løbende kampagne, som dog gav nogle resultater.

Så ville afdeling 1 ud af forbundet og fik afdeling 15 og 29 med
på spøgen. Der blev krævet ekstrakongres, men det ville de øvrige
afdelinger ikke, så det blev ikke til noget.

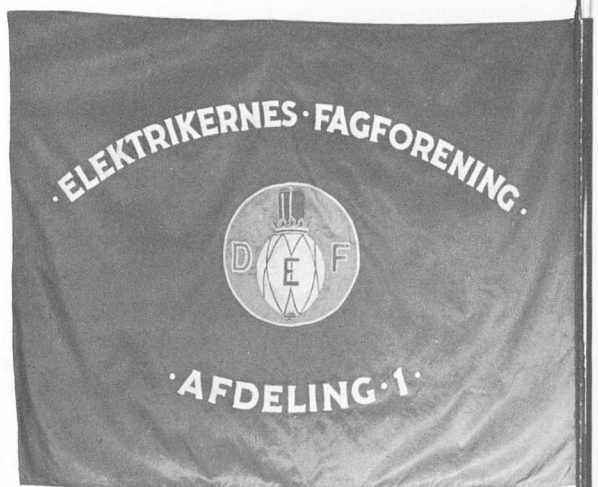
1932 blev et meget dårligt arbejdsår. Afdelingens medlemstal
var steget til 1060, men ledigheden svingede mellem 290—435. I
hele landet var der 40 pct. ledige elektrikere. Overenskomsten var
vedtaget uændret, idet provinsen vedtog med 1103 — 112. Afdeling
1 forkastede med 316 — 182. Vedtagelsen var meget upopulær i
København. Der var fortsat mange voldgifter, og ofte kunne man
end ikke enes med arbejdsgiverne om at vælge voldgiftsdommer. Så
skulle vi først have en udpeget af „Arbejdsretten“ — som regel fordi
vi ønskede en fagmand, og installatørerne ville have en jurist.

En gang blev en jurist udpeget til at fortolke priser for hugning
af riller i mur for 2 stk. 2" galvaniseret rør. Installatør Adamsen
udnyttede en tvivlsom formulering i priskuranten på en yderst spids-
findig måde — og han fik ret. Byretsdommer F. Pihl afsagde dom-
men, der betød, at en elektriker skulle indhugge 2 stk. galv. rør i
mur for ialt 41 øre pr. meter.

*Dommer Pihls opmands-
kendelse.
— Pas på, nu braser hele
væggen!
— Skidt med det,
vi får alligevel 41 øre
for meteren!
(Satirisk tegning i
fagbladet 1932).*

*Afdelingens tredje fane,
indviet 1932.*

Året var begyndt skikkeligt med oprettelse af en „Jule- og påskefond“ for ekstra hjælp til arbejdsløse. Kontingentet steg 25 øre til 380 øre om ugen. Afdelingen havde fået sin tredje fane indviet ved en storstilet aftenunderholdning med bal den 21. april. Alle var glade, og festen varede til den lyse morgen. — Men! — Så var husfreden forbi!

Uro og utilfredshed forplantede sig også til møder og generalforsamlinger. Den ordinære generalforsamling i Klerkegade den 26. april fortsatte 3. maj og 2. juni — men ikke med helt de samme deltagere.

Ove Arlind aflagde en pæn beretning. Meddelte bl. a., at nu var afdelingens løngennemsnit på akkord 224 øre og på timeløn 145 øre pr. time. Kun 17 af afdelingens medlemmer havde under 130 øre i timen.

Fr. V. Noll og andre angreb bestyrelsen skarpt for svag indsats, og Rich. Christiansen stillede et mistillidsvotum, der dog kun fik 9 stemmer. Beretningen blev godkendt. Regnskabet blev anvendt til ny stor diskussion, fordi budgettet for repræsentation var overskredet med 150 kroner — og så forkastede man Jørgen Jørgensens regnskab med 31 — 21 stemmer. Stor uro. De fleste deltagere ville ikke stemme.

Anden del af generalforsamlingen fortsatte med angreb på bestyrelsen, og nu angreb man også forbundet og Alliances ledelse. Dirigenterne kunne ikke styre forsamlingen. — Der var et hav af for-

slag, resolutioner, mod- og ændringsforslag. — AEK krævede 40 timers arbejdsuge — senere 6 timers arbejdsdag, afskaffelse af akkord, forbud mod brug af motorkøretøjer. Fr. V. Noll ville blokere Alliance, hvis man ikke ville sælge til afdelingen. Vedtaget 40—22. Mange medlemmer nægtede at stemme.

Tredie del af generalforsamlingen fortsatte med forslagsbehandling. — Kun et lille lyspunkt: AEK fik 10 kroner pr. deltager i tilskud til skovtur.

Harald Svendsen stillede derefter forslag om nedsættelse af et nyt reorganisationsudvalg. Nej, nu må det være nok! Nedstemt!

Derefter godkendte man det på første afdeling forkastede regnskab med 273 — 64, og kasserer Jørgen Jørgensen blev genvalgt med akklamation. Fr. V. Noll ind, H. P. Asnæs ud af bestyrelsen. Uha! Sikke da en generalforsamling.

AEK's skovtur den 4. juni havde 194 deltagere. Der var igen over 400 arbejdsløse i afdelingen, og de krævede afholdt ekstra generalforsamling for bedre arbejdsanvisning. De krævede 5 måneders tur- nus for alle svende i A/S Alliance (som om det kunne løse noget problem, der var 30 svende). Stor diskussion endte med, at Fr. V. Noll stillede krav om, at der i Alliance skulle antages en „selvstændig overmontør“ med myndighed i arbejdsstridigheder! Det blev vedtaget med 135 — 65! (Helt hul i hovedet, det var jo ikke afdelingens opgave. Det sorterede direkte under Alliances ledelse).

Anvisningstavlen var i brug — en sort tavle med riller — og her blev brikker med nummer skudt ind i den ene side, og når de kom ud i den anden side betød det, at den mand skulle i arbejde. Anvisning efter tur uden hensyn til arbejdets art og varighed, uanset kvalifikation.

Tavlen og anvendelsen af den var en frygtelig misforståelse, som ødelagde al anvisning gennem de næste 4—5 år. AEK med over 400 arbejdsløse var blevet en stat i staten, en overbestyrelse. Afdelingsbestyrelsen var svag, tre af dem var arbejdsløse.

Afdelingens bestyrelse var nu formand Ove Arlind, kasserer Jørgen Jørgensen, bestyrelsesmedlemmer Fr. V. Noll, H. P. Asnæs, Poul Berthelsen, Harry Schultz og Svend Hansen.

Forbundet købte Hauchsvej 17 for 82.500 kroner, og i december 1932 flyttede vi. Afdelingen fik hele første etage, og det var et stort

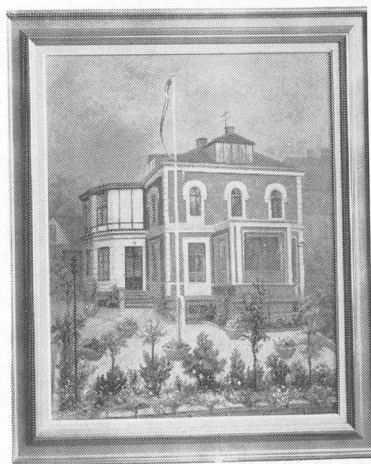
fremskridt, men det var ikke nok. Det var et sørgeligt syn at se de arbejdsløse kolleger stå i lange rækker helt ude fra gaden og i kø op ad trappen for at få den fattige understøttelse — og så ned ad køkkentrappen. Indbetaling fortsat tirsdag og fredag aften fra kl. 17.00—19.00. Kontingent kr. 4,15 pr. uge. Det var gode kontorer, men der manglede maskiner. Ingen duplikator, ingen adressemaskine, kartotek var kort i kasser. Når der skulle skrives til medlemmerne, antog man 3—4 arbejdsløse kolleger, der så skrev adresser efter kortene. Meddelelserne fik man trykt, indtil man fik den første maskine. Det var normalt, at der kom 15 pct. post retur.

1933 fortsatte med endnu flere arbejdsløse. Af afdelingens 1051 medlemmer var de 450 uden arbejde. Hele sommeren ca. 400, først i oktober faldt tallet til ca. 100 ledige.

Regeringen havde foretaget en kronæsænkning på 20 pct. Det medførte kraftige pristigninger, men alligevel krævede arbejdsgiverne 20 pct. nedskæring af lønningerne og opsagde overenskomsterne.

Regeringen ville have arbejdsro og vedtog „Lov om forbud mod strejker og lock-outer“. Forligsmandens forslag om uændrede overenskomster blev derefter vedtaget.

Det var ikke tilfredsstillende. I afdeling 1 var fortjenesten på timeløn og akkord tilsammen faldet til 160 øre pr. time. Der var kun 22,3 pct. akkord. I provinsen var gennemsnitsfortjenesten kun 137 øre og akkordprocenten var faldet til 8,3. Mange installatører arbejdede kun med lærlinge, og der var mange uorganiserede installatører. De blev omgående blokerede, men da de kun havde lærlinge, var blokaderne ikke af større vægt. Der var i København normalt 25—30 blokader året rundt. Avisblokaderne var ikke nok, men det gik noget bedre, da besøg på arbejdspladser blev sat i system — med oplysninger om, hvad der var årsag til blokaderne.

*Forbundets hus, Hauchsvej 17,
malt af medlem Chr. Rbode i 1953.*

Generalforsamlingen den 14. marts — 400 deltagere — valgte Poul Berthelsen til assistent, men mange kolleger var utilfredse med at få 3 mand på kontoret, og specielt at det blev Poul Berthelsen.

De mange arbejdsløse prægede afdelingens arbejde, og man forsøgte på mange måder at skabe lidt adspredelse — foredrag, besøg på forskellige institutioner og fabrikker, fastelavnsmøder, skovture m. m. og for alle medlemmer en festlig 1. maj. — Afdeling 1 og 29 stillede med faner og orkester, og over 300 kolleger gik så i samlet trop fra Hauchsvej til Grønttorvet og videre til Fælledparkens festplads. 40 års jubilæet blev fejret med stor underholdning og bal til den lyse morgen. — Men! Festligheder var ikke nok, det var arbejde, der blev krævet — og bedre løn.

AEK havde i øvrigt en sommerlejr i Nørreskov ved Furesøen. Det var ikke noget stort, kun 4 telte. Man lavede selv maden, det kostede kun 75 øre om dagen for hver af de ca. 10—12 deltagere, der som regel var i lejren. Lejren bestod i en årrække til glæde for de relativt få der benyttede den.

Oplysningsarbejdet var nu i faste rammer. Den 5. oktober 1932 startede „Oplysningssektionen“ for afdeling 1 og 29, således som vi kender den også i dag, og de nye lokaler på Hauchsvej gav langt bedre betingelser. Ove Arlind var formand i kort tid, så overtog Svend Hansen formandsgerningen, og i en lang årrække var oplysningsarbejde og lærlingearbejde hans øjeblik. Han gjorde her et stort og fortjenstfuldt arbejde til gavn og glæde for mange medlemmer.

Lige fra først i tyverne var arbejdsløsheden en naturlig anledning til utilfredshed og uro, og der blev efterhånden også politisk uro i hele landet. Kommuniste og syndikalister søgte at gøre sig gældende, og nu var der også „De arbejdsløses Fællesudvalg“ og RFO „Revolutionær Fag Opposition“. Dertil kom så Fritz Clausen-nazisterne og senere også nazisten og jødehaderen Wilfred Petersens organisation. De arbejdede alle mod det bestående og først og fremmest mod fagbevægelsen, som blev angrebet på en næsten utrolig svinsk måde.

Afdeling 1 led også under disse perfide angreb. Socialdemokratiske kolleger oprettede en forening MK „Mod Kommunismen“. Den koncentrerede sig kraftigt mod RFO med det resultat, at man udskreg MK som kun oprettet som bolværk for Ove Arlind og besty-

relsen. Der opstod en skånselsløs krig mellem MK og de mange splittede modstandere.

RFO udgav et lille duplikeret smudsblad „Bidetangen“ fyldt med injurier og perfide angreb på alt og alle indenfor fagbevægelsen. Sammen med „Arbejderbladet“ svinede de faget men specielt afdelingsbestyrelsen systematisk til gennem et par år. Det kulminerede i 1934—35.

Ove Arlind og bestyrelsen havde vanskeligt ved at styre afdelingen. De arbejdsløse — stærkt præget af de aggressive kræfter — tog magten i alt for høj grad. Et lille udvalg på 3 mand brød ud af AEK, og så begyndte de for sig selv ved at starte en „Elektrikerens Oplysningsklub“ — EOK — og som en af deres første opgaver afhentede de en „uberettiget“ anvist elektriker i Alliance. Den „afhentede“ var indforstået med det. Afdelingsbestyrelsen honorerede bedriften med at fratage alle 4 mand understøttelsen for et halvt år, og særkontrol uden for den normale kontroltid. Desuden frataget møderet i et år.

Bestyrelsens afgørelse medførte skrig og skrål og misvisende skrivi. Det var da også en uklog og usmidig straf, men på den ordinære generalforsamlings første del den 31. oktober godkendtes det alligevel sammen med beretningen.

Forbundsledelsen havde (på bestilling sagde oppositionen) erklæret klub AEK ulovlig. Mærkeligt nok blev der ikke reageret på generalforsamlingen, men på fortsættelsen af generalforsamlingen den 6. november blev der vedtaget et forslag, hvorefter klubben kunne fortsætte næsten uændret, og Ove Arlind blev genvalgt som afdelingsformand med akklamation ved at forsamlingen rejste sig. Bestyrelsesvalgene var genvalg. Der blev afgivet 554 stemmer.

1934 Forligsmandens mæglingforslag blev forkastet på afdelingsgeneralforsamlingen den 21. marts med 266—180 af 467 deltagere. Det blev dog vedtaget så stort i provinsen, at der nu skulle være arbejdsfred i de næste 2 år. Afdelingen havde oprettet klub i Hillerød, Frederikssund og Holte for at lette medlemmerne adgang til indbetaling, og nu fik afdelingsbestyrelsen — efter flere forsøg — oprettet „Distriktsklubben“ den 6. marts. Den skulle medvirke til bedre information af kolleger i de små firmaer uden klub.

Der var ca. 200 ledige i afdelingen i marts måned. Bestyrelsen havde ekskluderet et medlem og slettet et par stykker for ukollegial optræden, nogle var også slettede for restancer. Et par af disse kolleger havde klaget i Arbejdsdirektoratet, og et par var gået til sagfører.

Den ordinære generalforsamling den 24. april og 3 maj blev meget urolig, og kritik over regnskabet medførte, at oppositionen fik held med at få nedsat et reorganisationsudvalg på 5 mand: Holger Esberg, Rich. Christiansen, Jarlfred, Fr. Lundberg og Alex Graumann. Uroen var så stærk, at det næsten var sabotage af mødet. Taletiden blev nedsat til 3 minutter.

Reorganisationsudvalgets flertal på 4 mand påviste på en generalforsamling den 14. juni, at der fra 1929 havde været en stigning i udgifterne på 75 pct. — men påvisningen af ulovligt forbrug var en fiasko — fraset at de ved samme lejlighed havde fået held til at ramme et par bestyrelsesmedlemmer og et par andre medlemmer på anden måde. Disse kolleger havde lejlighedsvis i nogle timer hjulpet til på kontoret med et eller andet, men betalingen var ikke modregnet i udbetalingen af understøttelsen. (Det var aldrig sket, det var jo småpenge). Den, der havde fået mest, havde på 366 afkontrollerede arbejdsløshedsdage fået 703 kroner for kontorhjælp i kontrolltiden og ved aftenarbejde.

Alex Graumann påviste som udvalgets mindretal, at der ikke i betænkningen var taget hensyn til prisstigninger og til den kendsgerning, at der nu var tre mand på kontoret. Hvis man udregnede stigningen pr. medlem, drejede det sig kun om 319 øre pr. medlem pr. år i gennemsnit for de 4½ år.

Generalforsamlingen gav derefter Reorganisationsudvalgets flertal et mistillidsvotum med 400 stemmer mod 40, hvorefter udvalget klagede til hovedbestyrelsen, og „et antal medlemmer“ indbragte sag om „bedrageriet“ for Arbejdsdirektoratet. — Her handlede direktør Vater særdeles hurtigt, idet han omgående krævede hele bestyrelsens afgang fra A-kassens bestyrelse. Medvirkende hertil var ganske afgjort de i „Arbejderbladet“ og „Ekstra Bladet“ overdrevne og delvis løgnagtige artikler. Vater måtte dog straks frafalde kravet for de tre af bestyrelsen, som var valgt på et senere tidspunkt, og den 23. juli var der ekstra-generalforsamling i A-kassen. Her fik anmelderne et mistillidsvotum og bestyrelsen et tillidsvotum med 265 — 213 stemmer. Det var dog nødvendigt at vælge ny bestyrelse til A-kassen. Det blev: Formand Harry Schultz, kasserer H. P. As-

næs, næstformand Harald Svendsen, desuden Graumann, Lars Olssen, Axel Hansen og Otto Andersen til bestyrelsen.

På forbundskongressen i Århus august 1934 var det til stor gene, at der var forskellig bestyrelse og delegerede til afdelingens fag- og a-kasse. Det var da også årsag til en del uro. Ove Arlind blev genvalgt til forretningsudvalget i fagkassen, men ikke i forbundets A-kasse.

Kasserer Jørgen Jørgensen aflagde beretningen på afdelingens generalforsamling den 29. oktober og meddelte, at Ove Arlind havde nedlagt hvervet som formand for afdelingen, fordi Vater havde udelukket ham fra A-kassen, og så forkastede medlemmerne beretningen med 173—163!

Generalforsamlingen fortsatte den 5. november med langvarig diskussion, og så blev der nyvalg: Formand Hans Frederiksen Renge, kasserer Rich. Christiansen, bestyrelsesmedlemmer Sofus Andersen, Hans Petersen, Lars Olssen, Alex Graumann og Ax. Sørensen-Hansen.

Tredie afdeling fortsatte med de mere sekundære valg, en række forslag, og derefter sagde Jørgen Jørgensen farvel og tak for de

Hans Frederiksen Renge (formand 1934) og Sofus Andersen (bagved) på AIS Alliances værksted i 1936.

mere end 15 års kasserervirke i afdelingen. Forsamlingen hilste ham med håndklap! Det var den 13. november 1934.

RFO-folkene led et nederlag, selv om de fik valgt Rich. Christiansen ind som kasserer. De havde fået et mistillidsvotum — men de havde samtidigt — med direktoratets hjælp — skaffet 5 kolleger et års karantæne i arbejdsløhedskassen, og de havde på forkert grundlag fældet en afdelingsbestyrelse på 7 mand. Fejl var der begået, men var afgørelsen retfærdig? Den skabte i hvert fald ikke ro i afdelingen. Rapporterne fra reorganisationsudvalgene af 1929 og 1934 er samlet i afdeling 1's arkiv og skal bedømmes i forbindelse med afdelingsprotokollerne for at få det rette billede af denne kedelige sag.

I 1933—34 var der i øvrigt også en mere fornuftbetonet strid — nemlig om priskuranten. Der var nedsat et udvalg af installatører og repræsentanter fra forbundet (Ove Arlind fra afd. 1), og de havde arbejdet med problemet i lang tid. Man havde fundet ud af, at der skulle flyttes lidt af fortjenesten fra rørlægningsarbejdet over til ledningsarbejdet. Resultatet var langt fra godt, og det blev da også forkastet med stor majoritet af elektrikerne. Dette skyldtes bl. a. Distriktsklubbens mange sammenligninger med opmålinger af udført akkordarbejde.

Distriktsklubben burde have et kapitel for sig selv, men det vil føre for vidt. Allerede i 1931 var vi flere kolleger som fandt, at svendene i de små firmaer var forfordelt med information og hjælp — lønmæssigt til skade både for dem selv og andre. Fr. V. Noll fremsatte tanken første gang på generalforsamlingen den 31. oktober 1931. Tanken var, at der skulle være en klub i hver bydel, men det var der ikke stemning for. Problemet blev drøftet mange gange, før man endelig den 6. marts 1934 døbte „Distriktsklubben“ ved det første møde. Frederiksen Renge blev formand og Åge Christensen kasserer. Da Hans Frederiksen Renge blev afdelingsformand, overtog Richard Drewsen formandsgerningen i klubben, senere Arne Petersen, og derefter fra 1939 Poul Axelsen, som sammen med Åge Christensen som kasserer var de stærkt interesserede ledere af distriktsklubben. I de sidste år var Robert Johnsen formand, til den i 1959 blev nedlagt.

Klubben var i en årrække af stor faglig værdi, bl. a. med lønstatistik over alle de mange småfirmaer. Der var dog en kort afbrydelse i klubbens arbejde 1936—38, idet Rich. Christiansen fik held til at få

Distriktsklubbens bestyrelse 1948.

*Forrest fra v.: Leif Eriksen, sekretær, Poul Axelsen, formand,
Robert Johnsen, kasserer. Bagved fra v.: A. Greisen,
Hjalmar Gilø og Ole Petersen.*

et lille flertal for nedlæggelse på en svagt besøgt generalforsamling. Den var for kritisk. Distriktsklubbens reaktioner mod priskurantfor-
slaget af 1934 blev i øvrigt begyndelsen til artikelserien og senere
bogen: „Kender du Priskuranten“. Installatørerne kaldte den „Arnes
Katekismus“, men de brugte den selv i en årrække.

1935 begyndte også med stor arbejdsløshed. Af 1150 medlem-
mer var de 312 ledige. Udadtill var der ro, for meget, for overens-
komsten var forlænget til 1936, men der blev ikke arbejdet nok med
lønproblemerne, selv om svendene fremførte ønsker om det. Be-
styrelsen kunne ikke enes. Hans Petersen og Lars Olssen nedlagde
deres mandater.

Den ordinære generalforsamling den 15. april, 23. april og 9. maj
var nærmest en stor „jødeskole“ med endeløse diskussioner og gen-
sidige beskyldninger. De menige bestyrelsesmedlemmer blev Rich.
Drewsen, Otto Andersen, A. Graumann, Sofus Andersen og Arne

Petersen. Formanden Hans Frederiksen Renge og kasserer Rich. Christiansen fortsatte — og deres indbyrdes modsætningsforhold voksede. De ville have hver sin hjælper til arbejdet. Rich. Christiansen antog en uden at spørge bestyrelsen, og da han blankt nægtede at rette sig efter bestyrelsens vedtagelser, blev han suspenderet og Alex Graumann indsat midlertidigt.

Generalforsamlingen den 17. juni var et stort cirkus med så megen uro, at den måtte aflyses. Ny generalforsamling den 11. juli var lidt mere afdæmpet. Hele bestyrelsen havde stillet deres mandater til rådighed, og de 5 „menige“ nægtede at modtage genvalg. Den nye bestyrelse kom derefter til at bestå af H. M. Esberg som formand, Rich. Christiansen som kasserer (genvalgt trods stor protest) og desuden Fr. V. Noll, Harry Schultz, Otto Voss (se foto 1943), Høyer Poulsen og Henry Gonnsen.

Esberg var på det tidspunkt en syg mand. Godt nok var det revanche for ham at vende tilbage, men det var forkert både overfor ham selv og overfor afdelingen. Han kunne ikke styre gemytterne, og det blev Rich. Christiansen, der tog magten.

Efterårsgeneralforsamlingen blev også „treleder“, 25. oktober, 4. og 19. november, med endeløse diskussioner, klager og resolutioner, forslag og modforslag, intet værd at referere.

1936 fortsatte med uenighed og stor ledighed. 340 ledige af 1200 medlemmer. Kun i de tre sidste måneder af året kom tallet ned på ca. 100.

Dertil kom lock-out fra 22. februar til 1. april. Den blev sluttet ved regeringsindgreb, som blev upopulært, skønt forslaget var godkendt fra arbejderside og kun forkastet med en meget lille majoritet af arbejdsgiverne

Esberg nåede den 22. februar at få et gammelt ønske opfyldt. Han oprettede „Guldnålen“, klubben for de medlemmer, der havde fået guldnålen for 25 års medlemskab. Den første formand blev nr. 573 Charles Nuppenau.

Harry Schultz blev konstitueret som formand den 28. marts, da Esberg var sygemeldt. På generalforsamlingen den 24. april aflagde Harry Schultz beretningen, meddelte bl. a., at der i halvåret havde været 27 bestyrelsesmøder, 9 tillidsmandsmøder, 6 generalforsamlinger plus alle de andre møder og mæglinger.

På generalforsamlingens anden del meddelte han i en kort mindetale, at H. M. Esberg var død den 2. maj. Da man havde behandlet regnskabet, der blev godkendt, gik man over til behandling af ikke mindre end 24 forskellige forslag. — Fra nr. 2034 C. Michaelsen alene var der 6 helt skøre forslag, som alle blev forkastede.

Tredie del af generalforsamlingen den 28. maj drøftede først Distriktsklubben, som Rich. Christiansen uden held søgte at få afskaffet — den var for kritisk. Derefter bestyrelsesvalg. Lidt omvendt valgte man først bestyrelsesmedlemmer. Det blev Harry Schultz, Fr. V. Noll, H. Gilling og Arne Petersen. Henry Gonnsen og Høyer Poulsen var ikke på valg. Det var Rich. Christiansen heller ikke, ellers var han muligvis ikke blevet genvalgt.

Man gik så over til formandsvalget, og så fik Harry Schultz og Fr. V. Noll lige mange stemmer — nemlig 144. Efter en del forviklinger, hvor de beskyldte hinanden for ikke at være valgbare til A-kassen, blev bestyrelsen enige om at udsende valget til urafstemning. Stemmeudvalget kunne den 18. juli meddele, at der var afgivet

352 stemmer på Harry Schultz, som dermed var formand. Fr. V. Noll havde fået 311 stemmer. Af 1300 medlemmer stemte kun de 675. Den 18. august blev Fr. V. Noll ansat på kontoret for at bringe det nye plankartotek i orden. Han fik 175 øre pr. time.

På bestyrelsesmødet den 6. oktober var der kraftig diskussion. Der var alt for mange klager over formandens og kassererens opførsel.

Arne Petersen fremførte en række af de klager, der var fremført bl. a. i Distriktsklubben. Henry Gonnsen ville have begge to suspenderet for ikke at passe deres arbejde, men det blev afslået. Bestyrelsesmødet fortsatte den 10. oktober. Arne Petersen påviste, at Rich. Christiansen fortsatte med transaktioner af samme art, som han selv fremførte, da han var med til at fælde den forrige bestyrelse, påtalte

*Harry Schultz.
Formand 1936—39.*

ligeledes en række bilag. Bl. a. at Rich. Christiansen tog sig betalt for overtid — sidst kr. 192,00 — på trods af, at han som fastlønnet ikke havde nogen ret til det.

Henry Gonnsen og Arne Petersen nægtede at godkende hans regnskab. De øvrige bestyrelsesmedlemmer tog ikke stilling, da spørgsmålet skulle frem på generalforsamlingen.

Generalforsamlingen fandt sted den 22. oktober — bundrekord med 130 deltagere. Arne Petersen angreb hårdt, og på fortsættelsen den 5. november kritiserede han en række problemer og den behandling kolleger fra små firmaer fik på kontoret. Alligevel godkendte man beretningen, 115 mod 106 stemmer.

Tredie afdeling af generalforsamlingen var den 18. november. Stor diskussion om regnskabet og Rich. Christiansens forbrug — godkendt ved håndsoprækning! — Derefter lykkedes det for Rich. Christiansen at få et lille usikkert flertal for, at Distriktsklubben skulle nedlægges. Den svarede ikke til formålet — sagde han! Nedlæggelsen blev dog ikke helt effektiv, men mærkesalg og ordinære møder blev indstillet i godt et år. Ialt blev der behandlet 13 forslag. Herunder et fra Egon Falther, der fik oprettet en idrætsklub, som en del medlemmer havde glæde af i nogle år, bl. a. fodboldkampe med andre afdelinger.

Ved valget trak Henry Gonnsen sig tilbage. Han ville ikke være i samme bestyrelse som Rich. Christiansen. Elit Jørgensen og Hans Jensen blev valgt.

Det var lykkedes at få kabelmontørerne fra Københavns Kommune overmeldt til afdelingen. Nu var de noget utilfredse med, at kontingentet var steget fra 410 til 440 øre pr. uge.

1937 Forligsmandens mæglingsforslag var ophøjet til lov og dermed var overenskomsterne forlænget til 1939 — så at sige uændrede. Af afdelingens 1300 medlemmer var 323 ledige.

Fr. V. Noll var endnu ikke færdig med kartoteket, og bestyrelsen havde derfor ansat en kontormand til hjælp. Rich. Christiansen — den store revser — havde også daglig hjælp.

Både forbundet og „Direktoratet“ klagede over alt for mange fejludbetalinger i understøttelse — ofte til kolleger, der havde opbrugt understøttelsen. Hovedkasserer Jens S. Pedersen påtalte skarpt

overfor bestyrelsen og påviste, at Rich. Christiansen havde de 99 pct. af fejlene.

Poul Berthelsen, Jarlfred og Lundberg havde indgivet anmeldelse til direktoratet over Jens S. Pedersen som ansvarlig for udbetaling af uberettiget understøttelse bl. a. til Poul Berthelsen. — Han anmeldte sig selv i håb om at ramme hovedkassereren. (Direktoratet fratog P.B. medlemsret for stedse).

På den ordinære generalforsamling den 27. april bragte Jens S. Pedersen dette problem frem og rettede et skarpt angreb på de tre anmeldere. Rich. Christiansen sagde, at han erkendte at have fejlet og var rede til at gå, hvis man krævede det! Derefter vedtog forsamlingen, at forbundet skulle betale for samtlige kolleger, der havde fået for meget i understøttelse. Det var igen Poul Berthelsen, som jo så udmærket vidste, at det ikke lod sig gøre. Det var en „bevidst brokke i festsalen“ og de mange talere og forslag var en bevidst taktik for at affolke generalforsamlingerne for modstandere, således at de selv kunne få frit spil. — Ja, det var jo lykkedes med skiftende held i en årrække.

Anden del af generalforsamlingen den 12. maj begyndte med, at Poul Berthelsen rettede et voldsomt angreb på hovedkasserer Jens S. Pedersen — han var ikke sin stilling værdig o.s.v., og så rettede han et angreb på Harry Schultz og påviste, at han ikke passede sit arbejde. Beretningen blev dog godkendt med 148 — 86, måske netop fordi det var Poul Berthelsen, der blandede sig også her.

Ved bestyrelsesvalget gled Arne Petersen og Hans Gilling ud til fordel for Henry Gonnsen og Rudolp Werner (formand for kabelmontørernes klub) — ellers genvalg.

Den 7. oktober 1937 blev „Elektrikernes Boligfond“ startet. Man havde forsøgt at gøre den obligatorisk, men det gik ikke, og så blev det en frivillig sag. Formålet var at bygge en ejendom, der skulle anvendes til hele eller delvise friboliger for ældre, værdigt trængende, kolleger og enker. Det var et „Fata Morgana“. Der var kun tilslutning fra ca. 150 kolleger. Åge Wilhelmsen, Fr. V. Noll og flere kæmpede forgæves for tanken, men i 1942 opgav man, og formuen blev tid efter anden brugt til hjælp til gamle og syge medlemmer i afdeling 1 og 29.

Harry Schultz var sygemeldt for længere tid på grund af et kompliceret brud på overarmen, så han gik med armen i „fuglebur“.

Derfor aflagde Fr. V. Noll beretningen på generalforsamlingen den 27. oktober, men det var en svag beretning og en tam diskussion. For første gang i en årrække blev man færdig på en aften.

Fra Arbejdsdirektoratet var der fremsendt reprimande til Harry Schultz, Fr. V. Noll og Rich. Christiansen over uregelmæssigheder i A-kassens kontrol m. v., og den 23. november krævede Direktoratet Rich. Christiansens afgang som kasserer— og hvis der ikke skete om-

Frederik V. Noll.

fattende ændringer i ledelsen af kassen, ville der blive krævet gennemgribende personskifte og evt. ville statstilskud til kassen bortfalde. — Det var jo en alvorlig sag. Afdelingsbestyrelsen konstituerede derefter Fr. V. Noll som kasserer i A-kassen og bestemte, at bestyrelsen i A-kassen kun skulle være på 5 mand (ulovligt i h. t. lovene). Man ville ikke have suppleanter ind. Fagkassen fortsatte med 7 mands bestyrelse og Rich. Christiansen som kasserer. Bestyrelsen gav derefter tilslutning til at forsøge appel af Vaters dom gennem retssag, hvorefter Rich. Christiansen meldte sig syg.

Fr. V. Noll var stærkt interesseret i fagbevægelsen lige fra sine unge dage. Han var ofte dirigent på generalforsamlinger, deltog med interesse i oplysningsarbejdet, var i nogle år i afdelingsbestyrelsen, kasserer i kort tid. Valgt til sekretær i forbundet i 1938. Hovedkasserer 1958—1962, hvor han faldt for aldersgrænsen 70 år.

Det bør nævnes, at han i nogle år var formand for „Elektrikerens Socialdemokratiske Faglige Klub“ og under besættelsen også formand for sammenslutningen af „Byggefagenes Soc. Fagl. Klubber“ i København. Her gjorde han et stort og modigt arbejde for at modarbejde al „Nazi-mentalitet“ i at brede sig.

Lov om forbud mod overarbejde var oprettet for at mildne lidt på den store arbejdsløshed. Kun nødvendigt overarbejde måtte udføres, og tiden skulle afspadseres. Loven medførte mange vanskeligheder,

hvad var nødvendigt? Mange ville ikke afspadsere. — Nu har jeg gået ledig i et halvt år, skal jeg så afspadsere, fordi jeg får 8 overtimer? — Loven gav anledning til kævl, klager, strid og bøder. Desuden til en række fagretlige sager, fordi installatørerne også var modvillige. Der var noget at holde rede på i en splittet bestyrelse.

1938 Overenskomsterne var forlænget for 2 år med 6 pct. forhøjelse. Grundløn kr. 1,20 plus akkordafsavn 0,24 ialt kr. 1,44 plus eventuelt personligt tillæg (små og sjældne). Af afdelingens 1300 medlemmer var over 400 arbejdsløse — faldt langsomt til 150 i oktober og steg til 290 i december. Ferieloven af april 1938 forbedrede ferien til 9 dage i 1939 og derefter 12 dage fra 1940 med 4 pct. ferieløn.

Der var mange faglige sager. Alle var ikke lige gode, men der var lyspunkter. Bl. a., at Viggo Dencker blev dømt i Arbejdsretten og måtte betale en tillidsmand en erstatning svarende til 2 måneders akkordløn for uberettiget afsked. Han var hentet hjem til timelønsarbejde, men han arbejdede normalt på akkord.

På en ekstraordinær generalforsamling den 1. februar 1938 — 379 deltagere — forsøgte Rich. Christiansen at få et tillidsvotum. Det blev forkastet 177 — 163, og Fr. V. Noll blev valgt til kasserer. Arne Petersen til bestyrelsesmedlem.

Bestyrelsen enedes om at Henry Gonnsen blev næstformand og fra 1. februar lønnet assistent.

Den ordinære generalforsamling den 26. april var svagt besøgt. Beretning og regnskab blev godkendt, og så var der ikke mindre end 22 forslag til behandling. Vigtigt var det, at forsamlingen vedtog et forslag om, at nu skulle AEKs sorte anvisningstavle væk, den havde ødelagt nok. Nu skulle bestyrelsen selv have ansvaret for al anvisning.

Henry Gonnsen blev derefter — efter forslag fra bestyrelsen — valgt som fastlønnet næstformand, løn 100 kroner pr. uge.

Forbundskongressen september 1938 var præget af forbundsformand Valdemar Jensens optimisme. Han mente ikke, at man kunne tale om krise i faget, når der var 13,2 pct. ledige — vi plejede jo at have mellem 20—40 pct.

Understøttelserne blev forhøjet til kr. 3,75 og på højeste sats kr. 4,60 pr. dag i indtil 110 dage — efter 15 års medlemskab dog 130 dage pr. år. Der blev oprettet to nye sekretærstillinger. H. P. Asnæs blev sekretær i forbundet, og Fr. V. Noll sekretær i A-kassen. Forbundet havde nu 3753 medlemmer.

Gennemsnitsfortjenesten i afdeling 1 — timeløn og akkord — var nu 176 øre pr. time. Dertil skulle lægges de 6 pct. af 1. marts 1938, men det var langt fra alle, som fik de 6 pct.

På bestyrelsesmødet den 20. september blev Henry Gonnsen konstitueret og på generalforsamlingen den 24. oktober valgt til kasserer. Arne Petersen blev valgt til næstformand,

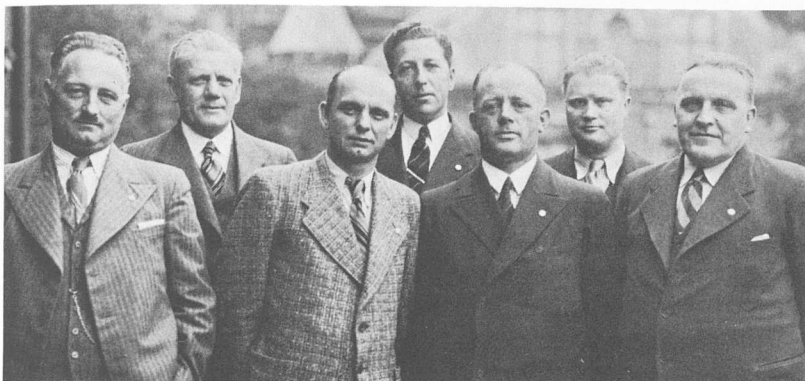
1939 Da pristallet ikke var steget, løb overenskomsten videre i h. t. aftalen, men efter Tysklands overfald på Polen lykkedes det for LO at få en aftale med Arbejdsgiverforeningen om uændret forlængelse til 1. marts 1941 — dog med pristalsregulering 0,85 øre for hver 3 points udsving. De første 5,1 øre fik vi i oktober måned. Afdelingen havde ca. 300 ledige så at sige hele året. Kun i et par sommermåneder var vi nede på ca. 100. Bestyrelsen havde det ikke let. Der var fortsat en række uafklarede sager med Arbejdsdirektoratet. Der var ligeledes alt for mange klager fra såvel enkeltmedlemmer som fra klubber, der klagede over, at Harry Schultz nægtede at føre sager eller førte dem forkert. Klagerne kulminerede på et tillidsmandsmøde, hvor han ikke var til stede (syg).

Henry Gonnsen og Arne Petersen forelagde derefter klagerne på bestyrelsesmøde. Der blev ikke taget stilling til noget, da der var krævet, at klagerne skulle behandles på en generalforsamling.

Generalforsamlingen den 24. april og 9 maj medførte, at Harry Schultz fik beretningen forkastet, hvorefter der skulle indkaldes til ny generalforsamling med valg af bestyrelse på dagsordenen.

Generalforsamlingen den 12. juni var besøgt af 395 kolleger. Der var 4 kandidater til formandsposten. Formand blev Arne Petersen, 177 stemmer. Harald Svendsen fik 151, Harry Schultz 57 og Høyer Poulsen 7 stemmer.

Henry Gonnsen kasserer uden modkandidat. Svend Hansen næstformand, 333 stemmer. Bestyrelsesmedlemmerne blev Sofus Andersen, Harald Svendsen, Åge Wilhelmsen og A. Dahlberg Clausen. Alle syv var kendte tillidsmænd, og der sporedes straks mere indre

Bestyrelsen i 1939. Fra v.: Åge Wilhelmsen, Harald Svendsen, A. Dahlberg Clausen, Arne Petersen, Sofus Andersen, Svend Hansen og Henry Gonnsen.

ro i afdelingen. Denne bestyrelse sad samlet i 11 år, før der faldt en af dem fra.

Arne Petersen var 35 år — Harald Svendsen var ældst, 47 år.

Den nye bestyrelse fik nok at gøre, medlemmerne krævede aktion, de havde i for lang tid måttet finde sig i arbejdsgivernes „vi alene vide“ . Der måtte føres en hårdere arbejdspolitik. Installatørforeningen var så at sige umulig at have med at gøre — alt måtte videre til højere instanser. Mæglingerne var nærmest en parodi.

Bestyrelsen enedes om at forsøge ny taktik bl. a. at få massesager fra flere firmaer om samme problemer i nogle tilfælde, og i andre tilfælde samle så mange sager som vel muligt i samme firma. Det sidste viste sig at være det bedste, da det generede et sådant firma så meget, at de fandt ud af, at det var lettere selv at komme til rette ved lokal forhandling.

Generelle problemer krævede vi dog ind til bestyrelsen og førte derefter sagerne frem efter forud lagte planer overfor de firmaer, som generede svendene og afdelingen mest.

Installatør Viggo Dencker var ubestridt nr. 1 i rækken, og han var let at få i tale på det plan, for han var selv en rigtig „slagsbroder“ på det organisationsmæssige område. Det endda i så høj grad, at fornuft og de menneskelige betragtninger ofte blev sat i baggrunden. Hans ret som arbejdsgiver og hans beslutninger var det eneste der talte, troede han. Det viste sig da også ret hurtigt, at det ikke var nok at føre sagerne på normal organisationsmæssig måde, der skulle skarpere lud til, og så begyndte vi på en ny taktik. — Den ene artikel efter den anden pænt sat op i „Social-Demokraten“ fortrinsvis

på lørdage, og efter aftale i særlig rubrik på bagsiden. Det blev succes. Det hændte, at der ikke var nogen artikel, og så var det ikke ualmindeligt, at vi fik opringninger fra medlemmer og andre organisationer, som mente, at vi måske havde glemt det. — Det var ganske fornøjeligt, men det er jo nok tvivlsomt, om skriverseri af den art ville falde i god jord nu om stunder, men her et par eksempler fra 1939. Artiklerne kom naturligvis også i fagbladene.

IKKE HELT ALMINDELIG

Firmaet Viggo Dencker endnu en Gang

I Mandags omtalte vi en Mægling om en Krone over for Firmaet Viggo Dencker, og vi skal i Dag omtale en Mægling, som tydeligt viser, hvorledes Hr. Dencker søger at nedbringe Arbejdsomkostningerne paa Svendenes Bekostning.

Et af vore Medlemmer blev ved sin Afsked fra Firmaet fradraget Kr. 6,75 for defekt Værktøj. Hr. Dencker havde fundet ud af, at selv om der i vor Overenskomst tydeligt staar, at Svendene ikke skal holde sig selv med Værktøj, saa staar der ikke noget om, hvem der skal betale for Slidtagen.

Hr. Dencker har straks øjnet en Chance for Besparelse og i Stedet for 6 Kr. 75 Øre fik Svenden en kvitteret Regning i sin Lønpose, og Regningen lyder saaledes:

1 Hæfte defekt paa Stemmejern	Kr. 0,50
1 Borsving u. Skralle er afleveret, i Stedet for et do. m. Skralle	Kr. 3,50
1 Bidetang, meget defekt	Kr. 1,35
1 Lommekniv, ikke Firmaets	Kr. 0,90
1 Hæfte mangler paa Loddekolbe	Kr. 0,50

Ialt ... Kr. 6,75

Ved Henvendelse til Firmaet lykkedes det ikke for Svenden at gøre Hr. Dencker forstaaelig, at dette Fradrag var urimeligt, og vi måtte derfor kræve Mægling paa Spørgsmaalet. Først ved Mæglingen lykkedes det os at gøre Hr. Dencker forstaaelig, at det var ulovligt, og naar vi nu fortæller lidt om Sagens Forhistorie, vil enhver kunne indse, at dette Fradrag var rent ud latterlig.

Vedkommende Svend havde været ansat i Firmaet et Par Aar, men grundet forskellige Uoverensstemmelser fik han en „Ferie“ paa et Par Maaneder. Da han rejste paa Ferie, blev Værktøjet ikke gjort op. Værktøjskassen blev staaende laaset ude paa Bygningen, og da han kom hjem fra „Ferien“, var Værktøjskassen flyttet til Hr. Denckers Lager, men Værktøjskassen var lukket op.

Vedkommende Svend blev afskediget faa Dage efter, og Firmaet tillod sig derefter at gøre Værktøjskassen op, uden at gøre sig den

Ulejlighed at sige til Svenden om at være til Stede. Men man konstaterede, at Værktøjet var blevet slidt.

Tænk! Værktøjet var blevet slidt efter 2 Aars Brug paa Nybygninger.

I Harmen over dette fradrog Hr. Viggo Dencker 6 Kr. 75 Øre, som det fremgaar af Regningen. — Men det gik altsaa ikke.

Vi kan iøvrigt tilføje, at denne Regning og Regningen paa en Krone for Reparation af en Søgefjeder har faaet den Ære at komme i Glas og Ramme.

Regningerne vakte nemlig saa stor Opsigt blandt alle Medlemmerne, at vi af hygiejniske Hensyn saa os nødsaget til at lade dem indramme. Regningerne var ellers blevet slidt op af at gaa fra Haand til Haand.

Disse smukke Raderinger hænger nu i Afdelingens Forsamlingslokale til stor Fornøjelse for samtlige Medlemmer.

For Elektrikernes Fagforening
Arne Petersen.

INSTALLATØR DENCKERS METODER!

Det indskærpers enhver, at intet Materiale — det være sig nok saa lidt, en Sikring, en Skrue, en Tylle eller lignende — maa fjernes fra Lageret uden først at være udskrevet paa Materialeseddel, der paa behørig Maade er forsynet med Ordnummer, Navn og Adresse.

Enhver Fjernelse fra Lageret af Materialer, der ikke er retteligt udskrevet, vil blive betragtet som Tyveri og være Grundlag for Bortvisning fra Firmaet og vil eventuelt blive efterfulgt af en Politianmeldelse.

Sign. | *Viggo Dencker.*

En Skrivelse som denne har ingen Kommentarer nødvendig. Selv om den ikke var underskrevet, ville enhver Elektriker være klar over, at Skrivelsen var fra Hr. Viggo Dencker.

INSTALLATØR DENCKER IGEN!

Frdrag for et Uheld med ituslaaet Termometer.

En Elektriker arbejdede med Opsætning af et stort Lysskilt over en Forretning paa Nørrebrogade. Skiltet var 140 cm ud fra Væg, 80 cm bredt og 80 cm højt. — Faa cm fra Skiltepladsen var der anbragt et Reklametermometer. Ved et Uheld slog den unge Elektriker dette Termometer itu, og Hr. Viggo Dencker fradrog på 3 Uger Kr. 82,69 i Lønnen. Dette beløb var efter Hr. Denckers Opgivelse Halvdelen af, hvad Reparationen havde kostet.

Efter Mægling og Timandsmøde overgav vi Sagen til vor Sagfører. Vi maa nu gaa Rettens Vej, og naar de omstridte Penge er tilbagebetalt, er der sikkert en Mulighed for, at en Forsikringsagent kan gøre en Handel med Hr. Viggo Dencker.

Elektrikernes Fagforening
Arne Petersen.

„Termometeret, der blev tabt i Frederiksberg Ret“, kaldte vi denne sag, for vi tabte den på juridisk grundlag. Den unge svend havde nemlig skrevet under på, at han ville betale de 82 kroner, men ud over det triste ved, at vor kollega ikke fik pengene, havde vi stor fornøjelse af den sag. — Da den kom for i „Frederiksberg Ret“, sad der nemlig ca. 30 musestille arbejdsløse elektrikere som tilhørere. Vi var forlods enige om — ikke en lyd, men alle stirrer stift på Dencker, når han står i vidneskranken. Det blev overholdt til 100 pct. Dencker holdt masken godt, men han kunne så afgjort ikke lide det.

Der kunne skrives en bog alene om Dencker og hans virke, men der var også andre, der trængte til lektioner — og de fik dem.

Der var også småfisk, som vi havde svært ved at fange, firmaer som ikke ville skrive overenskomst og kun beskæftigede uorganiserede. Der var på det tidspunkt en del uorganiserede, og de var mest i de små firmaer — til underbetaling.

Ofte måtte vi anvende utraditionelle og til tider ligefrem skrappe midler for at få orden i tingene. Nedenstående annonce er fra „Lær-

Blokade

Med Sorg maa vi meddele, at Firmaet Wulff Nathan, Nordisk Tyverialarm, C. F. Richs Vej 99 B, stadig er blokeret af Elektrikernes Fagforening, da Firmaet nægter at slutte Overenskomst og beskæftiger uorganiserede Folk til Underbetaling.

Vi henstiller til alle organiserede Arbejdere om at give Besked til os, hvis Hr. Nathan sender sine uorganiserede Folk ud til jeres Arbejdspladser.

Ring til
Central 14208

For Elektrikernes Fagforening
ARNE PETERSEN

lingsammenslutningen“, der solgte et lille festskrift bl. a. ved en fest i Fælledparken. Det kunne Wulff Nathan ikke stå for. Han havde været blokeret i lang tid, men allerede dagen efter annoncen (50 kr.) ringede han og bad om godt vejr. Det fik han, og vi fik 3 nye medlemmer.

København Kommunes kabelmontører var i 1937 optaget i afdeling 1, men efter nogen forhandling med afdeling 29 blev vi enige om, at de burde overflyttes dertil. Derved kunne afdeling 29 nemlig få råd til lønnet formand. — Det blev Åge Borup — senere forbundets næstformand. Afdeling 1 måtte aflevere 80 mand, og det var faktisk ikke helt godt, da der i forvejen havde været nedadgående kurve i medlemstallet, men det blev klaret. Vi indhentede det tabte ved besøg på arbejdspladser og ved klubbernes hjælp. En kort overgang i 1939 havde vi så at sige ingen ledighed i afdelingen, men det varede desværre ikke ret længe, så steg tallet igen, så vi havde 200 til 300 ledige det meste af tiden.

Den tyske besættelse 1940-45.

Man skulle tro, at tiden under den tyske besættelse af Danmark også medførte særdeles vanskelige forhold organisationsmæssigt, men det var faktisk ikke tilfældet. Naturligvis opstod der mange problemer, og der var ofte ret ubehagelige situationer, men stort set gik den tid langt bedre end man skulle forvente.

Det skyldtes i første række, at der blev et stærkt og godt sammenhold blandt medlemmerne.

Det skal erkendes, at det var med blandede følelser, vi gik på kontoret den 9. april 1940, medens de tyske bombemaskiner drøned over hovedet på os.

Men! Hvor utroligt det end lyder, så gik livet videre tilsyneladende uændret i det daglige virke — selv om der var en meget trykket stemning, særlig i den første tid. Man måtte jo først lære at leve med denne mærkelige uvished: Hvad sker der i dag?

1940 begyndte i øvrigt dårligt. Af afdelingens godt 1300 medlemmer var 865 i arbejde, 300 ledige, resten militære eller pensionister. Ledighedstallet steg til over 400, og det laveste det år var 280 i oktober måned.

Pr. 1. marts steg dyrtidstillægget til 16,15 øre pr. time — men så kom den 9. april. Arbejdsgiverne havde ikke forandret deres program. Pristallet steg hurtigt, og i h. t. overenskomsten skulle vi pr. 1. maj igen have 12,75 øre mere, men arbejdsgiverne nægtede at udbetale — sikkert af det rene samfundssind!

Nervøsiteten bredte sig til regeringen, og i maj måned blev der vedtaget en hel række kriselove — bl. a. lov om pris- og lønstop. Lønstoppet holdt, men priserne steg fortsat, og der kom nye love og forordninger og forbud. Det blev galt med ledning og kabler — forbud mod brug af kobber, hvis man ikke kunne kompensere med gammelt kobber. Forbud mod neon- og lysreklamer, senere forbud mod lys på gaderne, på trapper o. l. — det blev dog ændret til mørklægningsbestemmelser for trapper og lejligheder. Så kom lov om arbejdsfordeling, den blev udnyttet flittigt i en lang række firmaer, hvor svendene blev enige om at fordele det forhåndenværende arbejde frem for ledighed hele tiden. Nogle fordelte med 8 andre med 16 timer om ugen. Loven var ret indviklet, og kontrollen var dårlig. Alle i arbejde skulle betale et graderet tillæg på op til 8 øre pr. time, som arbejdsgiveren skulle trække fra i lønnen og indbetale til arbejdsfordelingsfonden. De, der arbejdsfordelte, fik en særlig understøttelse, der pr. dag var lidt højere end arbejdsløshedsunderstøttelsen. I juni måned var der 332 arbejdsløse og ca. 400 på arbejdsfordeling, så der blev udskrevet nogle kvitteringer. Dertil kom en række særlige kvitteringer på frikontingenter, kødmærker, tekstilmærker, cyklegummi o.m.m. — så det blev næsten hver dag sen fyraften for os på kontoret.

Trods den ret ringe arbejdsmængde — eller måske derfor — sloges vi lige bravt med installatørerne, de havde ikke forbedret sig.

I september fik vi et dyrtidstillæg på 6,25 øre pr. time til nogle. De kom nemlig kun til udbetaling ved ugefortjenester på under 80 kroner pr. uge. — Sikke da et rod. Hvis en svend fik akkordoverskud; så skulle der efterreguleres og indbetales $48 \times 6,25$ øre for hver af de uger, han havde tjent over 80 kroner. — Såre snedigt og let at administrere! Beløbet blev sendt til Arbejdsfordelingsfonden, som så videresendte til fagforeningerne, når de fik regnskaber over udbetalingen til de der arbejdsfordelte. — Nå, det gav jo også arbejde til andre, og det var måske også meningen!

Fra 1. oktober 1939 til 30. september 1940 var der 65 mæglingsmøder, 24 timandsmøder og 17 voldgifter. Desuden en række pro-

blemer klaret i „Prislisteudvalget“. En sag ved Arbejdsretten og en del feriesager.

Desværre var der også nogle sager med „Arbejdsdirektoratet“. En slettet elektriker J. Heidelberg, der ofte havde gjort sig ufordelagtigt bemærket, bl. a. ved løgnagtige artikler i „Arbejderbladet“ havde indklaget nogle kolleger for uberettiget at have oppebåret understøttelse. I sin naivitet havde han regnet med, at det kunne skade ledelsen, men han ramte i stedet for nogle kolleger, der selv havde forladt arbejdet. Var han gået til bestyrelsen, så var det jo klaret direkte med pågældende kolleger uden indblanding ude fra.

Der var oprettet en række nye særoverenskomster, og nu var der ikke mere særoverenskomster med mindsteløn under 150 øre plus dyrtid 16,15 øre pr. time. Altså mindst kr. 79,75 pr. uge i de 134 firmaer, hvor akkordprocenten desværre aldrig var ret stor.

1941 blev lidt af en prøvelse for næsten alle. Af de ca. 1400 medlemmer var de 450 arbejdsløse, og ca. 350 var på arbejdsfordeling. Det laveste arbejdsløshedstal var 194 i oktober, så steg det igen. De officielle ledighedstal for samtlige arbejdere i hele landet for 1941—1944 blev opgivet til 11,1 — 9,1 — 6,3 og 4,6 pct. Man kan deraf se, at vort fag var særdeles hårdt ramt.

Priserne var fra besættelsen steget med 35 pct., men vi havde kun fået dækning for de ca. 15 pct.

Overenskomstforhandlingerne var nærmest en parodi. Ingen arbejdsgivere ville give noget som helst. De var jo beskyttet af „Lov om forbud mod lock-out og strejker“ (faktisk et direkte diktat fra den æ. værnemagt). Nævnet afsagde kendelse — forlængelse — dyrtid 18 øre mere til ialt 34,15 øre pr. time, (det skulle være 65 øre, hvis overenskomsten var fulgt). — Jo! Vi var i samme båd.

Men! — man tabte ikke modet. Lærlingene holdt bl. a. en stortilet sommerfest med bal. Knud Pfeiffer m. fl. i en kabaret: „Så hvorfor sku' vi ikke være glade“. — 50 øre.

For pensionister og arbejdsløse blev der holdt en stor fastelavnfest — og senere en skovtur med ca. 300 deltagere.

Der var også mange klubfester — ingen ville overgive sig!

Arbejdsløshed og arbejdsfordeling var en plage uden lige. Der blev arrangeret besøg og foredrag, koncerter og bio-besøg — men arbejde? Afdelingen var fattig, kun 4800 kroner i kassen plus en

jubilæumsfond på 1176 kroner. Afdelingen og forbundet var faktisk lige fattige og kunne ikke hjælpe ret meget økonomisk. Den ordinære arbejdsløshedsunderstøttelse var fra 325—535 øre pr. dag plus børnetilskud 30 øre pr. dag — dog højst for 4 børn.

Vi forsøgte alle muligheder for at skaffe arbejde. De arbejdsløse og Distriktsklubben gik i samarbejde for at finde ulovlige installationer, og så anmeldte afdelingen forholdene til værkerne. — Alene i første halvår havde vi 126 anmeldelser, der blev rettet, så noget arbejde gav det trods alt.

Vi forsøgte at få lys på de 10.000 køkkentrapper og kældre, som ikke havde lys. Vi skrev i bladene og rendte ministre på dørene — forgæves. Vi tilbød selv at skaffe det fornødne kobber — forgæves, det skulle bruges til andet formål! Pjat! Troede nogen, at fru Pedersen ville aflevere en kobbergryde til „andet formål“ — men vi havde sikkerhed for, at hun ville, hvis hun fik lys. Nå, vi fik den skriftlige tilladelse, men da var tyskerne taget hjem igen, og så var det jo ikke af lige så stor interesse.

Vi forsøgte også at fordele arbejdet på bedste måde, men der var dog kolleger, som ikke forstod det — bl. a. glemte de at afspadserere overarbejde.

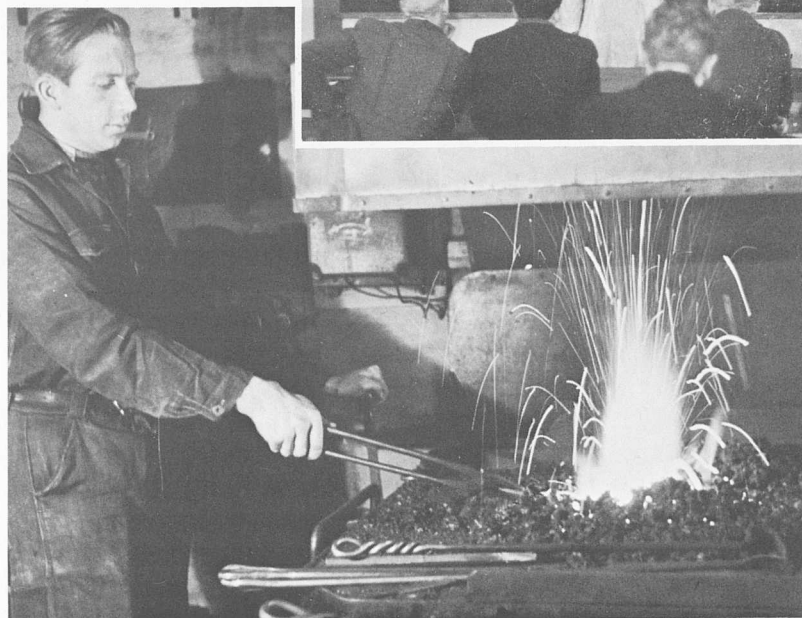
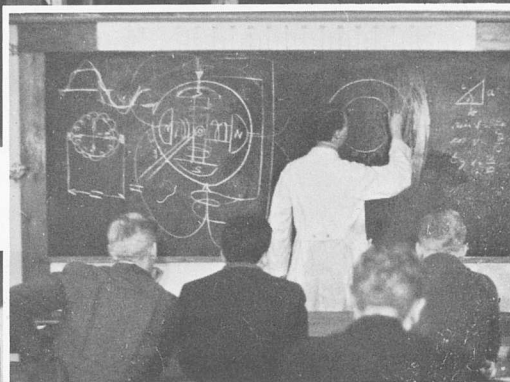
1. maj var hel fridag. Det blev glemt af nogle elektrikere, men så fik en del arbejdsløse kolleger til opgave at „hilse på“. — Bl. a. på Dyrehavsbakken var der en del (åbningen var forsinket). De gik hjem, da de fik besked, men et par installatører, der glemte eller ikke ville præsentere sig, kom i klemme. Det endte med en retssag, men en fornuftig dommer fandt ud af, at når de ikke havde præsenteret sig, så var de selv skyld i det lidt „misfarvede“ uheld.

På regeringsplan forsøgte man også at bringe arbejdsløsheden ned. Nødhjælpsarbejde for ufaglærte — mest jord- og anlægsarbejder — men også mange faglærte arbejdere tog det i mangel af bedre.

Der blev oprettet nogle ungdomslejre for 18—25-årige. Når en ung mand havde været ledig i mere end 2 måneder, blev han anvist til en sådan lejr, hvis der var plads. Det var for så vidt gode lejre med værksteder af forskellig art, hvor der skulle arbejdes i 5 dage à 8 timer. Der var også sport og hobbyrum, og der blev betalt 10 kr. om ugen i lommepenge. Vi fandt det dog urimeligt, at unge elektrikere — efter at have været militære eller CB (Civil Beskyttelsen) i ca. 18 måneder og derefter ledige i 2 måneder — skulle 6 à 9 måneder i ungdomslejr. Så havde de jo omtrent glemt deres fag.

Ungdomskursus
1941—42.

Der blev også oprettet lejre for 25—40-årige ugifte ved „Hedelskabet“. De boede i barakker eller blev indkvarterede hos private, tjente ca. 50 kroner om ugen.

Tiden i lejre eller ved nødhjælpsarbejde blev regnet som arbejde i lovens forstand, og det betød en hel del for langvarigt ledige, som derved havde chance for at undgå at opbruge understøttelsen, der jo var stærkt tidsbegrænset. Man bør da også være klar over, at disse lejre og nødhjælpsarbejdet var en hjælp — og vel også havde den hensigt at modvirke afrejse til arbejde i Tyskland.

Som sagt var bestyrelsen modstander af at sende de unge på lejr, og vi prøvede derfor at få oprettet kurser for unge elektrikere, og det lykkedes. Vi fik her stor hjælp af direktør Wedel Petersen fra Centralarbejdsanvisningskontoret i København. Han gik med brask og bram ind for tanken og støttede vor henvendelse til ministeriet.

Vi fik oprettet 2 kurser på Teknologisk Institut — et par klasser med ca. 65 deltagere, og vi fik tilladelse til delvis selv at tilrettelægge kurserne.

Harald Svendsen fik vi ansat som lærer i regning (priskurant), og kurserne var så at sige ren praktik. Motorlære, lodning, fejlfinding og værktøjslære, bl. a. slibning og hærkning. Det var gode kurser på 13 og 8 uger, og de talte som arbejde i A-kassehenseende, hvilket reddede mange fra at opbruge understøttelsen.

Kabelkursus. Svend Gerth med sit „svendestykke“.

I samarbejde med afdeling 29 blev der holdt kabelkurser, ligeledes på Teknologisk Institut. Det var mest lidt ældre kolleger, der deltog her.

Arbejdsløsheden blev så stor, at der måtte lejes lokaler i byen, når AEK skulle have møder. Klubben havde i øvrigt ikke mere nogen magt som sådan, efter at den sorte anvisningstavle var brændt. Den burde have været på museum, for det er antageligt den eneste, der har været af den art.

Afdelingsbestyrelsen havde nu selv al anvisning og ansvaret for, at anvisningen blev både rimelig og retfærdig. Det gik da også godt, og efterhånden fik arbejdsgiverne også tiltro til os igen.

AEK havde dog opgaver nok på grund af det store medlemstal. De tilrettelagde virksomhedsbesøg, foredrag, underholdning, skovtur o. l. De havde også regnskabet over kaffebilletter. KKK — Københavnske Kvinders Kaffevegne — solgte en stor kop kaffe og et stykke wienerbrød for 36 øre. Afdelingen og mange af klubberne gav tilskud til AEK til dette formål, og så solgte man dem til de ledige for 15 øre pr. stk., men kun 7 til hver mand pr. uge. På AEK's møder drøftede man først og fremmest arbejdsforhold og mulighederne for arbejde, i anden række var det hjælpeforanstaltninger — hvornår får vi kødmærker o. l. De forskellige naturaliemærker var til stor hjælp som tillæg til den karrige understøttelse.

Tysklandsarbejdet blev et af de store problemer, og det var størst for de kolleger, der havde opbrugt deres understøttelse og nu skulle på socialkontor for at få hjælp. Socialkontorerne stod som noget fjendtligt for de fleste — det var jo ukendt område og skabte store diskussioner.

— Jeg *skal* have arbejde! Jeg vil ikke på „socialen“ — er det forkert at tage et halvt år i Tyskland? — Hvad med dem, der arbejder for tyskerne her i landet? Sådan lød spørgsmålene i overvejelserne og ved de mange diskussioner.

Tysklandsarbejdet søges ofte forklaret som værende tvangsanvisninger, men det er lodret løgn — opstået som „forklaring“ af nogle af dem, der rejste. Sikker er det, at de fleste rejste af nød. Enkelte måske af lyst. Ganske vist søgte tyskerne på forskellig vis at presse flere til at rejse, men der var ikke tale om tvang. Statens Udvaldringskontor fremsendte cirkulære den 24. maj 1940, det omtales kort i de følgende fagblade, i augustbladet redegøres for arbejds- og lønforholdene.

60 timers arbejdsuge, 85 Pf. pr. time plus 1½ RM pr. dag for forsørgere. Logi i store lejre. Ret til at hjemsende 125 RM for forsørgere og 80 RM for ikke forsørgere pr. uge (meget overarbejde). Kontrakt skulle tegnes for 6 eller 9 måneder. Det skete i „Den tyske Arbejdsanvisning“, Hammerichsgade 14 i København, eller i provinsfilialerne.

Det slog ikke rigtigt an. Trods den store arbejdsløshed var tilmeldingen for lille efter tyskernes mening. Der blev udsendt opfordrende cirkulærer, der malede forholdene rosenrøde. Der blev opsat farvestrålende plakater, og der blev fremsendt plakater til alle kontrollokaler — nu med besked om, at de skulle ophænges på synligt sted. — Det blev kontrolleret. I afdeling 1 blev den hængt på et fremtrædende sted — på en dør — men den var lukket tilbage mod væggen om dagen, så „grinede“ den da ikke. Vi fik også enkelte breve og besøg, fordi man i „Dr. Bests kontor“ i Dagmarhus fandt, at der kom for få elektrikere. En dag blev de dog tilfredsstillet, da de så Svend Hansens liste over tysklandsrejsende, den blev nemlig længere og længere, men det var nu fordi han i stor stil „glemte“ at slette dem, der kom hjem, af listen. — Reelt svingede tallet mellem 40 og 70.

Tyskerne begyndte så at kontrahere med danske firmaer for at stimulere tilgangen til de tyske arbejdspladser, som jo efterhånden blev affolket ved indkaldelser, eller når folk afgik ved døden på anden måde.

En halv snes installatører meldte sig „under fanerne“ og kunne kort tid efter byde bedre vilkår, bl. a. en særlig akkordpriskurant. Det gav nu ikke væsentligt flere rejsende. Det var stort set de samme kolleger, der flyttede, fordi de kunne få lidt mere for arbejdet.

Noget andet var, at disse „samfundsbeskyttende“ firmaer gav afdelingens bestyrelse meget mere arbejde, for nu kunne den enkelte svend jo klage direkte til afdelingen over arbejdsgiveren.

Installatørforeningen ville ikke have noget at gøre med disse firmaer. Vi måtte derfor kræve, og fik, overenskomst med dem. Vi fik også forbedret priskuranten — tilpasset de særlige arbejdsforhold i Tyskland. Pågældende installatører var mere end villige. De troede, at de dermed havde fået vor „officielle godkendelse“. Det var ikke nogen tilfredsstillende situation at tage det ansvar, som aftalerne trods alt medførte, men det var nødvendigt for at kunne beskytte medlemmernes interesser. De rejste jo kun, fordi der ikke kunne skaffes arbejde til dem i Danmark.

1942 blev ikke stort anderledes, arbejdsmæssigt set. 300—400 ledige det meste af året. Dertil kom arbejdsfordelingen og fortsat mere papirarbejde på kontoret. Afdelingen fik derfor sin første kontordame — frk. Toft. Hun blev efterfulgt af fru Inga Hansen (Kristiansen), der som afholdt medarbejder har 25 års jubilæum den 1. december 1973.

Overenskomstforhandlingerne var håbløse. Arbejds- og Forligsnævnet afgjorde sagen med at give 5 øre mere i dyrtidstillæg — men kun til de, der var over 23 år. — Det var i vore øjne en skandale, nu havde de unge elektrikere under 23 år 34,15 og øvrige 39,15 øre i dyrtid pr. time.

I afdeling 1 var akkordfortjenesten 210 øre og timelønnen 163 øre i gennemsnit plus dyrtidstillæg.

Arbejdsløsheden var en svøbe værre end nogensinde, for det var så at sige de samme kolleger, der gik ledige — nogle år efter år.

Når man ser tilbage på den tid, må man forbavses over, at det kunne gå så pænt til. I AEK var der et godt kammeratskab, det kan næsten udledes af protokollen 1941—43, som nu opbevares i afdelingens arkiv. Der var naturligvis undtagelser — lidt „nazibetonede“, men de blev frosset ud. Et par sådanne misfostre, slettede for gæld, forsøgte på mange måder at skade organisationslederne med politianmeldelser, klager til rigsadvokaten og til justisministeren — alt løgn og fantasi.

De var begge tidligere kommunister og skrev nogle af løgneartiklerne i „Arbejderbladet“ — nu var de gået til den anden yderlighed.

Den ene løb ind i en kugle — og så var det slut med ham. Den anden var mere sejlivet og skrev bl. a. lange løgnehistorier i nazibladet „Fædrelandet“ — antagelig i håb om, at tyskerne ville reagere, men løgnene var selv Goebbels for store.

Injuriesag blev overvejet, men hvad kunne man opnå på den tid? Han var en tosse, og det er forbavsende, at han overlevede krigen, men han var til store gene for afdelingen i mange år. (Avisudklip 1941—42 i afdelingens arkiv).

„Fagenes Fest“ i Idrætsparkens stadion blev holdt uden hensyn til besættelsen. Afdeling 1 og 29 blev enige om at deltage. Vi havde to hold med i tovtrækningskonkurrencen men blev dog slået i sidste indledende heat. Desuden havde vi 4 mand med i 4×100 m stafet og 2 mand med i 1500 m finalen. De blev nr. 4 og 5.

Fagenes fest 1943. Elektrikere fra afd. 1 og 29 ved indmarchen.

Svendeprøverne var blevet obligatoriske med den nye lærlingelov af 1937, men først den 17. juli 1941 blev „Regulativ for elektrikersvendeprøver“ godkendt. De første prøver blev holdt i april 1942. Afdelingens skuemestre var Henry Gonnson og Arne Petersen. Nyordningen var ikke tilfredsstillende, men det var et stort fremskridt set i forhold til det hidtidige.

De praktiske prøver blev i begyndelsen udført på byggepladser. Villaer, forandringer o. l., men det var ikke let at følge arbejdet, og der blev af og til snydt med hjælp. Teoriprøven var mere sikker. Den blev afholdt i jernindustriens mødelokaler.

Forbundskongressen august 1942 blev holdt i Århus på Hotel Regina, som et par dage før kongressen var okkuperet af tyskerne — det vidste vi ikke. Vi holdt kongressen i salen på 1. etage, og de tyske officerer holdt til i restaurationen nedenunder. Der blev lidt forvirring på gaden, da vi ved åbningen sang „Danmark for Folket“. Århusianerne var klar over, at tyskerne var der, men de vidste ikke, at vi også var der. Nå, der skete ikke noget, men da vi senere sang på melodien „Ja, vi elsker dette Landet“, kom der et par tyske officerer og beordrede ro!

Kongressen forløb uden episoder. Afdelingens hovedbestyrelsesmedlemmer blev Harald Svendsen, Svend Hansen og Arne Petersen.

1943 var lige fra start meget anspændt. Overenskomstforhandlingerne igen negative. Nævnet afgjorde sagen med graduerede tillæg fra 2 til 7 øre pr. time, dog intet til lønninger over 145 i København og 130 i provinsen. Forligsnævnet fastsatte dyrtidstillægget — 6 øres forhøjelse til 45,15 øre — dog kun 40,15 øre for unge under 23 år.

Fortsat ret stor arbejdsfordeling og 250 ledige, laveste tal i juli 144, så steg tallet igen. Vi blev enige om, at vi ikke mere ville opgive ledighedstallene af hensyn til tyskerne, som var blevet mere aggressive. Vi fortsatte som hidtil — som om vi var selvbestemmende! Der opstod dog episoder af og til. F. eks. skrev en „herre“ til os i marts måned med beklagelse over, at der kom så få elektrikere til Tyskland og bad om en forklaring. Vi svarede ikke. Så skrev han og gjorde vrøvl over, at vi ikke havde svaret ham, men han havde ikke anført sine spørgsmål, så en uge senere spurgte vi ham, hvad han egentlig ville vide, for det stod ikke i brevet.

Så blev han vist lidt fornærmet, for nu gentog han i kraftige vendinger og beskyldte os for at true medlemmerne, når de ville rejse. Det ville vi ikke finde os i, så vi afviste hans påstand uden at svare på spørgsmålet. — Nyt brev, og nu skrev han under på „Det tyske Rigsarbejdsministerium“'s vegne. Vi havde i mellemtiden fået undersøgt hans forhold; Det havde han ikke ret til. Derfor klagede vi — via LO — til Svenningsen i Udenrigsministeriet over trusselsbrevet. Der gik nogen tid, så fik vi besked om, at man ikke kendte nogen af det navn — men — dr. Heise fra nævnte „Rigsarbejdsministerium“ var utilfreds med, at så få elektrikere ville rejse til Tyskland, så han ønskede en forhandling. På den tid var der kun ca. 40 mand fra afdeling 1 og 29 i Tyskland. Vi hørte dog ikke mere, men helt rolige var vi ikke.

Vi har dog ikke været så bange endda, for da tyskerne begyndte på jødeforfølgelsen og sendte et par tusinde til koncentrationslejrene i Tyskland, sendte vi fra afdelingsbestyrelsen en skarp protest-resolution til „Det danske Udenrigsministerium“, og vi sendte en kopi og brev til Arbejdernes Fællesorganisation om at få alle faglige organisationer til at støtte protesten. (Protokol den 8. oktober 1943).

En gang „omringede“ en lille flok tyske soldater hele hjørnet — bl. a. Hauchsvej 17. Vi havde lige afsluttet et møde, troede at mødet var årsag til besøget, for det var jo blevet en mode for dem at sprænge huse i luften, når de ikke kunne lide beboerne. Svend Han-

sen og Arne Petersen var alene tilbage for at rydde op, så de fik travlt med at komme ned så naturligt som muligt.

Så var det slet ikke os, de havde nogen interesse for. Næ — de skulle sikre sig, at alle gadehjørner var fri for snigskytter. Det berygtede „Frikorps Danmark“ skulle nemlig marchere ad Gl. Kongevej til Hovedbanegården for at rejse til deres nye fædreland Tyskland. — Det fortælles, at nogle af dem senere kom tilbage!

„Radiomontørklubben“ blev startet den 7. april med Hjalmar Gilø som formand. Der var gjort et stort forarbejde fra afdelingens side — artikler i bladene 1941, 42, 43, og der var afholdt en række møder i forskellige bydele. Klubben startede med 60 mand, og vi fik efterhånden ca. 200 radioteknikere. Nogle år senere fik smedene — uden forhandling med os — anerkendt radiomekaniker som lærefag under deres forbund.

Klub „Guldnålen“ samledes også til møder trods besættelsen. Her fik vi fotograferet nogle af de ældste kolleger.

Klub Guldnålen 1943.

1. række: C. W. Schmidt, Albert Humble. — 2. række: Th. Hansen (fanebærer i 40 år), Julius Hansen, Lars Christensen, Vald. Petersen, G. Bille, Chr. Nielsen, Jens S. Pedersen, Carl Wandabl. — 3. række: Henrik Jensen, Bruun, Nic. Schmith, V. M. Olsen. — 4. række: Vald. Nimb, Bastrup, Vald. Hansen, R. Vincent. — 5. række: Holst, Oluf Nordstrøm, Otto Voss. — 6. række: Chr. Jensen, William Møller, Hartvig.

Efterhånden som „Værnemagten“ blev mere pågående, blev også nogle af „Tysklandsinstallatørerne“ lidt for frække — og undlod at overholde den indgåede overenskomst. Vi gjorde imidlertid kort proces. F. eks. lavede en installatør lidt for meget grin med os, troede antagelig ikke, at vi turde gøre noget — men han tog fejl. Vi blokerede ham — annonce i „Social-Demokraten“ den 6. juli — og han har antagelig fået gode råd af sine venner, for han bragte forholdet i orden, og vi hævede blokaden. Helt rolige var vi ikke, men netop på den tid var tyskerne „til at tale med“. De forsøgte på mange måder at „fedte sig ind“. Ny taktik.

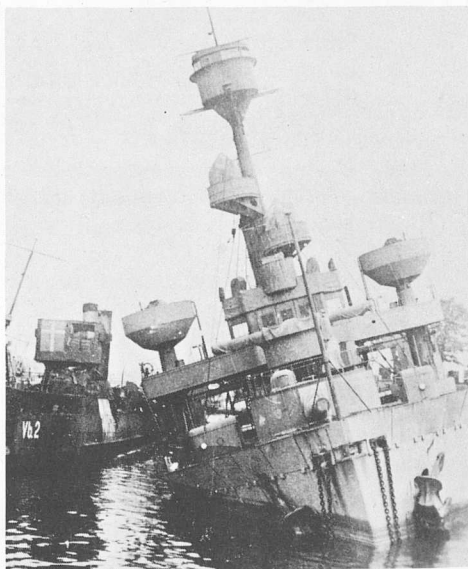
Husker man, at de gav tilladelse til at spille fodbold-landskampen mod Sverige. Det var den 20. juni 1943. Fuldt hus i Idrætsparken med dronningen og kronprinsen i spidsen. Dansk sejr 3—2. Endeløs jubel. Næsten ufatteligt, at det gik godt. Op mod 35.000 begejstrede tilskuere, og ingen uroligheder bagefter. Det er næsten lige så uforståeligt.

Tyskernes „venlighed“ fik ikke den tilsigtede virkning, stemningen blev mere og mere trykket og spændt, og efter en række uroligheder landet over, brændte det sammen den 27. august.

Den danske flåde blev sænket, for at „Værnemagten“ ikke skulle „låne“ den. Der blev stille på arbejdspladserne.

Regeringen gik af — ville ikke godkende tyskernes nye forstærkede krav, men den anmodede embedsmændene om at fortsætte som hidtil, for at det ikke skulle ende helt i kaos.

Tyskerne erklærede derefter undtagelsestilstand

„Peder Skram“ sænket i Flådens leje 29. august 1943.

søndag den 29. august. Det lyder måske tosset i dag, men det kom som en befrielse for næsten alle. Nu vidste vi da, hvor vi stod.

Vi havde bestyrelsesmøde i afdelingen både lørdag den 28. og søndag den 29. august. Vi vidste jo, at der var ved at ske noget.

Vi gik straks i gang med at skrive, duplikere og pakke breve. Brevene til tillidsmændene sendt vi som søndagsbreve, og de fleste fik dem om søndagen. Postbudene var loyale, de vidste, hvad det drejede sig om, fik vi senere at vide. Samtlige medlemmer fik brevet den 1. september.

København, den 28. August 1943.

Elektrikernes Fagforening Afd. 1
til samtlige Medlemmer.

Gode Kollega.

Gennem den senere Tid har der mellem Befolkningen og den tyske Værnemagt været en Del Uroligheder i forskellige Byer, og ogsaa her i København har Forholdene udviklet sig paa en Maade, der er egnet til at skabe de største Vanskeligheder.

Foranlediget af disse Uroligheder har de tyske Myndigheder ved deres Befuldmægtigede Herr Dr. Best nu stillet forskellige Krav til den danske Regering. Kravene er stillet som et Ultimatum — se vedlagte Skrivelse — og ved et Møde i Rigsdagen i Dag d. 28/8 Kl. 13.00 har Socialdemokratiets Hovedbestyrelse, den soc. Rigsdagsgruppe, De samvirkende Fagforbund og Repræsentanter for Fagforbundene og Københavns Fagforeninger vedtaget følgende Udtalelse:

Efter at have modtaget Meddelelse om det tyske Riges Befuldmægtiges Krav til den danske Regering vedtager Forsamlingen at udtale: Man er af den Opfattelse, at ingen dansk Regering vil kunne acceptere de opstillede Krav og giver Arbejderbevægelsens Repræsentanter Bemyndigelse til at afvise dem.

Denne Udtalelse er enstemmigt tiltraadt af Samlingsregeringen, og Regeringens Svar til de tyske Myndigheder er i Overensstemmelse hermed.

Paa nuværende Tidspunkt er det umuligt med Sikkerhed at sige, hvorledes Forholdene vil udvikle sig, men meget tyder paa, at den tyske Værnemagt vil føle sig foranlediget af Svaret til at overtage Regeringen i vort Land.

Hvorledes Forholdene saa vil udvikle sig er svært at sige, men vi har jo visse Forbilleder i Norge og andre besatte Lande.

Det vil derfor være af stor Betydning om Arbejderne her i Danmark ogsaa i den kommende Tid vil forstaa at holde Hovedet klart. — Vi vil derfor opfordre jer til — hvad der end sker — saa bevar Roen. Lad jer ikke fremprovokere til Ubesindigheder, og paalæg alle Arbejdskammerater, at Situationen er saa alvorlig, at det er absolut

nødvendigt, at enhver medvirker til ubrydeligt Sammenhold og Fasthed.

Naar Situationen er mere afklaret, vil vi omgaaende give jer Underretning.

Med kamr. Hilsen

Bestyrelsen | Arne Petersen.

Elektrikernes Fagforening Afd. 1
Hauchsvej 17¹ København V

København, 28. August 1943

DEN TYSKE REGERINGS KRAV

1. Den danske Regering skal straks erklære Undtagelsestilstand i hele Danmark.
2. Forbud mod at mere end 5 Personer samles offentligt.
3. Forbud mod Strejker og Understøttelser af saadanne.
4. Forbud mod Forsamlinger, saavel i lukket Rum som under aaben Himmel.
5. Færdselsforbud fra kl. 20.30 Aften til Kl. 5.30 Morgen.
6. Restaurationer skal lukkes kl. 19.30.
7. Aflevering af Skydevaaben, som maa bero hos danske Personer — senest 1. Sept.
8. Enhver Forulempelse af danske Personer, som matte sympatisere med Værnemagten eller tyske Statsborgere er forbudt.
9. Presse-Censur under tysk Medvirken.
10. Oprettelse af Hurtigdomstole til Sikring af Forbudenes Overholdelse. Overtrædelse trues med højeste Straffe og i Henhold til Bemyndigelseslovgivningen.
11. Sabotage og Besiddelse af Vaaben og Sprængstof samt Forulempelse af Værnemagten straffes med Døden.

SÆRLIGE BESTEMMELSER FOR ODENSE BY

De Personer, som forøvede Overfaldet paa den tyske Officer i Odense, skal udleveres inden 5 Dage. — Saafremt disse Personer ikke er fundet og udleveret senest den 5. September d. A. udtager Værnemagten af Odense Bys Borgere 10 Personer, som holdes indespærrede som Gidsler, indtil de skyldige er fundet.

Odense By idømmes en Bod paa en Million Kroner for de Uroligheder, som har fundet Sted. Dette beløb udbetales til Værnemagten inden 5 Dage.

I Odense By indføres der skærpede Færdselsforbud. Forlystelser og Restaurationer skal holdes lukkede.

Saafremt der paany maatte finde Uroligheder Sted, vil der blive gennemført skærpede Forholdsregler.

Duplikeret i Elektrikernes Fagforening Afdeling 1
til Orientering for Afdelingens Tillidsmænd.

Med kamr. Hilsen — P. B. V.

Arne Petersen.

Undtagelses- Tilstanden

Bekendtgørelsen fra den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark

Kl. 4,10 Søndag Morgen udsendes følgende gennem Ritzaus Bureau:

DE sidste Begivenheder har vist, at den danske Regering ikke mere er i Stand til at opretholde Ro og Orden i Danmark. De af fjendtlige Agenter fremkaldte Uroligheder retter sig umiddelbart mod den tyske Værnemagt. Jeg proklamerer derfor i Henhold til Artiklerne 42—56 i Haager Landkriksordningen den militære Undtagelsestilstand i hele Danmark.

Med øjeblikkeligt Varsel anordner jeg følgende:

1) Embedsmænd og Funktionærer ved de offentlige Myndigheder og Institutioner skal loyalt fortsætte med at opfylde deres Embedspligter. De skal efterkomme de Anvisninger, som bliver givet af de indsatte tyske Myndigheder.

2) Sammenstillinger og Ansamlinger af mere end 5 Personer paa Gaden og paa offentlige Steder er forbudt, ligesom alle Forsamlinger, ogsaa de ikke-offentlige, er forbudt.

3) Lukketiden fastsættes til Mørkets Frembrud. Fra dette Tidspunkt er ogsaa enhver Trafik paa Gaden forbudt.

4) Enhver Afbenyttelse af Post, Telegraf og Telefon er indtil videre forbudt.

5) Enhver Strejke er forbudt. Opfordring til Strejke til Skade for den tyske Værnemagt fremmer Fjenden og straffes i Reglen med Døden.

Overtrædelse af ovenstaaende Bestemmelser vil blive straffet ved de tyske Standretter.

Mod Voldshandlinger, Sammenstillinger o. s. v. vil der hensløst blive gjort Brug af Vaaben.

Enhver Borger i Danmark, som efterkommer denne paa folkeretligt Grundlag hvilende Krigslov, tilsikres Personens og Ejendommens Beskyttelse i Henhold til Loven.

Den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark.

Ministeriet traadt tilbage

*Indgivet Demissionsbegæring
og ophørt at fungere*

Officielt meddeles:

MINISTERIET SCAVENIUS har den 29. August til Kongen indgivet sin Demissionsbegæring og er straks ophørt at fungere.

Administrationen i Ministerierne og Generaldirektoraterne ledes indtil videre af vedkommende Departementschef, Generaldirektør eller Direktør.

Opfordring til Ro og Besindighed

Forinden Ministeriet traadte tilbage, har det afgivet følgende Udtalelse:

I denne for vort Land saa alvorlige Time ønsker vi paany at opfordre Befolkningen til at udvise Ro og Besindighed. Særligt er det os magtpaaliggende at udtale, at vi forventer, at alle Statens Tjenestemænd i den forhaabentlig korte Tid, Undtagelsestilstanden vil vare, forbliver paa deres Post og under deres Ansvar som Tjenestemænd fortsætter deres Gerning til bedste for Land og Folk, saaledes at det søges undgaaet, at der opstaar Gnidninger mellem Statens Organer og de tyske Autoriteter, der i Kraft af Krigens Love og den erklærede Undtagelsestilstand midlertidig har en særlig Myndighed at udøve.

To officielle meddelelser i Social-Demokraten den 31. august 1943.

På kontoret var vi langtfra rolige, noget nervøse for udviklingen, men vi forsøgte at få alt til at gå så normalt som muligt. Kontoret var åbent på de sædvanlige tider. Der kom bare næsten for mange kolleger for at høre, om vi skulle vide mere end de selv. Det kunne være uheldigt at være for mange, hvis der kom uvelkomne gæster.

For at konsolidere lidt — i tilfælde af overraskende besøg — adresserede vi et hold kuverter til samtlige medlemmer og to hold kuverter til vore tillidsmænd. Sammen med nødvendigt papir blev det anbragt på sikre steder ude i byen. Heldigvis blev der ikke brug for noget af det. Flere af vore tillidsmænd var informerede.

Trods undtagelsestilstanden havde vi tillidsmandsmøde søndag den 5. september — vi havde indkaldt før den 27. august — og tillidsmændene kom. Det blev vist det bedst besøgte møde i afdelingens historie. Fraset et par tillidsmænd var alle klubber repræsenteret. Vi havde i øvrigt besøg af formanden for Århus afdeling, Robert Svane (amtsborgmester 1970). Han var i byen i anden anledning.

Mødet havde bl. a. afdelingens 50 års jubilæum på dagordenen, og vi skulle have et billede af tillidsmændene. Det fik vi også, men fotografen var ikke helt stolt. Han skulle helt ud på gaden for at få alle med på billedet. Nå, heldigvis kom der ikke ubudne gæster, og alle slap godt hjem.

Tillidsmandsmødet den 5. september 1943 trods tyskernes mødeforbud.

Jubilæumsfesten blev udsat. Der var kun reception på selve dagen, men sikke da en dag. Så at sige alle organisationer inden for fagbevægelsen hilste på. Også Installatørforeningen var repræsenteret. Det blev en stor dag med et hav af blomster og gaver.

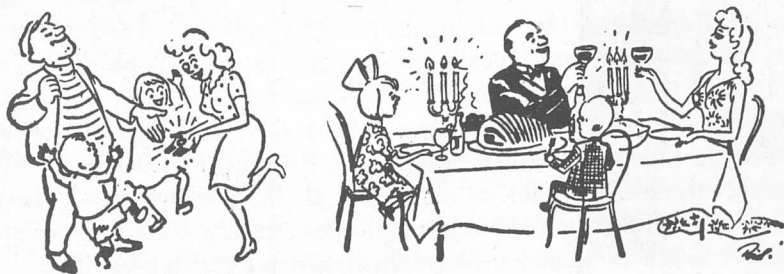
Oktobergeneralforsamlingen måtte vi aflyse på grund af mødeforbudet. Vi sendte derfor alt ud til urafstemning — 1355 stemmesedler — men der kom kun 25 pct. retur. Det var unormalt. Mange påstod da også, at de ikke havde fået noget brev — og det var jo muligt i de dage. Beretning og regnskab blev godkendt, og alle valg var genvalg.

Tyskerne slækkede lidt på de strenge restriktioner, og så holdt vi en ekstra generalforsamling den 28. november. Her gjorde vi rede for det forløbne halvårs arbejde.

1944 Overenskomstforhandlingerne var den rene parodi. Installatørerne tillod sig den uartighed slet ikke at møde til forhandling i „Fællesnævnet“. — De sendte kontorchef Åge Schiott — han skulle bare sige nej til alt. Det var et nummer for groft. Vi krævede og fik medhold, der skulle være reel partsforhandling. — Reel! Hele installatørforeningens bestyrelse mødte op og sagde et fuldtalligt nej til alt. — Jo, det var forhandling!

Derefter tillod forligsnævnets formandsskab sig den flothed at forhøje dyrtidstillægget til alle med 5 øre — fem øre — vi opfattede det som en fornærmende almisse.

Tegneren Herluf Bidstrup, den gang ansat ved Social-Demokraten, tegnede da også en hel serie med 5-øren som emne. — Her de to sidste billeder.

Som arbejdsgiverne tænker sig arbejdernes levevilkår forbedret efter 5-øres tillægget.

Den flotte jubilæumsfane fra 1943. Fanestangen er tæt besat af sølv-faneplader skænket af forskellige klubber.

Distriktsklubben havde startet en fanefond med det formål, at alle klubberne i fællesskab skulle give afdelingen en fin jubilæumsfane. Det var sket ved salg af 10 øres mærker til medlemmerne, og de indkomne 1216 kroner blev indbetalt til jubilæumsfonden, der nu var på 17.000 kroner, også indbetalt gennem et 10 øres kontingent gennem en årrække.

Det vakte nogen morskab på generalforsamlingen, da bestyrelsen foreslog, at eventuelt overskud fra festen skulle indgå i en byggefond — fortsat med 10 øre i kontingent, men det blev vedtaget, og dermed var grunden til Olgasborg lagt. (Vi vidste naturligvis ikke, at det netop blev den ejendom).

Det forsinkede 50 års jubilæum skulle have været afholdt i KB-hallen den 3. september, men vi aflyste igen, denne gang var der ikke nogen tvivl. Vi ville ikke holde den fest, så længe landet var besat.

Af afdelingens 1425 medlemmer var 53 indkaldt til CB-tjeneste, 32 var på skole, 200 arbejdsløse, og heraf havde 52 opbrugt deres understøttelse. Det var noget af en katastrofe for dem, da fagets fortsættelseskasse var lukket fra 1. februar. Lovens bestemmelser var særdeles udviklede. Enten skulle 30 % af samtlige ledige have opbrugt deres understøttelse, eller også skulle fagets ledighed have oversteget fagets normalledighedsprocent i mindst 4 måneder indenfor de sidste 12 måneder. Normalledigheden i vort fag var 24 % — men den aktuelle ledighed var „kun“ 11,3 %, så der var jo ligefrem „god beskæftigelse“! (Fagbladet april 1944).

Fortsættelseskassens lukning medførte bitterhed. Naturligt nok mest hos de kolleger, der nu skulle gå den tunge gang til socialkontorerne. Ingen kolleger ville til Tyskland. Der havde vi kun 20 medlemmer. — Her ser man igen et bevis på fagets store arbejdsløshed gennem mange år. Hvad med „De gode gamle dage“?

Uroen steg landet over. Frikorps Danmark og Schalburgkorpset var forhadte overalt. Sabotagerne tiltog i stadig større omfang.

Den 25. juni kom „Værnemagten“ påny med nye skarpe forholdsregler. Spærretid fra mørkets frembrud. Igen forbud mod forsamlinger og møder af enhver art. Det medførte spontane folkestrejker landet over. Så at sige alle gik hjem. Fabrikker, arbejdspladser og butikker lukkede.

Nazi-butikker blev plyndrede og ødelagte, nogle brændt. Ungdom tændte bål på gaderne. Alene i København var der mere end 1000 bål.

Tyskerne hentede forstærkning til byen. Kanoner blev kørt frem i flere gader, og de skød. De var helt desperate. De henrettede 8 sabotører. Fejlagtigt meddelte radio fra Sverige og England, at fagbevægelsens ledere var blevet arresteret. Det blev det ikke bedre af — tvært om.

Så lukkede tyskerne af for vand, gas og lys til København. Der blev svaret med endnu kraftigere sabotage.

De få dage fra fredag til mandag morgen den 3. juli kostede 88 døde og 670 sårede civilpersoner alene i København. 60 af de sårede døde af kvæstelserne. — De tyske tab er ukendte.

Tyskerne måtte give op, de indgik på forlig, lukkede op for lys, gas og vand og ophævede mødeforbud for forsamlinger på indtil 500 personer. I løbet af mandagen gik arbejdet så småt igang igen.

En del af de retlinede arbejdsgivere betalte for disse strejkedage (protokol 31. oktober 1944).

Mandag den 2. juli kom Svend Hansen ikke på arbejde, men han var lovlig undskyldt. Han var „sat i spjældet“ på Alsgade skole. — Vand, brød og tærsk! Vi vidste ikke hvorfor, så vi fik travlt med at „revidere“ hans kontor og hjem — at der ikke var farlige ting der. Han var taget for at pille et illegalt blad op på gaden — klarede han sig med — men han havde fået god motion. Først med hurtigløb foran et par cyklende hipoer, som ikke var nået at komme med til Tyskland eller fronten. Senere fik han lidt „gymnastik“ på skolen i en uges tid bag lås og slå. — Nå, heldigvis gik det godt, han kom tilbage i god behold.

Blågårds Plads fyldt med bunkers 1944.

Bunkersanlæg og luftværnssirener gav os en hel del arbejde i 1943—44, men også her måtte vi slås for så at sige hver en øre. Vi måtte gennem en hel række voldgifter, før der var en pris, som arbejdet kunne udføres for.

Så fik vi en ny „stor“ lønforhøjelse fra 1. september — hele 9 øre til de, der havde 165, gradueret ned til 0 for de der havde 250 øre eller derover pr. time. Afdelingens gennemsnit på akkord var 289 og på timeløn 209 inkl. dyrtidstillæg pr. time. Dyrtidstillægget var nu 50,15 øre pr. time.

Den tiltagende sabotage medførte, at tyskerne satte det danske politi helt ud af spillet, og op mod 2000 af dem, de fangede, blev sendt til fangelejre i Tyskland. Samtidig truede de hele befolkningen med, at al „opsætsighed“ ville blive straffet meget hårdt. Man ville ikke vige tilbage for at deportere hele arbejdspladser. Det gav ikke mere ro — tværtimod medførte det nye strejker og mere sabotage landet over.

1945 Overenskomsten blev sluttet med et tillæg på 5 øre pr. time — også på akkord. Dyrtidstillægget steg til 58,15 øre pr. time (under 23 år 5 øre mindre). I august måned steg dyrtidstillægget igen 15 øre.

Lærlingelønningerne stod fast 15, 19, 23, 26 og 31 øre pr. time plus dyrtidstillægget på nu 22 øre.

Afdeling 1 havde pr. april 250 arbejdsløse og ca. 400 på arbejdsfordeling i ca. 100 firmaer. Fordelingsgodtgørelsen steg til 17,35 kr. pr. dag. Kontingentet var nu 4,65 kr. pr. uge. Arbejdsløshedsunderstøttelsen var graderet fra 6,50 til 10,00 kr. pr. dag plus 60 øre pr. barn pr. dag. Der var mulighed for huslejhjælp indtil 60,00 kr. pr. måned, og når den ordinære understøttelse var opbrugt, kunne man søge kontingenthjælp. I Tyskland var der kun 9 mand fra hele forbundet plus et par stykker, som vi havde slettet.

Klub AEK var nedlagt i 1944, men nu krævede 165 ledige medlemmer med underskrift at få den genoprettet. Vi indkaldte til møde om det, men der mødte kun 37 kolleger, og de blev enige om, at bestyrelsen klarede anvisning og alt andet godt nok til, at man ikke havde nødig at have en AEK.

4. maj 1945 havde vi en ordinær generalforsamling, som deltagerne sikkert aldrig vil glemme. Der var godt besøg, god stemning, og vi var nået til punkt eventuelt, da buffist Beck kom stormende ind og erobrede talerstolen. „Der er fred — vi er fri“, råbte han ud over salen, „Tyskerne har kapituleret“! Salen i Rømersgade er sikkert aldrig, hverken før eller siden, blevet tømt så hurtigt. Salen var tom, inden dirigenten fik ringet af med klokken. Alle skulle hjem, og sikke da en aften og nat, vi alle fik.

Tyskerne rejste hjem — men det var ikke alle, der rejste på første klasse.

Så kom besættelsesårenes efterveer — udrensningen, men det var lige ved at gå over gevind, da de såkaldte 5. maj-kæmpere og andre tilsyneladende skikkelige mennesker skulle vise deres nationale sindelag.

Mange steder — også i afdeling 1 — gik nogle så vidt, at de ville have ekskluderet og straffet alle, som havde arbejdet i Tyskland. Gassen gik dog lidt af ballonen, da vi oplyste på et særligt møde i Rømersgade, at flere af de skarpeste angribere havde været særdeles ivrige arbejdere for tyskerne her i landet. Nogle havde været med til at installere danske fangelejre — bl. a. Frøslevlejren — og tjent 400 til 500 kroner om ugen på en masse overarbejde, som de havde nægtet at afspadsere, på trods af loven om forbud mod overarbejde. Nu kom de til det. Det drejede sig om ca. 20 mand, som blev frataget ret til hjælp i op til et par måneder, før de fik understøttelse. Efterhånden faldt der lidt ro over sindene. Der blev indstillet 3 mand til eksklusion, men de forsvandt ud af faget. En del blev slettede, nogle blev senere genoptaget med særlige forbehold, som de måtte underskrive på. De fleste gled dog ud af faget, de havde svært ved at klare sig.

50 års jubilæet måtte vi udsætte igen. Denne gang på grund af varemangel, bl. a. øl og sodavand. Der var også vanskelige transportforhold. Der var 24.000 kroner i festkassen, det skyldtes naturligvis de mange udsættelser.

„Elektroinstallatør-Sammenslutningen“ var en ny forening for 110 installatører, som hidtil havde været i „Jernet“ eller med særoverenskomst. Vi hjalp til med at skabe foreningen ved at give installatør Egil Langkjær adresserne på dem med vor anbefaling.

Nørrevold-installatørerne med formanden installatør Carl Adamsen i spidsen var rasende på os. Vi morede os dejligt, for vi havde fået en bedre overenskomst med ES den 11. september 1945. Mindsteløn 165 øre plus dyrtidstillæg. Lærlinge begrænsning — 1 for 2 svende. 2 for 5 svende. 3 for 10 svende.

Vi fik et dejligt brev fra Norge. I de sidste 2—3 krigsår var det lykkedes for os at sende pakker med konserves til Oslo. Vi fik tilskud fra mange sider og illegal forsendelse ved hjælp af vor kollega Harald Jensen, der havde gode forbindelser i Ålborg havn og i Oslo. Han var selv ansat i havnen og havde forbindelse til Oslo-elektrikerne under hele krigen.

1946 blev et af de gode år trods 4 ugers strejke. Færre arbejdsløse end i mands minde, der var faktisk ingen. Arbejdsfordelingsloven og lov om forbud mod overarbejde var ophævet — det sidste var vi ikke helt tilfredse med, det var ikke der pengene skulle tjenes.

Afdelingens 50 års jubilæum kunne endelig fejres med 2½ års forsinkelse, og så havde vi endda store vanskeligheder med arrangementet.

Aftenunderholdning og bal skulle foregå i selve KB-hallen, og det var i orden. Meningen var, at der skulle være fælles middag for de 2300 deltagere på den store træningsbane, middagen var bestilt og der var endda lavet bordkort for klubber m. m., men så blev den hal beslaglagt og belagt med lettiske flygtninge. Der var ikke noget at gøre, så vi måtte gå over til, at vi i stedet for gav hver kollega et bonhæfte på ialt 15 kroner, som kunne bruges efter behag i restaurationen.

Det var også galt med øl og vand på grund af rationering, men det blev klaret. Vi appellerede til bryggerierne og vi fik rigeligt. Restauratøren havde undervurderet købelysten hos de 2300 deltagere. Han måtte have flere taxa i fast rutefart til andre restaurationer for at dække madbehovet.

Det var en dejlig fest. Efter velkomsten kl. 15.30 søndag den 17. marts var der først faneindvielse, og så holdt H. C. Hansen — senere statsminister — festtalen, som blev transmitteret i radioen.

50 års jubilæum i KB-hallen med 2½ års forsinkelse og 2300 deltagere.

Der var gæster fra Norge og Sverige, fra LO og en lang række organisationer, og enkelte af de venner, vi havde fået blandt andet på LK-NES og i Kooperationen.

Underholdningen var flot. Kgl. skuespiller Holger Gabrielsen, Gerda Gilbo, Wandy Tworek med sin pianist Ester Vagning og så vort eget frikvarter med „Den Gyldenblonde“. Harald Christensens 30 mands orkester åbnede festen med „Elektrikernes Jubilæums-march“ — komponeret til lejligheden af Sigfred Stockmar — og den gjorde lykke. Det var en rigtig jubilæumsfest, og det blev sent — eller rettere tidligt, før de sidste gæster fandt hjem igen.

Jubilæumsfesten balancerede med 36.501 krone, da alt var betalt, og så blev resten — 10.238 kroner — grundlaget for den tidligere vedtagne byggefond.

Den ordinære generalforsamling den 9. maj var besøgt af godt 500 kolleger. Genvalg og desuden valg af 24 delegerede til forbundets kongres. Overenskomstforhandlingerne var bristet, og vi havde sendt strejkevarsel.

Det var den første generelle strejke i vort fags historie — fra tirsdag den 23. april 1946. Vi var særdeles flinke. Vi holdt radio og alle særoverenskomster fri. Det var installatørerne forargede over, de var bange for at miste kunder, men det var installatørerne, vi vendte strejken mod — særligt mod københavnerne med deres formand Carl Adamsen i spidsen.

Med afdelingsfaner og orkester drog over 400 strejkende elektrikere i skoven.

Klubbernes morsomme strejkebannere var med på hele skovturen.

Strejken gik sin gang for små 800 af afdeling 1's medlemmer, og der var dejligt vejr at holde fri i — havevejr. Understøttelsen var 10 kroner pr. dag, og ekstrakontingentet kun 10 kroner pr. uge for arbejdende.

Strejken varede kun til den 20. maj, så kom vi på talefod — sådan da! Vi fik 6 øre til timelønnen og nedsat udvalg til omredigering af priskuranten. Her tjente vi 6—7 % (arbejdsudvalg: Inst. Esper Clemmensen og Arne Petersen). Ellers var det ikke det store sus, selv om vi fik 6 øre mere end de fleste fag i den omgang. Det vigtigste var, at strejken ligesom rensede luften. Forhandlingsklimaet blev bedre i hvert fald i nogen tid.

Strejkeskovturen den 16. maj bør nævnes. Godt 400 kolleger samledes med musik og faner plus strejkebannere på Triangelen, og så kørte vi med tre sporvognstog ad Bernstorffsvej til Dyrehaven. Her ventede en stor vogn med forskellige „befugtninger“, som blev godt modtaget, og med vognen i spidsen gik turen gennem skoven til „Peter Lieps Hus“, hvor vi nød de medbragte „klemmer“ og „halve aber“ (fire om hver) — men øl og kaffe blev dog leveret fra restaurationen. Så en tur i skoven til forskellige konkurrencer med præmier. Også her blev der kigget nærmere på de gode sager i den medfølgende vogn, medens vi nød det dejlige vejr.

Til dagen havde flere af kollegerne lavet gode viser. Følgende havde Larsen Høegh (den skriftkløge) skrevet under navnet krøltop. Visen gjorde stor lykke hos de mange kolleger.

Mel.: Juppi Jah —

Se, i skoven er vi alle kommet ud
for at se den i sit lysegrønne skrud,
Vi er mange — gamle, unge —
og vi bruger hver sin tunge
for at følge her vor formands glade bud.
:: Med et Jah, Jah, juppi, juppi Jah ::
Vi er mange — gamle, unge —
og vi bruger hver sin tunge
for at følge her vor formands glade bud!

Generalforsamling har vi nylig ha't,
der var tale her for både dit og dat,
mellem dem, der var lidt effen,
kan vi bare nævne Steffen,
men der var en del, der druknede i pjat.

Diskussionen, den blev sommetider hed,
og det hændte så, at Arne han blev vred,
til den hele, store klynge
sa' han ord, vi ej kan synge,
men han kunne altså også gi' besked.

Vi har længe haft forhandlinger i gang,
drøftet underklassens strenge nød og trang.
De skal lønnes, de der slæver,
og vi derfor alle kræver
her et hensyn, som der ikke gælder rang.

Men se „Adamsen og fæller“ sagde nej,
det går ikke mer' ad denne brede vej,
for se „Schiott“ har lavet talen,
og den er ej spor af valen,
den si'r bare, at det ikke rager mig.

Så fik hver mand en daler til hjemrejsen, det var ikke til at komme samlet hjem. Vi var for tæt på „Bakken“, men det var en god skovtur.

Vi tiggede tomme flasker på afdelingens generalforsamling den 12. november. Næsten alt var rationeret endnu — også øl. Derfor havde „Byggefagenes Samvirke“ oprettet et kooperativt øldepot, som så skulle skaffe øl til arbejdspladserne. Flasker var ikke til at købe, og ingen øl uden flasker, derfor blev der tigget i alle fagforeningerne. Der kom da også så mange tomme flasker, at der kunne sælges fyldte på byggepladserne. Desværre fik ølforretningen en krank skæbne; den gik fallit og måtte sælges.

1947 var også et godt arbejdsår uden ledighed. Året blev bemærkelsesværdigt ved færre faglige sager end normalt, men det var sikkert en tilfældighed, for Adamsen og hans fæller havde ikke forbedret sig.

Vi havde en kedelig retssag. Poul Berthelsen, der så ofte havde gjort sig ufordelagtig bemærket, havde anlagt sag mod forbundet, fordi vi i afdeling 1 havde nægtet ham optagelse. Vi havde nægtet ham optagelse, fordi han ikke ville meddele os, hvad han havde foretaget sig, fra han kom hjem fra Tyskland, hvor han var chef-elektriker, udsendt fra et dansk firma. (Det skulle vi jo have oplysning

I skal læng're ud i mørket, det er vist,
selv om nogen synes, det er rædsomt trist.
Vi vil tage par'graf fjorten!
Vi vil også have skjorten! —
Men det gælder, hvem der retten får til sidst.

For vi stoler nu på vore raske mænd,
de kan også gi' på tuden her igen!
og når slaget det skal falde,
står vi bag dem, en og alle —
det er også nogle stoute, raske mænd.

Skal vi ikke ta' dem alle i et bundt,
det bli'r drøjt at tage hele raden rundt,
og som tak for det, vi skyldte,
vil vi alle sammen hylde
dem med hurra! der kan lyde vidt og rundt.

curly whig

Hjem til mor.

om i h. t. vore love). Han var i øvrigt slettet for stedse af arbejdsløsheds-kassen for tidligere forseelser. Han vandt retssagen og fik 1000 kroner i erstatning, hvorefter vi måtte optage ham i fagkassen. Tid efter anden kom vi også til at optage tidligere „Hipoer“ o. a., der havde udstået deres straf, men de forsvandt ret hurtigt igen.

Med Postforbundet fik vi en grænsestrid, som kostede afdelingen ca. 50 medlemmer. Ved langvarige forhandlinger med ministeriet havde vi fået en ordning, således at de fleste af vore medlemmer ved etaten blev tjenestemænd. Straks krævede postforbundet dem, og vi kom altså til at aflevere.

Radiomontørerne var også vanskelige at holde sammen på, alt for mange sletninger. Deres klub blev nedlagt, og de resterende radiomontører tilsluttet Distriktsklubben.

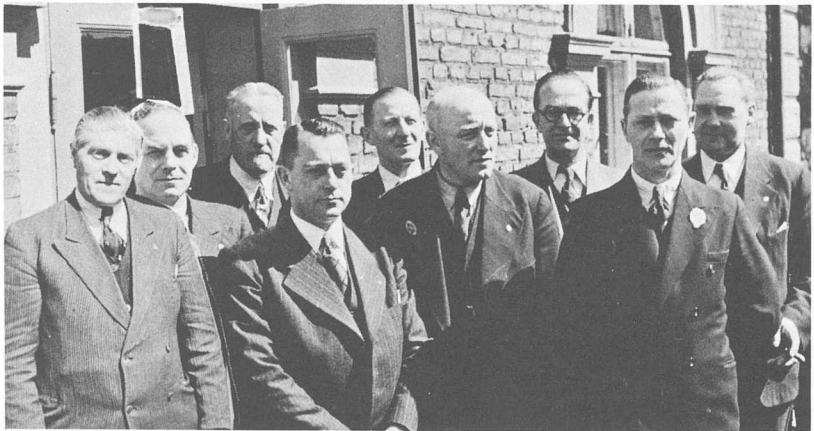
Lønforhøjelse. — Vi tre på kontoret fik 15 kroner til 140 kroner pr. uge plus dyrtidstillæg. Det svarede stort set til akkordfortjenesten ude i byen — måske lige i overkant, men vi fik jo intet for overarbejde.

Motorcyklekørsel havde i mange år været forbudt i København, men så havde hovedbestyrelsen med 11 stemmer mod 4 — på forslag fra Odense afdeling og efter forhandling med Installatørforeningen

— truffet en aftale, hvorefter der skulle betales 18 øre pr. kørt km på eget køretøj. Aftalen vakte stor harme i København. Berettiget, for på den tid var det usund konkurrence — mange havde end ikke råd til at anskaffe sig en cykel.

Oplysningssektionen havde som altid tilrettelagt en del forskellige kurser og møderækker, og Distriktsklubben tog sig af priskurantkurserne. En lille detaille fra julefesten kan måske have interesse. Vi havde som altid i god tid engageret de nødvendige kræfter for at gøre festen så morsom som muligt for både børn og voksne. Til at lede børneballet i 3 timer havde vi aftale med fru Anna Bynk-Christensen, som kom med ikke mindre end 11 udklædte nissebørn — og hold så fast — det kostede i alt 155 kroner! — Ja, så fik nisseungerne selvfølgelig en godtepose ligesom de øvrige ca. 600 børn. Der var omkring 1400 deltagere.

Klub Guldnålen skal have et ord med på vejen. Den blev startet af Holger Esberg den 22. februar 1936, med det formål at holde sammen på de kolleger, der fik guldnålen for 25 års godt medlemskab, ved selskabelige sammenkomster og møder af upolitisk karakter. Klubben blev meget populær. Afdelingsbestyrelsen indkalder fortsat de kolleger, der skal have nålen, til en lille sammenkomst, hvor det selvsagt kan gå muntert til, når højtideligheden med overrækkelsen af nålen er overstået. Så snakkes der om de „gode gamle dage“. Se på dette foto, det er ikke ganske til at stole på.

*Antonsen (tv.) fik sin guldnål — selv om billedet er „fup“.
(Foto i fagbladet maj 1940).*

Vor kollega, længst til venstre, er nemlig sat ind i billedet senere, og det har sin egen historie. Theodor Antonsen, medlem 502, havde glemte dagen, så han blev en smule forvirret, da han senere fik sit eksemplar af billedet. Han kom op på formandskontoret og fortalte en bedrøvelig historie om, at han havde tabt sin guldnål. Da vi så drøftede aftenens forløb, var han først meget tavs, men så udbød han til sidst: „Jeg bliver tosset. Jeg kan ikke huske et klap af det. Vi var et par stykker, der den dag var taget lidt i byen. Jeg husker alle de steder, vi var. Jeg har også kontrolleret det bagefter, men jeg kan slet ikke huske noget om, at jeg var her“. — Theodor blev vel nok lykkelig, da han fik forklaringen og sin guldnål.

1948 viste, at vi nu var 1532 medlemmer. Fortsat ingen ledige, men alligevel var det vanskeligt at hæve lønningerne. Overenskomstforhandlingerne gav 7 øre til timelønningerne. Dyrtidstillægget steg med 4 øre til 95 øre og i september til 100 øre pr. time.

Lønnen i afdeling 1 på timeløn var — i h. t. statistikken — 222 øre plus dyrtid. På akkord 279 plus dyrtid. Akkordprocenten var fortsat alt for lav — kun 30 %.

Der fremkom mange nye byggemetoder og nye materialer, så der var meget at gøre i priskurantudvalget, og det var svært at følge med, for alt for mange problemer måtte afgøres ved voldgiftskendelse.

Vi troede, at landarbejdets tid var forbi, men det viste sig, at der rundt om alligevel var steder, der ikke havde fået strøm — og så var der igen lidt af det gamle humør, hos de svende, der blev udsendt. Se bare denne lille vise, som blev til et sted på landet i Nordjylland.

NÅR ENDEN ER GOD!

At udbedre skader vi har forvoldt
hører med til elektriker-færdigheder,
meget har en elektriker klaret stolt,
blot han i hitte-på-som-heder leder.

Når uheld skal være, kan alting ske,
jeg tabte et stemmejern så uheldigt,
at den ovale polerede ramme på et W C,
blev skamferet noget så vældigt.

Uheldet skete på en bondegård
langt, langt ude på landet.
Har man ide om, hvor sagerne står,
kan der altid findes et eller andet.

På en hylde i en kalveboks
og i et rum nær kornmagasinet
fandt jeg farvepulver, politur og voks,
snart var fordybningen udfyldt og klinet.

Det blev skam fint, da jeg fik det klaret,
slet intet at se — det var prægtigt —
med omkring 30 graders varme, har jeg senere erfaret,
klæber remvoks noget så nederdrægtigt.

899

1949 Nu 1664 medlemmer, ingen ledige. Pristallet var steget til 310, så vi fik 5 øre til 105 øre pr. time. Der var fortsat rationering på mange ting. Der skulle bruges tekstilmærker til arbejdstøj, og det var vanskeligt at få mere end et sæt — bare til et par arbejdsbukser skulle der skrives et ansøgningskema, der sammen med forbrugerkortet skulle indleveres til afdelingen, som så med anbefaling videresendte det til forbundet, som derefter søgte at fordele retfærdigt i h. t. den mængde, der var stillet til rådighed for elektrikerne, og så kom den eventuelle tilladelse retur samme vej — uhyre snedigt! Cyklegummi var det om muligt endnu vanskeligere at få fat på.

Apropos bukser! To af vore ældste medlemmer nr. 2 Albert Humble og nr. 3 Lars Christensen var perlevenner, men i diskussioner havde de altid hver sin opfattelse, og især var Humble opfindsom med de små drillerier. En dag — det har vel været midt i fyrrerne — fortalte Lars Christensen, at han skulle hen og se på nye arbejdsbukser. Først lidt diskussion om, hvad han skulle med dem, og så fortalte Humble, at han i et vindue havde set et par til 2 kroner og 85 øre — fine bukser. Stor diskussion, protest. Så indrømmede Humble, at det var damebukser med blonder og klap med bånd både for og bag. — Uf! Latter.

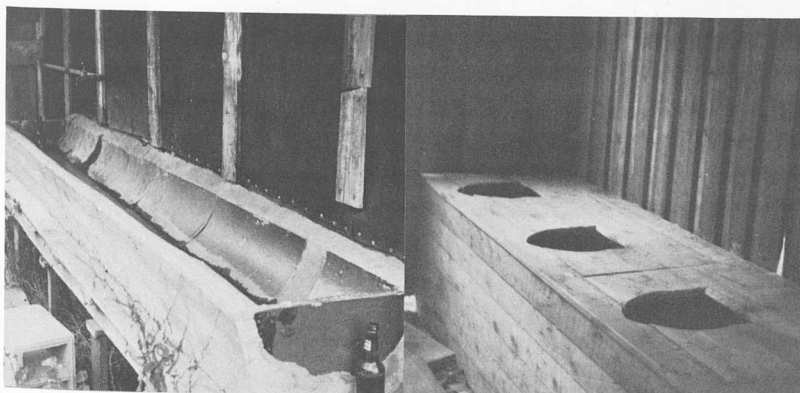
Til brug for priskurantarbejdet havde vi i 1945 påbegyndt direkte samarbejde med afdelingsbestyrelsen i Malmø, senere også i Stockholm og i Oslo. Vi drog direkte sammenligninger ved at opmåle og udregne efter samme tegninger med samme art materialer. Lejlighedsvis også ved møder. Det samarbejde var gået i stå under be-

sættelsen, nu blev det genoptaget til gavn for os alle. Vi udvekslede også erfaringer vedrørende organisationsmøder, voldgifter, overenskomstforhandlinger o.s.v.

Afdelingens kontingent var nu 475 øre pr. uge. Heraf gik de 50 øre til byggefonden, der var på 62.000 kroner. Afdelingens tre funktionærer fik lønforhøjelse til 160 kr. pr. uge plus dyrtidstillæg.

Den samlede bestyrelse for afdelingen passede den 12. juni en ret sjælden mærkedag, idet de den dag havde været i bestyrelsen i 10 år. De bør derfor nævnes her. Det var bestyrelsesmedlemmerne Harald Svendsen, Sofus Andersen, Åge Wilhelmsen og Adolph Dalberg Clausen. Kasserer Henry Gonnsen, næstformand Svend Hansen og formand Arne Petersen.

Sanitære forhold på byggepladserne havde i lang tid været til stor irritation på grund af de fortsat elendige forhold, som vi aldrig fik rettet på ved overenskomstforhandlingerne. Ved besøg i Norge og Sverige havde vi konstateret, at de var langt forud for os. Vi kunne ikke klare det problem alene, så vi rejste derfor spørgsmålet i „Byggefagenes Samvirke“, og så blev problemerne rejst i alle byggefagene på samme tid, og vi førte en ret voldsom kampagne med artikler, fotos og angreb såvel i pressen som i fagbladene. Vi holdt bl. a. et stort pressemøde med lysbilleder, som viste forskellen mellem de danske og øvrige nordiske byggepladser. Kampagnen kørte i et par år — dengang — og vi opnåede helt hæderlige resultater.

Sanitære forhold sidst i 40'erne. Tv.: Moderne „vaskeindretning“ — som regel var der slet ingen. Th.: Ganske vist et treleder lokum, men alligevel et af de bedre, for ofte var der kun en planke i forkanten.

Disse fotos er kun et enkelt bevis på de elendige forhold på byggepladserne. Dertil kom, at de små fag slet ikke havde skurplads. De måtte tinge sig ind hos de større fag, som i øvrigt havde nogle elendige rønner som skure i langt de fleste tilfælde. Borde og bænke uden rygstød var ofte af ru brædder. Skab? Der var et søm eller to på væggen! Varmekilde en gammel kakkelovn. Lys en gammel petroleumslampe, som regel var den privat. Vaskeplads? Under en koldtvandshane på pladsen, hvis man da ikke kunne varme lidt vand på kakkelovnen. De fleste tog da også hjem uden eller med nødtørftig klatvask. Det er rent ud sagt utroligt, at man fandt sig i det gennem så mange år, men her havde den store arbejdsløshed gennem næsten 50 år sin store andel. „Er De utilfreds? De har jo ret til at søge Dem noget bedre“! Den gode beskæftigelse blev vor forbundsfælle, men det var ikke nogen let opgave.

1950 1. maj samledes vi som sædvanlig — fraset enkelte år — og så gik vi med faner og pyntede vogne i sluttet trop til fest i Fælledparken. — Det er på sin vis kedeligt, at den skik er faldet bort, for der var noget festligt over det.

1. maj. Alliances vogn i spidsen for elektrikerne. Sv. Aage Bendtsen passer standen.

Alle mand i arbejde fraset ca. 20 radioteknikere. Lønningerne var begyndt at stige, og der var også mere akkordarbejde. Statistiken viste timeløn 247 øre plus 110, og akkord 348 øre plus 110. Ved overenskomstforhandlingerne fik vi 11 øre. Særoverenskomsterne fik op til 40 øre mere, men de var også kommet bagud. Feriegodtgørelsen steg til $4\frac{1}{2}$ %.

Ved generalforsamlingen den 11. maj blev Alliances tillidsmand, Paul Pedersen, indvalgt i afdelingsbestyrelsen, og Åge Wilhelmsen måtte udtræde efter 11 års samarbejde. Der blev også valgt 25 delegerede til forbundskongressen i Århus 3.—9. september.

Den 18. august fik bestyrelsen et chok. Henry Gonnsen havde været sygemeldt et par gange og var lige kommet tilbage igen, da der ved revision viste sig at være et underskud i kassen på 5.617 kroner. Bestyrelsen måtte straks suspendere ham. Svend Hansen blev tilfornet som kasserer. På den ekstraordinære generalforsamling den 28. september — 362 deltagere — redegjorde Arne Petersen for forholdet og de undersøgelser, der var foretaget i forbindelse med Henry Gonnsens svigten som kasserer. Han havde nu gjort rent bord, og det viste sig, at han havde haft stor kasseangel i op til et par år. Det var klarlagt, at han i lang tid havde regnet med, at underskuddet skyldtes bortkomne mærker eller bilag, som han havde håbet at finde. Det var da også mest sandsynligt, at hovedårsagen skulle findes her, men det var umuligt at finde noget af betydning efter så lang tids forløb.

Redegørelsen sluttede med forslag om at afskrive beløbet, dog således, at Henry Gonnsen fortsat skyldte afdelingen det fulde beløb med pligt til tilbagebetaling, hvis der blev muligheder for det. Han skulle bibeholde sine medlemsrettigheder, men han kunne selvsagt aldrig modtage tillidshverv. Forslaget blev vedtaget med alle stemmer mod en. Henry Gonnsen var meget afholdt, alle var klar over, at han ikke havde beriget sig selv. Ellers var det heller ikke gået sådan. Han havde klaret sig med lån før hver revision — selv ved en uanmeldt revision var det lykkedes, men sidste gang havde han forregnet sig.

Paul Pedersen blev derefter valgt til afdelingens kasserer.

Afdelingen havde nu 1700 medlemmer, kun 10 ledige radiomekanikere, 18 syge og 56 militære. Resten var i arbejde — fraset de gamle kolleger.

Radiomontørklubben var genåbnet. Vi havde 220 radiomontører, hvoraf de 180 havde fået faglig anerkendelse. Nu ville smedene have dem, og de fleste ville gerne flytte, da smedenes kontingent var 75 øre billigere pr. uge. De forsvandt også langsomt men sikkert. Det var takken til afdeling 1, der havde skabt deres organisation.

Den 31. oktober blev Edm. Madsen, tillidsmand i klub DSB, indvalgt i bestyrelsen for afdelingen i stedet for Paul Pedersen, der var blevet afdelingens kasserer.

Funktionærernes løn blev forhøjet til kr. 210,00 plus dyrtid kr. 52,80 pr. uge. Indbetalingen til byggefonden blev stoppet, man ville se hus. Der var 121.000 kroner i fonden. Samtidigt startede vi en dispenibelfond med et kontingent på 10 øre om ugen.

1951 var også et godt arbejdsår for elektrikerne på trods af svigtende byggeri. Afdelingen havde nu 1732 medlemmer, heraf 50 ledige, 40 syge og 80 militære. I løbet af de næste 6—7 måneder faldt medlemstallet dog igen til 1650 ved framelding til bl. a. afdeling 29. Julipristallet 366 medførte, at dyrtidstillægget steg til 150 øre pr. time. Det var fortsat svært at få lønningerne forhøjet i installatørområdet.

Dalberg Clausen havde været syg i lang tid og trak sig derfor ud af bestyrelsen efter 12 års godt samarbejde. Robert Johnsen indtrådte i hans sted den 20. marts.

Byggefonden var nu på 144.000 kroner, og kontingentet blev sat til 25 øre pr. uge — og så købte vi hus. Det blev „Olgasborg“. Pris 650.000 kroner med 130.000 kroner i udbetaling, og ændringer anslået til godt 50.000 kr. (det blev det dobbelte, bl. a. på grund af større krav). Ejendommen bestod af 27 lejligheder, 2 butikker og restaurationen, som vi skulle lave om til kontorer. 225 m² og 100 m² kælder. Vi fik lån på 80.000 kroner i forbundet, og slutsedlen blev underskrevet den 29. december 1951. Vi var ikke fri for betænkeligheder, for købet var langt større, end vi havde ønsket, men vi havde søgt i flere år, og „Olgasborg“ var det bedste, vi havde set, selv om det var en gammel ejendom fra 1908. Resultatet blev da også gode

kontorer og senere til legatfonden „Olgasborg“, der blev en selvejende institution. Det blev et godt aktiv både for afdelingen, og for de medlemmer, der som syge eller gamle får en håndsækning fra fonden. „Olgasborg“ blev indviet den 7. juni 1952.

Olgasborg under ombygning i 1952.

Bestyrelsen på „Olgasborg“ 1952. Stående fra v.: Gunnar Petersen, Robert Johnsen, Harald Svendsen. Siddende fra v.: Edm. Madsen, Paul Pedersen, Arne Petersen, Sofus Andersen. Maleriet forestiller medlem nr. 2 Alb. Humble, malt af vort medlem Chr. Rhode.

1952 begyndte med en ekstraordinær kongres i forbundet på grund af forbundsformand Valdemar Jensens død den 21. oktober 1951. Han var meget afholdt landet over. Den nye forbundsformand blev den mangeårige hovedkasserer Jens S. Pedersen, og sekretær Fr. V. Noll blev valgt til ny hovedkasserer. Derved blev der en sekretærstilling ledig i A-kassen, og hertil valgte man så afdeling 1's næstformand gennem 13 år, Svend Hansen. Paul Pedersen indtrådte i hovedbestyrelsen.

Overenskomstforhandlingerne gav et godt resultat — nemlig at ferien blev udvidet til 3 uger med 6¹/₂ pct. feriegodtgørelse. Akkord-afsavnet fik en forhøjelse på 6 øre — og så blev vi snydt for 6 øre. Industrielektrikerne fik dog de 6 øre. Det stod nemlig i CO-overenskomsten, at alle lønninger skulle stige 6 øre — men det var „faldet ud“ af installatøroverenskomsten, og det havde Jens S. Pedersen ikke set, da han — alene — var hos forligsmanden for at læse korrektur. Sagen gik til afgørelse i „Overenskomstnævnet“. — De 6 øre gav anledning til, at en lille vits blev gengivet i fagbladet:

„Ved du hvad forskel der er på et maleri, en radio og lønforhøjelsen? ? ? ? — Jo, et maleri ser man, en radio hører man, men lønforhøjelsen hverken ser eller hører man noget til“.

Det kom desværre til at passe. Nævnet fastslog med juridisk baggrund: „Hvad skrevet står, er ret at være“. Hvad afdeling 1's medlemmer sagde til det, vil ikke se pænt ud på tryk!

Forbundet havde nu 6884 medlemmer. Heraf var ca. 1700 i afdeling 1, og vi havde ca. 150 ledige. Det var faktisk første gang efter besættelsen, at der var arbejdsløse elektrikere.

Statistikken april 1952 viste timeløn 264 øre plus dyrtid 155 og på akkord 333 øre plus dyrtid. I september steg dyrtidstillægget til 160 øre.

Generalforsamlingen den 8. maj vedtog at forhøje kontingentet til byggefonden til 75 øre pr. uge for at komme ud af gæld, bl. a. lånet på de 80.000 kroner i forbundet. Kontingentet til „Jule- og påskefonden“ blev sat til 25 øre og hjælpen forhøjet til 40 kroner.

Svend Hansens valg til forbundssekretær medførte en kraftig ændring i afdelingsbestyrelsen. Svend fik som tak for de mange års trofaste arbejde i afdelingen et maleri til erindring. Paul Pedersen blev næstformand og Sofus Andersen kasserer.

Alliances tillidsmand Gunnar Petersen blev indvalgt i bestyrelsen — der desuden bestod af Harald Svendsen, Edmund Madsen, Robert Johnsen og formand Arne Petersen.

Tillidsmandsmøde på Olgasborg 1952.

Fra „Elektrikernes hobbyudstilling: Elektriker O. Nielsson fra Horsens med sin samling af medailler.

1953 blev faktisk et festligt år. Vi var nu ca. 1800 medlemmer, og selv om ledigheden svingede fra 40 til 70, var det et godt arbejdsår. Det festlige begyndte med „Elektrikernes hobbyudstilling“ på Olgasborg. Det var afdeling 1's og 29's oplysningssektion, der med Svend Hansen som „primus motor“ tog initiativet. Kolleger fra mange af landets afdelinger deltog i udstillingen, som fik navnet: „Hvad laver du, når du ikke laver noget“? Der var meget forskelligt: Malerier, tegninger, fotos, frimærker, opfindelser som oste-skærer, insektfælde, sommerfugle, ben- og træsløjd, broderier, bogbinderkunst, en stor meget kostbar medaillesamling og m. m. mere. Det var en absolut succes, der burde gentages, selv om det vil blive et nyt kæmpearbejde for arrangørerne. Der var i øvrigt radioudsendelse fra udstillingen, der varede i tre dage.

I årets løb var der mange faglige sager, og der blev stadig flere sager om lærlingeforhold. Dumpeprocenten ved aflæggelse af svendeprøverne var alt for stor. Også installatørforeningens ledelse var klar over, at der måtte ske ændringer. Det skal da også indrømmes, at der tid efter anden blev et helt godt samarbejde på dette område — fraset lønproblemet.

1. maj var også særdeles festlig. Vi fik besøg af Stockholm-elektrikernes sangkor på 25 mand. Da vi gik til Fælledparken, var de i spidsen sammen med fanerne. De sang i parken og gjorde stor lykke.

2. maj blev også festlig, for vi havde stor aftenunderholdning, hvor koret medvirkede. Derefter bal til godt orkester — pris 1½ kr.! Det blev den sidste fest i det gamle „Folkets Hus“ på Enghavevej. Dagen efter blev det lukket, og så begyndte nedrivningen for at give plads til det nye hus.

Afdelingens 60 års jubilæum blev også en stor dag. Reception og mange besøgende med blomster.

Den 24. oktober blev jubilæet fejret ved stor medlemsfest. Festtalen blev holdt af Eiler Jensen, formand for LO. Fin underholdning og bal til ud på de små timer. Lad os da heller ikke glemme afdelingens store årlige julefest i Odd Fellow Palæet —. Om der var besøg? — Jo, det skal siges — der kunne ikke være flere.

I oktober 1953 oprettede afdeling 1 og 29 et sangkor. Det var Paul Pedersen, der tog initiativet, da vi havde haft besøg af elektrikerens sangkor fra Stockholm. Det blev et virkeligt godt sangkor, som vi havde glæde af i en årrække, men så blev tilslutningen for lille, og man måtte desværre opgive at holde liv i det. Sangkorets afholdte dirigent og lærer — organist Svend Madsen — skal have et ord med på vejen. Han var enestående. Fin kammerat og utrættelig som lærer.

Sangkoret 1953.

1954 begyndte med en festdag. Forbundet havde nemlig 50 års jubilæum. Reception og en lille festlig aften for afdelingernes formænd og kasserer i forbindelse med et møde. Gaven fra afdeling 1 og 29 var et smukt „Evighedsur“, der uden optræk af nogen art holdes i gang ved temperatursvingningerne. — Senere fandt Åge Borup ud af, at uret gik ved formandens temperament. Det passer måske, for det gik rigtigt og uden afbrydelse i hvert fald til 1971!

Tre klubber fejrede 50 års jubilæum ved klubfester. Klub Hassel & Teudt den 22., klub Siemens den 24. og klub Kemp & Lauritzen den 25. november. De fleste klubber var i det hele taget festligt indstillet og forsøgte sjældent nogen lejlighed til at fejre en mærkedag.

Klub DSB havde endda sit eget orkester — et ægte skrammel-orkester. Instrumenterne var en gammel lirekasse med indbygget radio-recorder og forud indspillede bånd til lejligheden. Desuden redekamme, mundharmonika, rumsterstang og papkasse-tromme. Det var virkelig morsomt og burde have været i fjernsynet. Desværre gik orkesteret i opløsning — mon det var af mangel på instrumenter.

Klubbernes opfindsomhed var stor, når der skulle festes. Der blev også lavet mange gode viser. Mange er gået tabt, men de resterende

Nogle af DSB's kapel-musici.

burde samles. Tillidsmanden for klub Wintersø — 1360 Sv. Å. Nielsen — lavede til eks. følgende vise til en af de mange klubfester:

Mel.: „Da drengene fandt nøglen“ —

Se, når til dagligdags man rundt i byen lys må sprede
og mase på med hammer, kniv og bidetang,
så skiftevis man puster og skiftevis man sveder,
så går ens tanker tit en smule krebsegang.
Det er slet ikke lige til at leve nu til dags,
når man skal klare lys og kraft og alskens bras,
brandalarm og telefon, neonlys og radion,
man må vær' genial som selve Edison.

Det bør vel nævnes, at overenskomsterne denne gang havde fået en særlig forbedring, idet det var lykkedes at få gennemført en betalingsordning for sogne-helligdage: 25 kroner, og for lærlinge 4¹/₂ krone pr. dag.

Reglerne var noget udviklede, og der var forskellige skønhedsfejl, men det blev da rettet nogle år senere. Desuden havde vi fået en timelønsforhøjelse på 9 øre og nogle mindre tillæg til priskurantene, og overenskomsten var forlænget til 1956.

På forbundets kongres i Ingeniørhuset i august 1954 gjorde elektrikersangkoret stor lykke. Kongressen havde mange problemer og forslag at tage stilling til.

Ved valgene blev afdelingens formand Arne Petersen valgt til forbundssekretær. Harald Svendsen og Paul Pedersen blev genvalgt og Sofus Andersen nyvalgt til hovedbestyrelsen.

Afdelingsgeneralforsamlingen 22. november — 365 deltagere — valgte Paul Pedersen til ny formand. Edvin Olsen, klubformand i fa. Olver, blev næstformand. Arne Petersen fik et smukt maleri som tak for de 15¹/₂ års virke som afdelingens formand. Afdelingen havde nu 2000 medlemmer, og der var kun 6 ledige.

1955 blev et af de roligste år i afdelingens historie, når man ser bort fra de faglige sager. Dem var der som sædvanlig nok af — flest vedrørende nye materialer og byggeformer. Pr. oktober var gennemsnitslønnen i afdeling 1 på timeløn 464 øre og på akkord 563 øre — inkl. dyrtidstillæg 175 øre pr. time.

1956 blev et særdeles livligt år på mere end en måde. Efter et par års forhandling var det endelig lykkedes for os at få indregnet dyrtidstillægget i priskuranterne. Procenttillægget blev indregnet efter fortjenesten i provinsen, og det var en stor fordel for afdeling 1. Dyrtidstillægget på 185 øre blev fastsat til at være 55 %.

Eksempel: $400 + 185 = 585$ øre. — $400 + 55\% = 620$ øre.

Altså ved en fortjeneste på 400 øre tjente vi 35 øre pr. time, men ud over det gik overenskomstforhandlingerne helt i stå, og det medførte, at vi gik i strejke — som alle byggefag og mange andre fag — 19. marts til 3. april. — Så ophøjede regeringen forligsmandens forslag til lov. Installationselektrikerne fik 11 øre, de fleste andre fag og industrien fik 7 øre pr. time, og med nogle få små ændringer blev overenskomsten forlænget til 1958. Der var utilfredshed med regeringsindgrebet, og konflikten medførte ret naturligt et par ekstra generalforsamlinger 25. marts og 7. april.

En blandet opposition i afdelingen — med Poul Berthelsen i spidsen — søgte at udnytte situationen — der var jo kommet ny formand i afdelingen! Begyndelsen var, at der var blevet lidt arbejdsløshed, og så fik han nogle af de ledige kolleger til at skrive under på, at de ønskede klub AEK genoprettet. AEK var nedlagt 12 år tidligere, da en generalforsamling bestemte, at man ikke længere ønskede en stat i staten til at dominere hele afdelingen. Nu forsøgte man igen. Det var Poul Berthelsen, der forelagde ønsket — eller rettere han meddelte, at nu var klub AEK genoprettet, og at man ville tilstræbe et godt samarbejde med afdelingsbestyrelsen.

Ved den ordinære generalforsamling den 3. maj fik vi det første bevis på, at det var „ærligt ment“. Der var pænt besøg — 502 deltagere — og allerede før mødet stod det klart, at Poul Berthelsen & Co. ville løbe storm mod Paul Pedersen og hans bestyrelse. Det var vel sagtens i håbet om at få revance for tidligere — velfortjente — nederlag.

Ove Arlind og Svend Hansen blev dirigenter, og så fik vi den korteste generalforsamling i afdelingens historie. Ove Arlind havde lige netop åbnet generalforsamlingen, da Poul Berthelsen bad om ordet, og i korte vendinger stillede et mistillidsvotum til afdelingsbestyrelsen. Arne Petersen stillede omgående et tillidsvotum, og fore-

slog samtidig, at der kun skulle være én taler for og én taler mod — nemlig Poul Berthelsen og A. P. — og det blev enstemmigt vedtaget.

Poul Berthelsen fik derefter ordet, og som den oratoriske begavelse han var, forelagde han i blomstrende vendinger sin mistillid til en svag bestyrelse og krævede valg af en helt ny bestyrelse. — Arne Petersen hævdede, at man ikke kunne godkende en sådan misbilligelse eller retten til at stille en sådan, da formanden end ikke havde haft mulighed for at aflægge sin beretning — krævede afvisning. Derefter fandt afstemningen sted. Poul Berthelsens mistillids-votum blev vedtaget med 240 stemmer. Arne Petersens forslag fik 237, og der var 4 ugyldige stemmer. — Så sluttede den generalforsamling efter en god times forløb.

Fortsættelsen fandt sted i Odd-Fellow Palæet den 18. maj. Der var mødt 885 kolleger. Dirigenter blev Svend Hansen og Fr. V. Noll. Poul Berthelsen fik straks ordet. Han begyndte med en længere forklaring om, at han ville renses for beskyldninger, og at han var tillagt uhæderlige motiver! Derefter indrømmede han, at han havde været ekskluderet 1 gang — uberettiget, sagde han — slettet 3 gange og været „selvstændig“ i 2 år og derefter ført retssag mod forbundet, fordi han var nægtet optagelse — og han havde vundet og fået erstatning! Arne Petersen havde intet besvær med at pille Poul Berthelsens oxfordbekendelse fra hinanden, og så gik man til afstemning om bestyrelsen.

Formand Paul Pedersen 597 stemmer (Ove Arlind 247).

Næstformand Edv. Olsen 570 stemmer (Curt de Gier 219).

Kasserer Sofus Andersen uden modkandidat.

Harald Svendsen, Edmund Madsen, Gunnar Petersen og Robert Johnsen, alle ca. 550 stemmer og de opstillede modkandidater fik fra 217 til 351 stemmer.

Alle øvrige valg var ligeledes genvalg

Derefter gik vi over til den ordinære generalforsamling. Paul Pedersen aflagde en god beretning, og så forsøgte Poul Berthelsen på en angreb på ret så usmagelig måde, men både angrebet og en ny resolution fik en krank skæbne. Gassen var gået af ballonen. Beretningen blev godkendt med stor majoritet. Resten af dagsordenen måtte udsættes.

Tredie del foregik i Studenterforeningen, men det blev en ret tam forestilling. Kun 250 deltagere. Regnskabet enstemmigt godkendt.

Forslaget om genoprettelse af AEK blev nedstemt med stor majoritet. Den indre ro i afdelingen var genoprettet. Poul Berthelsen & Co. opgav at få revance, og det var klogt. Året sluttede da også i al gemytlighed ved afdelingens julefest — nu på Enghavevej i det nye „Folkets Hus“. Hertil var vi flyttet for at få bedre plads, men der var alligevel så mange deltagere, at man straks blev klar over, at det måtte ændres året efter med rationering af billetterne.

Så kom der nogle år med foreningsmæssigt rolige forhold, man kan næsten sige for rolige, for mødeprocenten faldt meget kraftigt

Installatørformanden
Carl Adamsen.

i de følgende år. Der var fortsat mange faglige sager, men det var som om der var blevet lidt mere forståelse fra installatørside, efter at deres gamle „høvding“ Carl Adamsen var afgået efter 44 års virke i bestyrelsen, formand fra 1927. Adamsen var jo af den helt gamle skole med den faste tro, at arbejdsgiverne var sat på jorden som samfundets vogtere med pligt til at lede og fordele. Det gjorde han da også samvittighedsfuldt. Han tog pengene, og vi fik arbejdet. Gennem de mange år måtte vi slås med ham om hver eneste øre lige til den bitre ende.

Adamsen var dog slet ikke uden lune, tvært om. Ved hans 25 års formandsjubilæum hilste vi på med blomster og en „Kender du Priskuranten“ i pragtbind med håndskrevet hilsen på forsiden. Det morede ham kosteligt, men det ændrede ikke hans indstilling. Han døde den 2. december 1958 i en alder af 88 år. — Han var 86 år, da han gik af, fuldt åndsfrisk.

1957 var et godt arbejdsår for afdelingens 2000 medlemmer. Selv om året startede med 130 ledige, var der kort tid efter slet ingen. Statistikken for april kvartal viste timeløn 520 øre inkl. dyrtid 200 øre og akkord 654 øre inkl. dyrtid 60,9 %.

Den nye lærlingelov af 1956 medførte, at der nu kunne oprettes dagskoler for lærlingene. Der gik op til 8 år, før alle fag fik det i orden, men her var vi på bølgelængde med installatørerne. Vi fik de første dagskoler i København i 1957 — 21 uger. Det var ikke helt

tilfredsstillende, men det var et meget stort fremskridt. Der var fortsat mange faglige sager, og alt for mange måtte afgøres ved voldgift, fordi installatørerne ikke turde tage ansvaret for selv at træffe aftaler, men det ændredes heldigvis senere. — En enkelt sag bør nævnes, da den var lidt ud over det normale:

Installatør Viggo Dencker var øjensynlig kommet lidt på kant med „Nørrevold 34“, for han meldte sig ud af Installatørforeningen september 1957 — men han var bundet af overenskomsten til 1. marts 1958.

Det blev morsomt, for vi krævede omgående at få særoverenskomst med ham, men det nægtede han, for det kostede nemlig 11 øre mere pr. time. Så sendte vi ham et blokadevarsel, hvorefter han skyndsomt meldte sig ind i Installatørforeningen igen. Vi klagede naturligvis til Arbejdsretten. Dencker var faktisk lidt på spanden i den sag, så han tilbød et forlig på lokalt plan. Han måtte af med de 11 øre ved at forhøje de bestående timelønninger, så de kom til at ligge fra 515—550 øre pr. time. — Og så vendte hr. Dencker tilbage til folden — under „Jernet“s beskyttende vinger.

Bestyrelsen i 1958.

Forrest fra v.: Edvin Olsen, næstformand; Paul Pedersen, formand; Carl Larsen, kasserer. Bagved fra v.: Harald Svendsen, Robert Johnsen, Edmund Madsen, Gunnar Petersen.

1958 Sofus Andersen afgik den 18. februar som afdelingens kasserer. Han havde haft et par slemme sygeperioder og ønskede at gå af efter 18 år i bestyrelsen. Generalforsamlingens 266 deltagere valgte derefter Carl Larsen til kasserer. Afdelingen havde nu 2150 medlemmer, heraf 30 ledige.

Overenskomstforhandlingerne medførte for første gang efter 1920 en nedsættelse af arbejdstiden.

Gradueret over 3 år til 47, 46 og 45 timer med kompensation 10, 11 og 11 øre pr. time og med 1,5 % pr. nedsat time til priskuranterne. Desuden fik installationselektrikerne 5 øre til de personlige tillæg.

Forbundskongressen blev holdt i Ålborg 17.—23 august. Afdeling 1 mødte med 29 delegerede af de 144 plus hovedbestyrelse og gæster.

Afdeling 1's tidligere formand, forbundssekretær Arne Petersen blev valgt til forbundsformand, da Jens S. Pedersen gik af på grund af alder, 72 år. Ålborg afdelings kasserer gennem 20 år, E. Beck Nielsen, blev valgt til sekretær. Afdeling 1's medlemmer i hovedbestyrelsen blev Paul Pedersen, Harald Svendsen og nyvalgt Edvin Olsen.

Afdeling 1 fejrede 65 års fødselsdagen med en fin aftenunderholdning og bal. Der var 1000 deltagere. Ved den ordinære generalforsamling den 5. november var der ikke nær så mange.

Afdeling 1 gik påny i aktion for bedre skurforhold, sanitet og sikkerhed på arbejdspladserne. Desværre måtte man indrømme, at det ofte var arbejderne, der var forsømmelige og end ikke selv overholdt de trufne bestemmelser. Der blev truffet aftaler med de øvrige byggefag, gennem Byggefagenes Samvirke, om fællesbestemmelser for kontrol og information på byggepladserne.

1959 begyndte med 40 arbejdsløse ud af 2400 medlemmer, men i løbet af et par måneder var der ingen ledige. Distriktsklubben sygnede hen. I de seneste år var mødeprocenten blevet stadig mindre, delvis på grund af manglende initiativ og fornyelse, vanskeligheder med at få valgt nogen til bestyrelsen, men sikkert i første række på

grund af den slemme sygdom, der kaldes „mødetræthed“ — men er ligegyldighed foranlediget af bedre økonomiske muligheder for at dyrke fritidsinteresser, fjernsyn, bil, sommerhus o. l. Desværre bliver denne sygdom værre og værre. Der må findes frem til en medicin, der ikke kun virker en enkelt gang. Distriktsklubben blev nedlagt på generalforsamlingen i foråret 1959.

Statistik er ikke altid korrekt. Elektroinstallatørernes statistik var blevet direkte misvisende. De opgivne løntal — såvel for timeløn som for akkordfortjenester pr. time — var for små. Det lyder tosset, men sådan var det. Der skete nemlig det, at installatører — for at skjule overfor Installatørforeningen, at de gav personlige tillæg — aftalte „akkordtillæg“. Timerne, også for spjæld, blev skrevet som akkord.

Eksempel: Timeløn 525 øre. Timerne blev skrevet ud som akkord, og det aftalte tillæg på 75 øre pr. time blev så udbetalt som overskud senere. På den måde blev den officielle timeløn holdt nede, men det medførte også, at de statistiske akkordtal blev for små, for der tjentes jo normalt en del mere på rigtig akkord. Derimod blev den viste akkordprocent for stor.

Altså i alle forhold blev statistikkerne misvisende, og det var da også medvirkende til, at forbundet gik bort fra fast månedstatistik og over til lejlighedsvis spørgeskemaer, som trods svagheder gav mulighed for en vis kontrol.

Priskuranttillægget på 65,416 % var nu blevet indregnet i pris-kuranten ved pristal 435, men man var klar over, at det ikke ville vare længe, før der igen skulle tillægges nye procenter. Inflationen var i fuldt sving, „Den onde cirkel“ løb hurtigere år for år. — Prisstigninger — lønstigninger o.s.v. i stadig hurtigere tempo. Hvor længe går det godt? Det spurgte vi allerede hinanden om i 1959.

På den ordinære generalforsamling 3. november drøftede man den ofte alt for langsommelige forretningsgang ved faglige sager. Paul Pedersen gav et eksempel fra problemet om hårde kalksandsten. Mæglinger med flere firmaer uden resultat, timandsmøder, prisudvalg, tilbage til timandsmøde, i udvalg. Påny i prisudvalg — så til voldgift, derefter tid-prøver på flere arbejdspladser, så igen til voldgiften, og derefter brugte opmanden 14 dage, som han havde ret til, for at skrive kendelsen — som i øvrigt gav os ret. Vi fik de

krævede 100 % tillæg, som senere blev indført i priskuranten. Sagen kunne have trukket endnu længere ud, hvis vi ikke var blevet enige med installatørerne om opmand, for i så fald skulle Arbejdsretten udpege ham, og af erfaring vidste vi, at det kunne tage tid, og det kunne være særdeles uheldige valg.

Der kom nu en række gode arbejdsår så at sige uden ledighed, hvor det lykkedes afdelingen at vinde godt frem lønmæssigt. Der var også indre ro i afdelingen — næsten for meget, for de relativt gode forhold medførte, at mødedeltagelsen bl. a. på generalforsamlingerne blev mindre og mindre, og ofte var helt nede på ca. 5 %. Spurgte man kollegerne, hvorfor de ikke kom, lød svaret som regel: „Åh — det går jo godt nok, og jeg har så mange ting at sysle med“. Selv oplysningsarbejdet led under ringe besøg set i forhold til det voksende medlemstal. Afdelingens bestyrelse var godt klar over den skadelige virkning, som denne organisationsmæssige ligegyldighed havde både for afdelingen som sådan og for medlemmerne. Man forsøgte og forsøger fortsat at gøre medlemmerne mere interesserede, men det er en særdeles vanskelig opgave. I samme omfang, som mødeprocenten falder, beherskes møder og generalforsamlingerne i stadig større grad af beslutninger, taget af de medlemmer, der mere eller mindre tilfældigt deltager. Det kan medføre uheldige og direkte skadelige beslutninger, og en tilfældig eller tilrettelagt opposition får alt for let spillerum på svagt besøgte møder.

1960 Afdelingsarbejdet var stigende. Det større medlemstal medførte flere sager. Priskurantarbejdet tog meget tid på grund af de mange nye materialer, som arkitekter o. a. fortsat kom frem med. Der blev også arbejdet med modernisering af priskuranten, ligesom man havde nedsat udvalg til at finde frem til mere tidsvarende sven-deprøver.

Afdelingens klager over afstemningsregler ved overenskomstforhandlingerne havde langt om længe båret frugt. Sammenkoblingen med „Jernet“ blev løst. Industrielektrikerne skulle fortsat henhøre under afstemningsområde 1, men installationselektrikerne blev ført over til gruppe 5, hvor de øvrige byggefag var. Det medførte, at elektroinstallatørerne blev udskilt fra „Jern- og Metalindustriens

Sammenslutning“ og blev en helt selvstændig arbejdsgiverforening — senere „ELFO“ — men naturligvis fortsat tilsluttet „Dansk Arbejdsgiverforening“. Det var en absolut fordel for hele faget.

På afdelingsgeneralforsamlingen 21. oktober afgik Hans P. Asnæs og Åge Christensen som revisorer i afdelingen. Afløsere blev Svend Hamm og Robert Jensen.

1961 begyndte som så ofte før med sprængte overenskomstforhandlinger, der denne gang medførte 14 dages strejke for industrielektrikerne. Installationselektrikerne havde fået 20 øre mere i timen, og derfor var der godkendt i dette område.

På en lidt urolig generalforsamling i afdelingen den 27. marts — 550 deltagere — havde man vedtaget en resolution „mod“ godkendelse med 164 — 71. Det skulle være vejledende — men de fleste ville ikke stemme. Urafstemningen viste da også stort flertal for vedtagelse.

På generalforsamlingen den 2. maj blev Curt de Gier indvalgt i bestyrelsen med 184 stemmer. Edmund Madsen fik kun 166 og udtrådte.

Statistikken for oktober kvartal viste inklusive dyrtidstillæg: Time-løn 762 og akkord 1007 øre.

Generalforsamlingen den 2. november hyldede medlem nr. 47 Johs. Johnsen for 60 års medlemsskab. Trods sine 87 år cyklede han hver dag så at sige året rundt, og det fortsatte han med, til han døde godt 90 år gammel. Han havde været medlem fra starten i 1893 men var udtrådt og i „Montørforeningen“ et par år, til han igen indmeldte sig i 1901.

Medlem nr. 47 Johs. Johnsen og frue i søndagstøjet ca. 1899.

1962 Afdelingen havde 2726 medlemmer. Fortsat ingen ledige. Kontingentet 9,00 kr. pr. uge. På generalforsamlingen den 2. maj blev Edm. Madsen påny valgt til bestyrelsen, nu gled Robert Johnsen ud. Paul Pedersen oplyste i øvrigt, at „Fonden Olgasborg“ i det forløbne år havde udbetalt 7.700 kr. til syge eller gamle kolleger.

Så fik afdelingen en bøde på 800 kr. i „Arbejdsretten“, fordi Paul Pedersen i et cirkulære om bilkørsel med passagerer og materialer havde anvendt et efter rettens skøn ulovligt ordvalg, nemlig: „Ukollegial uanset betalingen“. Det blev en virkelig morsom sag, som rigeligt var de 800 kroner værd, for både afdeling og forbundet udsendte nye forklarende cirkulærer, og hele historien med mere forklaring kom i fagbladet for marts måned, og alt det kostede ikke en skilling! I ELFO var der lidt surhed, men vi morede os dejligt over ELFO's pyrrhusejre.

På forbundskongressen var Carl Larsen indvalgt i hovedbestyrelsen, og Paul Pedersen og Edv. Olsen var genvalgt. Hovedkasserer Fr. V. Noll var afgået på grund af alder, og sekretær Beck Nielsen blev den nye hovedkasserer. Reinholdt Truelsen valgtes til A-kassesekretær.

1963 startede med, at regeringen dikterede en helhedsløsning på 13 punkter. Det var en fordel for arbejderne, men det var trods alt en studehandel, der mødte stor indignation i vide kredse. Afdelingen var ellers belavet på strejke overfor ELFO.

Generalforsamlingen den 2. maj vedtog at købe 4 sommerhuse gennem Folke-Ferie. Ved betaling af 50.000 kroner fik vi nemlig samme beløb fra „Feriefonden“ som tilskud. Allerede året efter havde 30 kolleger med familie glæde af husene i 14 dage. Desuden havde forbundet 6 huse, der også kunne søges af afdelingens medlemmer. I 1972 havde forbundet 16 feriehuse fordelt rundt om i landet.

Harald Svendsen fik blomster og et par ord med på vejen i anledning af, at han havde været 25 år i afdelingsbestyrelsen.

Afdelingens 70 års fødselsdag blev fejret ved en stor og munter fest, underholdning og bal i hele „Folkets Hus“ på Enghavevej. — Billet 3 kr. Der var fuldt hus — godt og vel.

1964 Curt de Gier udtrådte af bestyrelsen, fordi han var blevet overmontør, og suppleanten Knud E. Sørensen tiltrådte.

Den 23. november var en mærkedag for Paul Pedersen og Edvin Olsen. De havde været henholdsvis formand og næstformand i 10 år.

1965 Overenskomstforhandlingerne sluttede som en to-trins raket, og medlemsinteressen var lig nul — kun 37 % af medlemmerne stemte, men forslaget blev dog vedtaget. Første år gav det 15 øre pr. time. Statistikken for april kvartal viste for første gang en time-løn på over 10 kroner — nemlig 1049 øre inkl. dyrtidstillæg 306 øre. Akkord 1371 øre inkl. tillæg 18,3 %. Der var 55 % akkord.

På generalforsamlingen meddelte Paul Pedersen, at man havde moderniseret Olgasborg således, at beboerne havde fået centralvarme og varmt vand. Huslejen var i den anledning steget med 67 %.

Fonden Olgasborg havde i årets løb udbetalt 9.000 kroner til enker, syge eller gamle kolleger.

1966 Afdelingen havde 3143 medlemmer og fortsat så at sige ingen ledige. Arbejdstiden var nu 44 timer pr. uge med kompensation 15 øre pr. time plus 10 øre i forhøjelse. Fra 1. marts var den overenskomstmæssige mindsteløn 703 øre inkl. dyrtid plus de personlige tillæg, og akkordtillægget steg til 27,9 %.

På forbundskongressen 21.—27. august blev Edvin Olsen valgt til forbundssekretær. Edm. Madsen blev valgt til hovedbestyrelsen, Paul Pedersen og Carl Larsen genvalgt.

Svend Hansen var desværre fratrukket som forbundssekretær midt i kongresperioden på grund af sygdom. Svend var afdelingens næstformand fra 1939 til 1952. Derefter sekretær og redaktør i forbundet, til han måtte afgå januar 1964. I alle årene varetog han også lærlingearbejdet og deltog med stor interesse i oplysningsarbejdet. Han efterlod et savn både i forbundet og i afdelingen. I forbundet blev hans arbejdsområde overtaget af Walther Johansen — kendt tillidsmand fra afdeling 29.

Edvin Olsens valg til forbundssekretær medførte, at afdelingen på generalforsamlingen den 7. november måtte vælge en ny næstformand, og det blev Svend Thomsen (tillidsmand i Semco). Be-

styrelsesmedlem Gunnar Petersen trak sig tilbage, motiverede det med, at han nu var 70 år, og havde været tillidsmand i mere end 40 år. Harald Svendsen blev stemt ud af bestyrelsen, hvor han havde været medlem i 28 år. De nye bestyrelsesmedlemmer blev Victor Petersen og Kjeld Kristensen, valgt med 222 stemmer.

1967 Paul Pedersen var i drillehjørnet, da han ved et møde i ELFO blev spurgt om der var nogen ledige i afdelingen. — „Joh“, sagde han, „jeg har været noget bekymret“ — en lille pause — „vi havde fire i nogle dage, men de er heldigvis i arbejde igen“!

Paul deltog med iver i overenskomstforhandlingerne med ELFO, og han var ikke let at bide skeer med. Han havde i lang tid gået og skrantet, men han ville ikke give sig. Det kom som et chok for os alle, da han efter ganske kort tids sygdom døde den 26. februar. Paul var tillidsmand i Alliance i 12 år, afdelingens kasserer i 2 år, næstformand i 2 år og derefter afdelingens formand fra 1954. Afdelingen mistede en god kammerat og en dygtig formand.

Overenskomstforhandlingerne var igen opdelt i 2 trin. En lidt forbedret dyrtidsordning, og det vigtigste var, at arbejdstiden blev nedsat til 42¹/₂ time med kompensation — 30 øre pr. time. Det dækkede ikke helt, men det blev indhentet gennem lønglidning.

Trods den vigtige dagsorden med valg af ny afdelingsformand var der kun mødt 350 medlemmer til generalforsamlingen den 8. maj — 11 %.

Svend Thomsen blev valgt til formand og Knud Sørensen til næstformand. Ved bestyrelsesvalget blev Edmund Madsen stemt ud. Henning Jensen og Erik Kristensen nyvalgt.

Ved generalforsamlingen den 6. november var der igen udskiftning i bestyrelsen. V. Petersen afgik, Benny Christensen blev valgt. — Inden for et år var dermed hele bestyrelsen udskiftet med undtagelse af kasserer Carl Larsen. En ny generation rykker frem. Kan de nye kolleger klare opgaverne tilfredsstillende? — Tiden vil vise det, for det er jo ikke altid klogt at lave så stor udskiftning på en gang. Erfaring kan jo ikke overtages, det skal den enkelte selv sørge for tid efter anden.

Der har med kort mellemrum været 2 indbrud på kontorerne. Udbyttet var ikke stort, da afdelingen normalt ikke ligger inde med kontanter, men det var naturligvis kedeligt at få ødelagt låse m. m.

1968 Trods arbejdstidsnedsættelsen til 42½ time var der lidt arbejdsløshed i begyndelsen af året; tallet steg til 140 i maj, og faldt til 15 i september. Understøttelsen var nu 60 kroner pr. dag i 6 dage pr. uge.

Der har igen med kort mellemrum været indbrud to gange på kontorerne. Helt uden udbytte, og måske var det årsag til, at der den sidste gang var en ganske uhørt vandalisme. Der blev smadret for over 15.000 kroner inventar, døre m. m. Besynderligt, at ingen har hørt det.

Skovturen for afdelingens pensionister og arbejdsløse var som hvert år en stor oplevelse for deltagerne. Ud i det blå med busser og en god frokost med muntre sange — og for første gang i en hel år-række var der et par arbejdsløse kolleger med på turen.

Afdelingens gennemsnitsløn blev opgjort til pr. time 1439 øre inkl. dyrtid 446 øre. På akkord 1844 øre inkl. 48,8 %.

Afdelingens 75 års jubilæum blev fejret i stor stil. Først stor reception om formiddagen. Det var et vældigt rykind med gaver og blomster. Om aftenen stor medlemsfest med damer i „Tre Falke“. God underholdning og en fin middag, derefter bal til ud på de små timer til tonerne af et stort og godt orkester. Billetpris 75 kroner. I anledning af jubilæet fik ledige og pensionister et gratiale på 75 kroner.

Det bør vel nævnes, at året 1968 var det år, hvor dansk fagbevægelses topfolk fik medlemmernes velsignelse til at lave den hidtil største „studehandel“ i dansk fagbevægelses hundredårige historie.

Fra 1. april 1968 blev lovgivningen for arbejdsløsheds-kasserne ændret. Staten overtog den væsentligste del af byrden ved udgifterne til understøttelsen. Medlemmernes kontingent blev nærmest af symbolsk betydning (foreløbig)! Til gengæld overgik kontrollen af de ledige og al arbejdsanvisning til en lang række nyoprettede statslige „Arbejdsformidlingskontorer“, men fagforeningerne fik fortsat retten til at udbetale understøttelsen (foreløbig)! — Der blev ikke mindre arbejde på fagforeningernes kontorer af den grund — tvært om fik de flere blanketter og papirer at holde rede på — men det er måske også kun foreløbig. Måske bliver vi også fritaget for det? — Den der lever får se. Vi er nogle stykker som tror, at der blev lavet en faglig kæmpefadæse, da man gav afkald på anvisning og kontrol til fordel for en ny „Parkinsons Lov“.

Bestyrelsen i 1968.

*Forrest fra v.: Carl Larsen, kasserer; Erik Kristensen; Knud Sørensen, næstformand.
Bagved fra v.: Kjeld Kristensen; Bendt Drewsen; Svend Thomsen, formand;
Henning Jensen.*

På generalforsamlingen den 4. november — 234 deltagere — blev Bendt Drewsen indvalgt i bestyrelsen i stedet for Benny Christensen.

1969 fortsatte med god beskæftigelse og så at sige ingen arbejdsløshed. Ved direkte forhandlinger mellem ELFO og forbundet var der opnået enighed om at indregne dyrtidstillægget 46,836 % i den nye priskurant, som blev udført efter løbladssystem. Der blev ligeledes indført en lang række nye priser, som det permanente prislisteudvalg var blevet enige om i løbet af året. Overenskomstforhandlingerne sluttede desuden med et timelønstillæg på 25 øre og fra 2. marts 1970 15 øre. Desuden $\frac{3}{4}$ times nedsættelse af den ugentlige arbejdstid med kompensation 19 øre pr. time. Kun de 19 øre pr. time blev omregnet til priskuranttillæg. Det var man meget utilfredse med i afdelingen, og på et medlemsmøde den 16. marts anbefalede Svend Thomsen at stemme nej til forslaget — trods hovedbestyrelsens anbefaling, forfægtet af Arne Petersen, som anbefalede, fordi der skulle stemmes over et samlet hele, hvor vi for første gang fik et rime-

ligt løntillæg til fagets lærlinge. Det var et tillæg væsentligt større end i noget andet fag (se kongresprotokol 1970 side 64). Ved urafstemningen blev der kun stemt med 54,1 %, 4799 ja og 2687 nej. I afdeling 1 stemte kun 52,2 %, 894 ja og 870 nej. Det var en sløj stemmeprocent, når man tænker på den store information fra forbund og afdeling.

ES, „Elektroinstallatør-Sammenslutningen“, blev efter forudgående aftale ophævet ved samme lejlighed, og dermed fik ELFO ca. 100 nye medlemmer. Vi havde ellers gennem årene haft stor fornøjelse af denne særlige „Københavnforening“, som vi faktisk selv var med til at starte, ved at anbefale installatører med særoverenskomst at melde sig ind i „Langkjærs Forening“, som vi kaldte den. Vi fik den gang aftalt en overenskomst, der var en hel del bedre end den med installatørerne under „Jernet“ — til stor irritation og indignation på Nørrevold. Nogle af installatørerne i ES var også medlemmer af den gamle forening, og det var en dejlig drillepind overfor gamle Adamsen, der naturligt nok som formand ikke kunne lide dette dobbeltspil. Han bragte det ofte på tale, og vi gav ham hver gang det gode råd at ekskludere de 8—10 stykker, det drejede sig om — men det skete ikke.

En gang havde vi en særdeles munter oplevelse, som da også morede Adamsen. Ved en lock-out sendte omtalte 8—10 installatører deres svende hjem. Vi protesterede til Langkjær, som var en af dem, for ES havde jo ikke sagt overenskomsten op, og vi havde garderet os overfor ES. Vi måtte klage til Arbejdsretten. Dommeren var en fornuftig mand, for han sagde let forståeligt til Langkjær, at når ES havde truffet overenskomst med os, så måtte det jo være, fordi man ikke var tilfreds med den de havde. Svendene i omtalte firmaer fik dermed en ekstra ferie på 6—10 dage betalt med fuld løn, og det var de slet ikke kedede af, og vi lod ES slippe med en ordensbod på 100 kroner, det kunne vi jo nok tillade os, når svendene fik en sådan ekstraferie.

Nu var ES's rolle udspillet, set med vore øjne. Det var den faktisk allerede, den gang man ad lovgivningens vej fratog os retten til at have lærlingebeholdning i overenskomsterne, og lønmæssigt betød ES heller ikke noget for os mere, så det var såmænd kun godt, at ES kom ind under ordnede forhold i ELFO.

Generalforsamlingen den 5. maj var kun svagt besøgt. Ved mindetaler over afdøde kolleger var Thorvald Hansen (se foto 1943)

en af de bedst kendte. Han havde været afdelingens trofaste fanebærer i over 40 år. De sidste 15 år dog som æresfanebærer, idet vi ikke ville udsætte ham for uheld ved begravelser o. l. Han blev 93 år. Ved bestyrelsesvalget kom Benny Christensen ind igen. Henning Jensen fratrådte efter eget ønske.

Tillidsmandsmødet den 28. oktober var dårligt besøgt trods opfordring til at møde. Af de 88 firmaklubber var kun de 28 repræsenteret, hvilket medførte, at medlemmerne i de 60 klubber ikke fik den information, der altid gives tillidsmændene — netop af hensyn til klubbens medlemmer. Det var antageligt også medårsag til, at der kun var 274 deltagere ved den ordinære generalforsamling den 3. november. Der var forskellige forslag, hvoraf et bør nævnes, da det var lidt ud over det almindelige. Det var medlem 17875 Mogens Mogensen, der efter en diskussion stillede et ændringsforslag:

Indtil den kommende kongres har medlemmer af lærlingeforeningen i København adgang til afdelingens generalforsamlinger. Såfremt det ikke vedtages på kongressen, gøres dette permanent i afdeling 1.

Forslaget blev vedtaget. Bevares — kun med 47 — 33 — men det viser en vægtnende forståelse af, at lærlingene skal være direkte medlemmer i svendenes fagforening, således som tilfældet er i Norge og Sverige — og som Arne Petersen har fremført som tanke gang på gang.

Generalforsamlingen vedtog også et andet særdeles positivt forslag, foranlediget af tidligere diskussioner om at vælge tillidsmænd ofte havde alt for lidt indsigt i tillidsmandsvirke, og derfor ikke kunne udfylde stillingerne på tilfredsstillende måde. Bl. a. blev det fremført, at ingen burde kunne vælges til lønnede tillidsmandsposter, før de havde været tillidsmænd og i bestyrelsen i nogen tid — ligesom de burde have deltaget i kurser. Forslaget, der blev vedtaget, fik følgende tekst:

Samtlige medlemmer af afdelingsbestyrelsen skal — hvis de ikke har været gennem tillidsmandsuddannelse — i den første valgperiode starte på dette.

Det var da en begyndelse, som bør følges alvorligt op, for tillidsmandshvervene stiller større og større krav til de, der vælges eller ansættes.

1970 fortsatte med så at sige fuld beskæftigelse af afdelingens 3682 medlemmer. (I tallet er pensionisterne dog medregnet). Generalforsamlingerne bliver dårligere og dårligere besøgt. På den ordinære den 4. maj var der kun 202, og på den ekstraordinære, hvor der skulle foretages valg og behandles forslag til forbundets kongres, var der kun ca. 150 medlemmer.

Kongressen 24.—29. august medførte nogle af de største ændringer, der nogensinde er foretaget i forbundets struktur. Strukturudvalget med forbundets næstformand Richoff Jensen som leder, havde i et par år arbejdet med problemet om ny struktur. Desværre døde Richoff pludseligt den 11. februar, men udvalgsarbejdet blev med hovedbestyrelsens anbefaling forelagt på kongressen og vedtaget med nogle ændringer. Forbundet blev inddelt i 14 kredse, som efterhånden alle skulle have fastlønnede kredssekretærer. (Tiden vil vise, om det nu også var den rigtige struktur, man her fandt frem til). Strukturændringer og prisforhøjelser medførte, at kontingentet steg med 450 øre pr. uge. Det var nødvendigt, og der var i øvrigt ikke sket ændring i 4 år.

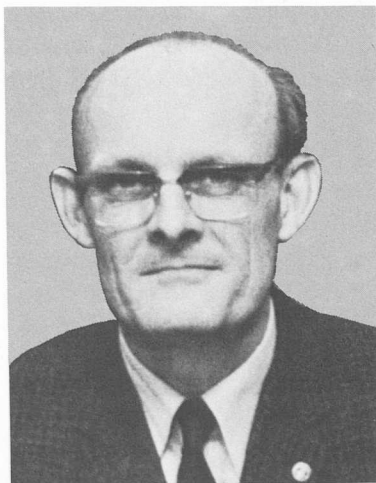
Kongressen vedtog en ny aldersgrænse — 67 år for alle tillidsmænd i såvel forbund som i afdelinger. Det medførte, at forbundsformand Arne Petersen og hovedkasserer E. Beck Nielsen skulle afgå i 1971. De havde været lønnede tillidsmænd i 33 år, hen-

Ole Petersen sænker fanen ved mindetale på forbundskongressen. Ole har været afdelingens fanebærer i over 25 år.

holdsvi i deres afdeling og derefter i forbundet. Skiftet fandt sted den 1. juli 1971. Sekretær Warni Michaelsen blev forbundsformand, sekretær Reinholdt Truelsen blev hovedkasserer, afdeling 1's bestyrelsesmedlem Kjeld Kristensen og A/S Alliances tillidsmand Bent Nielsen blev forbundsekretærer. Edvin Olsen blev valgt som næstformand.

Afdeling 1's formand Svend Thomsen blev ligeledes valgt til forbundssekretær, men han måtte efter eget ønske afgå ca. et år efter på grund af sygdom.

Knud Sørensen.

Afdelingens generalforsamling den 2. november var helt godt besøgt, set i forhold til de senere års meget sløje besøg. Der var 540 deltagere. Knud Sørensen blev valgt til afdelingens formand, og Bendt Drewsen til næstformand. Carl Larsen blev valgt til kasserer uden modkandidat, og bestyrelsen kom til at bestå af Flemming Prehn, Erik Kristensen, Benny Christensen og Ernst Munk Christensen. Revisor Kjær David- sen, og fanebærer gennem 25 år Ole Petersen blev valgt.

1971 Der var fuld beskæftigelse i faget, og der var fortsat mange faglige sager. Bl. a. alt for mange feriesager, fordi svendene ikke sørgede for at få deres feriepenge ved afgang fra firmaet. Et par fallitter medførte særlige vanskeligheder, bl. a. Kirk Electric, men det lykkedes dog at få alle tilgodehavender, både løn og ferie til svendene. Med firmaerne Aksel Dalskov og Knud Lindbergs efft. var der mange vanskelige sager, som ofte trak alt for længe ud, fordi problemerne skulle gennem så mange forskellige instanser, ofte til et helt par voldgifter, før man fandt frem til løsning. — I et par tilfælde var det på sin vis uretfærdige afgørelser, for svendene havde den moralske ret — men installatørforeningen fik juridisk medhold, og i retssager er det jo det afgørende — normalt!

Overenskomstforhandlingerne var for første gang i fagets historie løst ved direkte forhandlinger mellem forbundet og ELFO, uden forligsmandens hjælp, og det var endda med nogle af de kraftigste ændringer, der endnu var foretaget.

Bl. a. blev fagets „helligdom“, paragraf 14 om udearbejdstillæg, helt lavet om, og det var vist nok på høje tid, hvis værdien af den ikke helt skulle forsvinde i det blå. De generelle problemer skulle naturligvis som altid løses mellem de to hovedorganisationer og med forligsmandens hjælp. Resultatet blev bedre end ventet, idet man nåede frem til 4 ugers ferie fra 1972 med 9½ % feriegodtgørelse. Forbedret ATP. Minimalløn forhøjet med 81 øre og fra 1. marts 1972 yderligere med 50 øre pr. time. Arbejdstiden blev nedsat med ¾ time pr. uge til 41¾ time.

Pristalsordningen blev ligeledes ændret, idet pristal 145 blev sat til 100 points, og dyrtidstillæg blev derefter 30 øre for hver 3 point. Det medførte ret vanskelige omregningsregler til priskuranten, men det blev klaret, og mæglingforslaget blev vedtaget.

„Gruppeliv“ trådte i kraft den 1. april 1971 for samtlige forbundets medlemmer efter en vejledende urafstemning. Kun 34,8 % af medlemmerne stemte, heraf var de 60 % for. Det kostede 1 krone mere i kontingent, men ved død kan det være en stor hjælp for efterladte.

Den 22. februar var der ekstra generalforsamling, hvor formanden Knud Sørensen først redegjorde for alle problemer vedrørende overenskomstfornyelsen. Derefter benyttede man lejligheden til at behandle en hel række forskellige problemer. — Et tidligere fremsat forslag om oprettelse af en særlig syge-hjælpefond i afdelingen var forkastet med 964 — 545 stemmer ved en urafstemning blandt afdelingens medlemmer.

Derefter behandlede generalforsamlingen en række indsendte forslag, hvoraf følgende blev vedtaget:

Kontingentet forhøjes med 50 øre til ialt 1875 øre pr. uge.

Afdelingens tillidsmænd lønnes efter samme regler som forbundets tillidsmænd.

Der indrettes et særligt akkordkontor i afdelingen.

Der vælges et strukturudvalg på 10 mand.

Ved afstemning om kredssekretær til afdelingen blev Flemming Prehn valgt med 158 stemmer — og godkendt. Til bestyrelsen blev

Gerth Sørensen nyvalgt, og da man havde besluttet at udvide bestyrelsen til 9 mand inkl. kredssekretæren, tiltrådte suppleanten Svend Jønsson.

Ved den ordinære generalforsamling den 3. maj 1971 fremgik det af formandens beretning, at nu var arbejdsløshedsunderstøttelsen 93 kroner pr. dag, altså pr. uge 558 minus skat 147 kroner, men der var ingen ledige.

Lærlingeforeningen arbejdede godt. Der var 450 medlemmer, og tallet var stigende på grund af god agitation. Læretiden ville fra 1. august 1971 blive nedsat til 4 år. — Mogens Hågensen blev indvalgt i afdelingsbestyrelsen i stedet for Benny Christensen. Erik Kristensen blev genvalgt.

Til det nystartede „strukturudvalg“ valgtes 10 mand og 6 suppleanter, men der blev ikke fastlagt retningslinier for udvalgets arbejde. De skulle selv komme med forslag til udvalgets fremtidige virke.

Så var der igen indbrud to gange i oktober måned, den ene gang uden udbytte. Anden gang gik det ud over lærlingene, som fik stjålet hele kassen med 1100 kroner. Normalt er der ingen penge. Indbruddene blev anmeldt til kriminalpolitiet.

Afdelingskontorenes ombygning var på det nærmeste færdig, det kostede ca. 60.000 kroner, men det var nødvendigt; det gav mere plads og 2 nye kontorer. Der skal også være plads til lærlingene, klubbernes møder, oplysningsektionens arrangementer og naturligvis først og fremmest til den daglige ekspedition.

En svagt besøgt generalforsamling den 1. november 1971 vedtog som forslag, at strukturudvalget skulle udarbejde et forslag til „ansættelse af jurist i forbundet“ — og strukturudvalget stillede og fik vedtaget et forslag om, at afdelingens bestyrelsesmøder forsøgsvis skulle holdes som „åbne bestyrelsesmøder“, hvortil tillidsmændene skulle have adgang, dog uden tale- og stemmeret.

Et forslag fra klub K. & L., om bortfald af den vedtægtsbestemte bøde på 2 kroner for ikke at komme til klubmøde, blev vedtaget — dog således, at de enkelte klubber selv kan bestemme, om de vil have sådanne bødeordninger, og i så fald bødernes størrelse!

Alle valg var genvalg. — Året sluttede med en god og velbesøgt julefest, og der var kun 12 arbejdsløse i afdelingen.

1972 Den 19. januar blev det første åbne bestyrelsesmøde i afdelingens historie afholdt. Hidtil havde man kun indkaldt eventuelt implicerede i sager, de var medinteresserede i. Mødet forløb i overværelse af 9 stiltfærdige tillidsmænd som tilhørere — ud af de 80 indbudte. „Åbne bestyrelsesmøder“ blev ikke nogen succes.

Afdelingsbestyrelsen forsøgte også at ændre forretningsgangen ved tillidsmandsmøderne således, at der var et „panel“ bestående af bestyrelsesmedlemmer, der som sagkyndige skulle besvare spørgsmål fra tillidsmændene. Tillidsmændene på det første møde opfattede det dog ikke som en fornyelse af betydning.

Det virkede sikkert chokerende på alle, da Knud Sørensen meddelte, at firmaet Viggo Dencker, vor arvefjende nr. 1 gennem 50 år, var trådt i likvidation. Udover problemerne med løn og feriepenge til svendene, var der også 27 lærlinge at tage hensyn til. Det lykkedes at samle dem og deres værger til et orienterende møde, og det lykkedes også at skaffe lærepladser til alle i forskellige firmaer. Alle lønforhold gik i orden, men 99 svende havde i feriepenge ca. 200.000 kroner til gode. I h. t. overenskomsten hæftede ELFO for dem, men garantien udløb den 3. februar, derefter var det „boet“, så det blev en travl og hektisk tid på kontoret, selv om der var sat sagfører på. Det lykkedes da også at få alle tilgodehavender reddet!

Generalforsamlingen den 9. maj var sløjt besøgt, men formand Knud Sørensens indgående beretning blev modtaget med velvilje. Statistikken for juli kvartal viste gennemsnitsfortjeneste på akkord kr. 25,90 og timeløn kr. 19,66. Hertil senere stigning på 50 øre.

Sygedagpenge var steget til 106 kroner pr. dag — 86 kroner for ikke-forsørgere. Understøttelse ved arbejdsløshed var samme beløb — også med 90 % af pågældendes fortjeneste som maksimum.

Til sammenligning kan et lille uddrag af A-kassevedtægten fra 1915 måske interessere. — Medlem i 1.—3. år fik 1 krone pr. dag i indtil 80 dage. Medlem 3.—6. år fik 1,50 krone, medlem 6.—10. år 2 kroner og med mere end 10 års anciennitet 2 kroner om dagen i indtil 100 dage om året i indtil 3 år. Når understøttelsen var opbrugt i 3 på hinanden følgende år, blev der et kalenderår uden understøttelse fra kassen. Ved alle arbejdsperioder udover 3 uger var der iøvrigt altid 6 nye karensdage.

§ 7 stk. 12: Såfremt et medlem, der var berettiget til understøttelse, overtager et arbejde — for hvilket der ydes et vederlag på under 2 kroner pr. dag — kan kassen supplere hans indtægt op til dette beløb.

Legatfonden Olgasborg havde udbetalt 10.000 kroner til gamle eller syge kolleger. I de 20 år ialt 114.000 kroner. — Priskurantkuret havde samlet 75 deltagere, og i oplysningssektionens arrangementer havde 300 deltaget. Desuden var der arrangeret en tur til Moskva og Leningrad med besøg hos elektrikerne. 120 deltagere fra afdeling 1 og 29.

Knud Sørensen redegjorde ligeledes for de mange faglige sager — omtalte bl. a. den kraftige strid med ELFO om fortolkningen af overenskomstens bestemmelser vedrørende lønparagraffen.

Efter en række kraftige indlæg — hvor alle var enige — vedtoges en resolution, der fordømte hovedbestyrelsens og LO's svage stilling til problemet om 50 øres forhøjelse af alle lønninger. Man krævede overenskomstens tekst efterlevet.

Forsamlingen vedtog ligeledes enstemmigt en resolution mod folketingsforslaget om Danmarks indmeldelse i Fællesmarkedet.

Som bekendt medførte dette forslag en fantastisk propaganda for og mod tilslutning til EF, og folkeafstemningen den 2. oktober medførte vedtagelse af forslaget med ca. 2/3 majoritet af stemmeberettigede, og 90 pct. stemte. Dagen efter fik de fleste sikkert et chok, da statsminister J. O. Krag meddelte sin afgang som statsminister med øjeblikkelig virkning. I store kredse opfattedes det som faneflugt. Først den voldsomme propaganda — og så afgang. — Vanskelighederne skal klares af efterkommerne!

Såvel afdeling 1 som afdeling 29 vedtog forslag om, at man fremover skulle finansiere Oplysningssektionen med 10 øre pr. solgt kontingentmærke. Afdelingens kontingent blev derefter pr. uge 20 kr. 70 øre.

Ved valgene blev kasserer Carl Larsen genvalgt uden modkandidat. Til bestyrelsen 8010 Erik Kristensen, 15500 Mogens Hågensen og 7018 Sv. Hellfritzsch. — Mogens Hågensen udtrådte et par måneder senere, da han skulle læse, hvorefter suppleanten John Evensen tiltrådte.

Afdelingens fanebærere var afgået. Ole Petersen på grund af andet arbejde, Karl Olesen af anden årsag. De nye fanebærere var Steen Klausen valgt november 1971 og Benny Christensen valgt maj 1972.

Afdeling 1 havde nu sit eget lille fagblad på 8 sider, første nummer kom april 1972. Der er delte meninger om værdien og nødvendigheden af eget blad, men det er for tidligt at dømme herom.

Så havde der igen været indbrud i afdelingskontorerne. Det var den 17. maj, og denne gang med udbytte, for man havde netop modtaget godt 30.000 kroner i feriepenge fra Denckersagen, og de skulle udbetales næste dag. Indbruddet blev ordnet af professionelle skærebændere — men hvorfra vidste de, at der var penge i skabet? Normalt er der ikke rede penge af betydning, da man kun henter til netop dagens forbrug. Det var indbrud nr. 7 på Olgasborg. I alle de mange forudgående år har der kun været et mislykket forsøg på Hauchsvej 17, hvor et par „stigerevisorer“ prøvede på at løfte hatten af det gamle skab — hvor der iøvrigt ikke var noget af værdi at hole.

Sikkerhedsbestemmelser på byggepladserne blev tilsidesat i stort omfang. Ofte var arbejderne selv skyldige ved ikke at kræve de overenskomstmæssige bestemmelser overholdt. Det var ligeledes vanskeligt at få valgt sikkerhedsrepræsentanter, da de ofte mistede arbejdsløn, når de skulle bedømme forhold på arbejdspladser. Bestyrelsen satte derfor en kraftig kampagne ind for betaling af dette arbejde. I samarbejde med „Byggefagenes Samvirke“ oprettedes sikkerhedspatruljer, som besøger arbejdspladserne. Uregelmæssigheder indberettes, hvis de ikke omgående bringes i overensstemmelse med Arbejderbeskyttelseslovens forskrifter. Ved alvorlige overtrædelser lukkes arbejdspladsen, til forholdet er bragt i orden.

Forbundet har oprettet et permanent sikkerhedsudvalg. Her vil „faren ved elektricitet“ få første prioritet.

I h. t. overenskomsten af 1971 skulle mindstelønnen forhøjes med 50 øre pr. time fra 1. marts 1972. Den side af sagen var i orden — men efter teksten i samme stykke skulle samtlige timelønninger også forhøjes med beløbet — og så blev der ballade. Der var nemlig sket det, at ved korrekturlæsningen havde udvalgene overset, at teksten fra den gamle overenskomst var overført uændret. Sætningen „og den personlige timeløn“ skulle ikke have været med.

ELFO meddelte 1. februar 1972, at de 50 øre ikke skulle betales. Afdelingen og forbundet fastholdt: „Det står på tryk og skal betales“, og man bestred, at ELFO havde ret til at komme med indsigelsen et helt år efter, at overenskomsten var trådt i kraft.

Årsagen til forbundets krav kan bl. a. udledes af, at der i 1911 var sket en fejl af lignende art. Det kostede mange kolleger 13 øre i timen. I 1952 kostede et forkert anbragt komma 6 øre pr. time. — I begge tilfælde fastslog en kendelse nemlig: „Hvad skrevet står er

rigtigt“. — Ud fra det var det helt naturligt fra vor side at fastholde kravet om de 50 øre, men denne gang faldt afgørelsen ikke i h. t. den i overenskomsten anførte tekst. Sagen fandt sin afgørelse i juni måned. Først Arbejdsretten, derefter faglig voldgift, hvor civildommer C. Ove Christensen fastslog, at der var tale om trykfejl, som parterne havde overset. Dette var påviseligt ved, at nævnte tekst ikke var anvendt i cirkulærer og fagblade til forklaring af de foretagne overenskomstændringer.

Rigtigheden heraf kan ikke bestrides — men så blev vi skammeligt snydt i 1911 og i 1952, for også de to gange var teksten forkert. — Nå, helt spildt var aktionen ikke, for mange af afdelingens medlemmer opdagede, at de var sakket lønmæssigt bagud. Mange steder blev lønningerne rettet betydeligt op.

Augustpristallet steg 4,2 points til 110,4, (jan. 71 = 100), og alle fik 30 øre mere pr. time. Priskuranttillægget steg med 3,1 til 20,9 % og dyrtidstillæg på luftledning til 700 øre pr. time (udenfor priserne). Lærlingelønningerne steg med 15 øre til 329, 449, 549 og 704 øre pr. time.

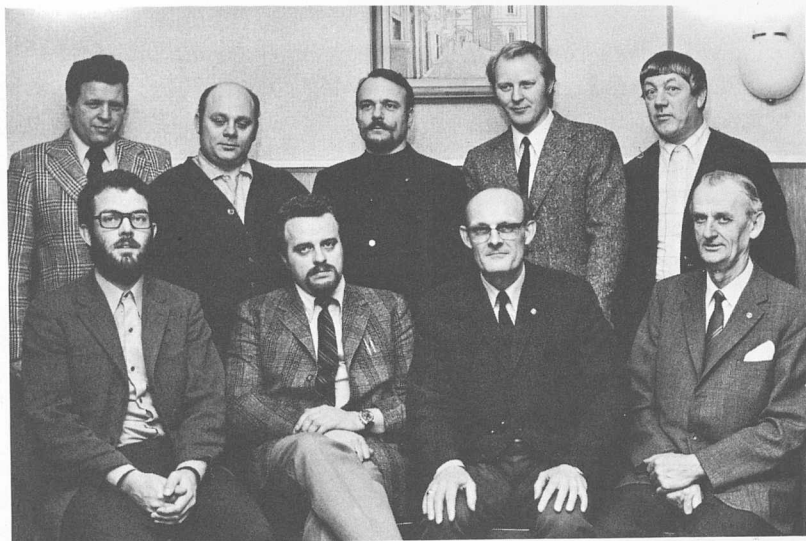
ELFO var kommet i krigshumør og brød „våbenstilstanden“ efter den borgfred, der faktisk havde hersket siden man ved overenskomstforhandlingerne 1970—71 for første gang i en meget lang årrække var nået til enighed uden at ende i Forligsinstitutionen.

ELFO ville ingenting. De ville ikke anerkende forbundets nye kredssekretærordning. Når en kredssekretær deltog i et mæglingmøde, så blev mæglingen nærmest en parodi uden afgørelse, og selv småproblemer måtte så føres videre til andre instanser.

ELFO holdt også pressemøde og udbasunerede, at faget kom til at mangle 12.000 elektrikere i løbet af de næste 12 år — men de behøvede ikke at være faglærte allesammen! Denne løst sagte påstand harmonerede meget dårligt med ELFO's evindelige anglen efter flere lærlinge til faget, hvor der var over 6000 lærlinge og over 14.000 svende, og tallene steg støt år efter år.

Tør forældre sætte deres drenge i lære i et fag, hvor arbejdsgiverne proklamerer, at arbejdet skal udføres af ufaglært arbejdskraft?

Afdelingens generalforsamling den 6. november 1972 var svagt besøgt — kun et par hundrede medlemmer, og man kom et kvarter for sent i gang, antagelig på grund af medlemmernes vanskeligheder med at finde parkeringspladser lige ved Folkets Hus på Enghavevej.

Bestyrelsen 1972:

*Bagest fra v.: Erik Kristensen, Svend Jønsson, John Evensen,
Sv. Hellfritzscht, Ernst Munk Christensen.*

*Forrest fra v.: Flemming Prebn; Bendt Drewsen, næstformand;
Knud Sørensen, formand; Carl Larsen, kasserer.*

Efter forslag fra afdelingens strukturudvalg var der opstillet 3 mikrofoner i selve salen, således at talere ikke nødvendigvis skulle helt op på podiet. Det virkede også godt i den lille forsamling, men det er et spørgsmål, om det går i en stor forsamling. Normalt ønsker mødedeltagerne at se talerne, og det kneb det med.

Formandens mindetale over døde kolleger omfattede mange kendte kolleger — bl. a. tidligere hovedkasserer og forbundsformand Jens S. Pedersen, der blev 86 år. Knud Sørensens beretning blev påhørt i stilhed, men den var også som sædvanlig velformet og interessant. I korte vendinger beskrev han de vigtigste begivenheder i det forløbne halvår og manede kollegerne til påpasselighed bl. a. med udformning af akkordsedler og med at få deres feriepenge eller feriebøger rettidigt. Alt for mange af afdelingens sager blev unødigt vanskeliggjort ved, at kolleger ikke havde orden i deres papirer. Beretningen blev modtaget med håndklap og enstemmigt godkendt efter en kort saglig diskussion. Carl Larsen forelagde derefter halvårets regnskab, der balancerede med en omsætning på kr. 1.932.025,25. Hertil kommer de udbetalte understøttelser, der kan være meget store beløb. Afdelingens formue var på kr. 615.331,00.

Regnskabet blev enstemmigt godkendt efter en lidt misforstået diskussion om indbrud og det foretagne skærebrænderkup. (Det havde jo intet at gøre med regnskabet).

Formanden Knud Sørensen blev enstemmigt genvalgt, ligesom de af bestyrelsen, der var på valg.

1973 Overenskomstforhandlingerne var håbløse fra starten, selv om det — efter mange forsøg — lykkedes vore forhandlere at blive enige med ELFO om en række forbedringer. 258.000 arbejdere kom i konflikt 21. marts. Af vort forbunds 15.000 medlemmer kom 8900 i strejke, heraf 2500 af afdelingens 3600 medlemmer. Ekstrakontingent 50 kroner pr. uge. Understøttelse pr. dag 106 kroner minus skat 32 kroner.

Da det enkelte medlems indbetaling til reservefonden — der også har en række andre opgaver — kun var 3, senere 4 kroner pr. uge, ja, så ser man straks, at det slet ikke stod i forhold til udbetalingen.

Strejken kostede forbundet 14 millioner kroner, og da konflikten sluttede den 9. april, var den gennem mange år opsparede formue i denne kasse opbrugt. Ny formue skal oparbejdes.

Det var en dyr konflikt, men flere gamle principkrav blev løst — ligeløn, forhøjelse af normal- og minimalløn, dyrtidstillæg forhøjet 33 $\frac{1}{3}$ pct., uddannelsesfond, og 40 timers uge med kompensation 75 øre pr. time fra december 1974.

I overenskomsten med ELFO var 40 timers ugen, dyrtidsforbedring, delvis forhøjelse af priskuranten med 12,1 pct., forhøjelse af betaling for rejsetid, udkaldelsestillæg samt en række andre ændringer — direkte forbedringer.

En nyskabelse i ELFO-overenskomsten — servicetillæg 5 kroner pr. time — medførte kun forhøjelser for timelønninger under 1840 øre, da der kunne modregnes i personlige tillæg. Mange steder i provinsen betød det dog væsentlige lønforbedringer.

Den trinvisse forhøjelse af mindstelønnen med 40 + 40 + 45 + 45 øre, ialt 170 øre pr. time medførte nogle fortolkningsproblemer. ELFO ville nemlig også modregne disse beløb. Ved en forhandling den 1. juni blev man dog enige om, at disse tillæg ikke skulle modregnes — de skulle „slå igennem“.

Lærlingene fik forhøjelser, der for de 4 års læretid blev beregnet til 26,8 pct.

Mæglingsforslaget blev vedtaget med en stemmedeltagelse på 62,3 pct. 319.702 ja- og 144.404 nejstemmer. I vort forbund stemte 74,2 pct. af medlemmerne. 7.296 ja- og 3.488 nejstemmer. I afdeling 1 var stemmeprocenten 76 med 1.658 ja- og 819 nejstemmer.

Alt taget i betragtning var der opnået gode resultater, men nu drøftede alle „de kloge“ på ny, hvorledes man fremover skulle undgå disse økonomisk opslidende konflikter.

(Det står fortsat hen i det uvisse, for det problem kan ikke løses i et egoistisk samfund. De der tror, at klassekampen er forbi, tager alvorligt fejl. Den er blot forrykket — delvis ind i lønmodtagernes rækker — og det er et meget alvorligt problem).

Forårsgeneralforsamlingen den 7. maj var kun besøgt af 276 medlemmer trods den vigtige dagsorden. Dirigenter E. Munk Christensen og Bendt Drewsen. Knud Sørensen aflagde en god og fyldig beretning. Der var i halvåret udbetalt op mod 2 millioner kroner i understøttelse, og der var for tiden 90 ledige. Understøttelsen var nu steget til 116 kroner pr. dag. Der var stigende ledighed i alle byggefag. Han omtalte de mange faglige sager og den kraftige udvikling i sikkerhedspatruljernes arbejde. Redegjorde derefter for overenskomstresultaterne, som man stort set fandt acceptable.

De tre ugers strejke havde medført et voldsomt merarbejde. Fra afdelingen var der udbetalt over 3,2 mill. kroner, når kildeskatten var trukket fra. I lærlingeafdelingen var der valgt ny formand, og der var stigende aktivitet. Det samme var tilfældet med „Oplysningssektionen“. Der havde været mange virksomhedsbesøg og kurser. I priskurantkurset havde der været 60 deltagere. Formanden sluttede med at omtale det fremtidige arbejde.

Der var en kraftig men velvillig diskussion — dog iblandet nogen kritik over forbundet og over LO. Der var utilfredshed med informationen, og man mente, at strejken burde være undgået. Beretningen blev enstemmigt godkendt.

Kasserer Carl Larsen forelagde halvårets regnskab, der balancerede med 2.273.137 kroner. Hjælpefondens formue var 121.000 og reservefonden var på 439.529 kroner. Ialt var afdelingens aktiver på 602.280 kroner. Udbetaling af understøttelse til ledige, strejkende, syge, gamle m. m. var i halvåret op mod 5 mill. kroner, men det fremgik ikke af afdelingsregnskabet. — Det blev ført som særlige forbundsregnskaber.

„Olgasborg“ blev fortsat forbedret. Værdi 1,4 mill. kroner, men kun bogført til 1.246.568 kroner. Prioriteter ialt 969.455 kroner, men heraf var de 207.000 kroner afdelingens penge. Legatfonden udbetalte hvert år ca. 10.000 kroner til syge og gamle kolleger. Regnskabet blev enstemmigt godkendt.

Efter indsendt forslag blev der oprettet et solidaritetsfond — 25 øre pr. uge. Formålet var at støtte konfliktramte kolleger i de tilfælde, hvor de ikke havde mulighed for understøttelse.

Klub „Guldnålen“ fik det halvårslige tilskud forhøjet til 900 kroner.

Valgene var præget af, at Bendt Drewsen var afgået som næstformand i afdelingen. Han var nu assistent i forbundet. Afdelingens nye næstformand blev Flemming Prehn, der nu blev både næstformand og kredssekretær.

Derefter blev Carl H. Henriksen valgt til assistent i A-kassen. Til bestyrelsen blev John Evensen genvalgt og Henning Bonne og Steen Klausen nyvalgt.

Det blev igen over midnat, før dirigerterne kunne afslutte generalforsamlingen.

Bestyrelsen 1973:

*Bagest fra v.: John Evensen; Steen Klausen; Carl H. Henriksen, A-kasseassistent;
Ernst Munk Christensen; Carl Larsen, kasserer.*

*Forrest fra v.: Henning Bonne; Knud Sørensen, formand; Svend Jønsson,
Flemming Prehn, næstformand.*

Tilbageblik over lønbevægelsen

Det kan måske interessere med nogle få tal, der viser lønudviklingen for installationselektrikerne — angivet i øre pr. time. Det er en ret voldsom udvikling forårsaget af stadig stigende priser, men ved organisationsmæssig indsats er der dog samtidig sket en væsentlig reallønstigning.

Oktober kvartal	København afdeling 1			Provinsen		
	Timeløn	Akkord	Akk. %	Timeløn	Akkord	Akk. %
1930	147	205	30	128	199	25
1940	181	278	34	164	237	20
1950	369	455	34	300	403	16
1960	683	886	52	531	731	19
1965	1119	1376	53	898	1248	25
1970	1871	2486	55	1456	2134	24
1972	2215	2987	53	1757	2465	23

Løntabel for tidligere år er anført i omtale af år 1929.

Lærlingeløn og -arbejdsforhold

I fagets pure ungdom var arbejdsdagen aldrig under 10 timer daglig i 6 dage om ugen, og der betaltes ingen eller en meget ringe løn. I 1918 var lønnen som regel 5, 10, 15, 20 og 25 øre pr. time — i 6 dage à 9 timer plus $\frac{1}{2}$ time til oprydning. Læretid normalt 5 år. Det var vanskeligt at passe „Teknisk Skole“, da arbejdstiden i reglen sluttede kl. 17.30 eller kl. 18.00. Skoletiden var fra kl. 19.30 til 22.00 på ugens første 5 dage.

Vi nåede helt frem til 1938, før det lykkedes for os at få lærlingelønningerne indført i overenskomsten. (De fleste andre fag har kun sideløbende lærlingeaftaler). Lønnen blev sat til 10, 14, 18, 21 og 26 øre pr. time — i 8 timer pr. dag plus evt. den $\frac{1}{2}$ time, som var meget upopulær, men som nu kun blev brugt som straf i visse firmaer.

Ved hver eneste overenskomstforhandling — den gang med Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien, som også Installatørforeningen var tilsluttet — har der været voldsomme diskussioner om lærlingenes kår. I 1944 fastslog Arbejds- og Forligsnævnet, at også lærlinge skulle have dyrtidstillæg — 0,2 øre pr. point udover pristol 184 (1914 = 100). Det blev til 12 øre pr. time.

Arbejdsgiverne nægtede at betale, hævdede at Arbejds- og Forligsnævnet ikke havde kompetence til at blande sig i kontraktlige forhold, og det førte de sag på. Tabte ved Landsretten — og i 1945 tabte de ved Højesteret. Så måtte de efterbetale 12 øre pr. time for et helt år til samtlige lærlinge. Det er næsten ufatteligt, at arbejdsgivernes ledelse ville føre en sag af den art. Fra arbejderside blev sagen ført af „Centralorganisationen“ og afgørelsen var også gældende for samtlige elektrikerlærlinge.

Vi har altid måttet slås for hver en øre. Først i de senere år er det lykkedes at handle os frem til bedre vilkår for lærlingene. — Jo, der står „handle“, for det var ikke gratis. Der måtte betales med afsavn for svendene på andre områder. Det kunne gøre lidt ondt af og til, men det blev glemt igen.

Ved forhandlingerne i 1969 fik lærlingene for første gang et rimeligt løntillæg, og i 1973 medførte forhandlingerne forhøjelse til 365, 515, 765 og 1015 øre pr. time. Lidt lavere satser under skoleophold. Lønningerne er fortsat dyrtidsregulerede, desværre med for lav sats.

Som man ser, er der også for lærlingenes vedkommende sket kraftige forhøjelser og opnået bedre arbejdsvilkår men det tog mange år nå så vidt. Spørgsmålet er nu, om mesterlæren skal bevares, som den er, eller kombineres med mere skoletid. Det sidste vil nok være at foretrække i vort fag, men så bør den samlede læretid afkortes, ligesom adgang til videre uddannelse bør lettes økonomisk.

Afdelingsformænd og -kasserere gennem 80 år og lønnede afdelingsnæstformænd siden 1938

Formænd:

22/10 1893 Magnus Håkonsson
 25/3 1896 C. C. Werner
 2/6 1897 C. W. Schmidt
 27/4 1898 Wantzin
 22/10 1898 W. Møller
 15/4 1899 Emilius Møller
 25/7 1899 Chr. Jensen
 4/8 1900 Chr. Olsen
 18/1 1903 F. Thiim
 16/7 1904 Lars Christensen
 24/1 1906 C. Jacobsen
 14/11 1906 Chr. Olsen.
 23/1 1907 E. Andersen
 26/1 1908 Sofus Christensen
 1/5 1909 Lars Christensen
 24/4 1910 Ch. Martens
 23/10 1910 Sofus Christensen
 23/4 1911 P. Wollertsen
 29/4 1911 Sofus Christensen
 30/7 1911 Charles Tønnesen
 26/10 1913 Henry Malling
 18/6 1914 Holger Esberg
 1/11 1929 Ove Arlind
 5/11 1934 Hans Frederiksen Renge
 11/7 1935 Holger Esberg
 28/3 1936 Harry Schultz
 12/6 1939 Arne Petersen
 22/11 1954 Paul Pedersen
 8/5 1967 Svend Thomsen
 2/11 1970 Knud Sørensen

Kasserere:

22/10 1893 J. Jensen
 25/3 1896 Dam.
 27/4 1898 Jäger
 25/7 1899 Chr. Jensen
 4/8 1900 Emmanuel Sørensen
 29/7 1906 C. J. Christensen
 23/12 1908 Freisleben
 24/3 1909 P. Wollertsen
 25/4 1909 Vald. Petersen
 18/6 1914 Holger Esberg
 24/11 1919 Jørg. Jørgensen (aften)
 1/11 1929 Jørg. Jørgensen (løn)
 5/11 1934 Rich. Christiansen
 1/2 1938 Fr. V. Noll
 24/10 1938 Henry Gonnsen
 28/9 1950 Paul Pedersen
 8/5 1952 Sofus Andersen
 18/2 1958 Carl Larsen

Lønnede næstformænd:

26/4 1938 Henry Gonnsen
 24/10 1938 Arne Petersen
 12/6 1939 Svend Hansen
 8/5 1952 Paul Pedersen
 22/11 1954 Edvin Olsen
 7/11 1966 Svend Thomsen
 8/5 1967 Knud Sørensen
 2/11 1970 Bendt Drewsen
 7/5 1973 Flemming Prehn
 (kredssekretær fra 22/2 1971)

Vi er nu nået til „vejs ende“ med de 80 år. Jeg vil derfor slutte her med håbet om og troen på, at yngre kræfter vil forstå at føre vor organisation videre til nye fremskridt for medlemmerne.

Held og lykke fremover.

Arne Petersen